

Liken nyεgāaŋ Yesu maama maŋ Nelmuoyamma

Like nunḡu saa waa Yesu *pɔpuɔrbiemba-na, ŋga fuɔ wuɔraaya baa Pol ba ta ba waŋ Diilonḡ-nelma-i (File. 24). U yaa bi nyεgāaŋ Yesu pɔpuɔrbiemba maacemma sɛɛ-i. Yesuŋ siire ce mamanḡ hiere, u wuɔraaya yuure ma yaaŋga-i aa suɔ nyεgēŋ-ma. U sɛɛ-i-na, u pigāaŋ wuɔ Yesu yaa *Koŋkortieŋo-i. U juɔ duɔ ji kor *Yuifubaa-ba-i baa *niεraamba-i hiere āmbabalma nammu-na. U waanḡ Yesu nelnyulmuŋ-kūŋgu-i bɔi u sɛɛ-i-na. Wuɔ nuɔmba maama dɔlnu Yesu-i, nawalaamba hujarre ko-yo, baa jaamba-i baa sūntaamba-i hiere.

U duɔŋ u sɛɛ-i baa *Nsāa-Batisei hommanḡ-kūŋgu ka cor baa Yesu hommanḡ-kūŋgu (sap. 1-2). Ku huonḡu-na, u piiye Nsāa-Batiseiŋ *baatiseiŋ Yesu-i dumaa baa *Sitāniŋ taa u taara u guɔl u gbeini-i dumaa *hīεkuraanḡu-na (sap. 3.1-4.13). Kufanḡu huonḡu-na, u suɔ dii u nunḡu-i Yesu nun-āndaanḡu-na baa u āncemma-na *Galile-i-na (sap. 4.14-9.50). Yesuŋ taa dumaa Galile-i-na kã *Yerusalemu-i-na, u nunḡu hii-ku. U waanḡ nelma bɔi u sɛɛ-i-na, a ne da banamba nunni saa hi-ma (sap. 9.51-19.27).

U piraanḡ u sɛɛ-i baa mamanḡ daa Yesu-i Yerusalemu-i-na. Wuɔ ba gbuu-yo *daan-nu ko-yo, Diilonḡo yan-ba aa sire-yuɔ. Kufanḡu huonḡu yaa nuɔ-i un nyugāaŋ kã Tuonḡo wulaa (sap. 19-24).

Like piiye uŋ nyegāaŋ u sebe-i yunġu maŋ nuə-i

¹ Tofil, mi ninsontien nuə, Yesuŋ siire ce nelma maŋ i hōlma-na, nuəmba bəi duəŋ ta ba nyegēŋ-ma.

² Bamaŋ waa da-ma baa ba yufelle dii ma domma-na, aa ce ma wataamba, baŋ waan-ma baa-ye dumaa, nuəmba bi nyegāaŋ-ma duməi.

³ Ku'i ciε, mēi fεrε-i, mi bi sire wuəra yuure-mēi fafamma a ne maŋ ciε dumaa. Miŋ juə suə ma yaanġa-i, mi da ku saaya mi gbura-mēi nyegēŋ-ma hā-ni

⁴ ŋ da ŋ suə wuə baŋ waan mamaŋ baa-ni u maama-na coima sī.

Dərpəpuərbiloŋo caraaya Sakari-i

⁵ *Erədiŋ waa nellentesinni-na huəŋgu maŋ nuə-i *Yude-i-na, *Diilojigāntienə naŋo waa Abiya baamba-na, ba taa ba bī-yo Sakari. U ciεŋo waa *Aarə hāayēlŋo; ba taa ba bī-yo Elisabeti.

⁶ Sakari-i baa u ciεŋo-i baa naa vii baa Diiloŋo-i. Ba taa ba nu u nuŋgu-i aa ta ba wuə u hūmelle-i fafamma.

⁷ Nga Elisabeti waa cenyeiŋo, a ce ba ji vāa ba hāi-i-na hiere ba saa da biloŋo baa ba-naa.

⁸ Yiingu nanġu-na, Sakari wuə suur *Diilodubuə-i-na tuə ce u maacemma-i, bafamba yiingu'i waa.

⁹ Ku waa da ku bibirre hi bamaŋ, ba hiel nelduə suur ka ce mamaŋ dii cemma. Yiin daaku-na, baa hiel Sakari yaa suur ka dii wusūnaŋo-i.

¹⁰ Nuəŋ baa yiera gōŋgūəŋgu-na ta ba cārā Diiloŋo-i.

¹¹ Sakari juə'a u ne da Itienə *dərpəpuərbiloŋo naŋo-i u caaŋ-nu. Dərpəpuərbiloŋo waa yiera wusūnaŋ-igāŋga nadien-na.

12 Sakari holle gbuu pãŋ caar, u kũɔma ta ma nyɛŋ.

13 Dɔrpɔpuɔrbilonɔ cira: «Sakari, baa yaŋ korma da-ni. Niŋ cãrãŋ kumaŋ Diilonɔ wulaa, u ka hã-ni baa-ku. Nj ciɛŋo ka ce kusũŋgu, a hoŋ naacom-bilonɔ. Duɔ hoŋ-yo, ŋ haa u yerre-i Nsãa.

14 U homma ka dɔlnu-niɛ aa fẽ ŋ huɔŋga-i ŋaa bige-i! Ku ka bi dɔlnu nuɔmba bɔi.

15 U ka waa nelbuɔ Diilonɔ wulaa. U siɛ ji tuɔ nyɔŋ kolma maŋ gbãa bel nelɛŋo. *Diilonɔ-Yalle ka yu u huɔŋga-i aa u suɔ duɔ hoŋ.

16 U ka ce *Isirahel-baamba bɔi bir jo ba Tienɔ-i Diilonɔ wulaa.

17 U ka ce Diilonɔ maacemma-i baa *Eli huɔŋga temma, baa u himma bi temma a dii bisãlmba-i baa ba bĩncuɔmba-i ba-naa nuɔ. Bamaŋ sa nuɔŋ Diilonɔ nuŋgu-i, u ka ce ba ta ba nu-ku. U ka tigiŋ nuɔmba hɔmmu-i a ce ba ta ba niya Itienɔ jomma-i.»*

18 Sakari wuɔ cira: «Muɔ baa mi ciɛŋo-i i vãa tĩ, dɛ-i-na mi ce niɛ suɔ wuɔ ŋ waŋ ninsoŋ?»

19 Dɔrpɔpuɔrbilonɔ wuɔ cira: «Ba bĩ-mi Gabiryɛl. Mii dii baa Diilonɔ-i u tuɔ puɔr-mi. U yaa puɔraa-mi wuɔ mi ji tũnu-niɛ baa neldɔdɔl daama-i.

20 Nga niŋ'a ŋ saa hũu mi nelma-i, ŋ ka ce bobo nuɔ, ŋ siɛ gbãa ta ŋ piiye a ji hi maŋ ka ce yiŋgu maŋ nuɔ-i. Miŋ waan-ma baa-ni dumaa, ma yiŋ da kuɔ hi, ma ka bi ce.»

21 Kuŋ ciɛ dumaanɔ-na, Sakari wuɔ vaaya dii huɔŋga-na. A ne da nuɔmba taa ba cie u helma-i

* 1:17 Malaki (Malachie) 3.23-24

gõṅgũṅgu-na. Uṅ vaaya dumaanjo-na, kuṵ cu ba hṵmmu-i.

²² Uṅ juṵ hel, u saa gbāa duṵ puur u nuṅgu-i piiye baa-ba; wuṵ naa u tuṵ piiye baa u nammu. Baa pāṅ suṵ wuṵ bīṅkũṅgu ciε-yo dii dũṅ-huṵṅga-na.

²³ Uṅ juṵ bāl u maacemma-i, wuṵ kũṅ.

²⁴ Yinni saa da, kusũṅgu yiεra u ciεṅo-na. Wuṵ ce caamba ndii u sa hel, aa naa tuṵ piiye u huṵṅ-na wuṵ:

²⁵ «Diilonjo niε mi yaan-na; senserre maṅ taa di da-mi baa nuṵmba-i, u hurii-de.»

Dṛpṛpuṛbilonjo caraaya Maari-i

²⁶ Caamba niediei ku huṵṅgu-na, Diilonjo wuṵ puṛ *dṛpṛpuṛbilonjo-i† *Galile nelle nande-na ba bī-de Nasareti,

²⁷ bilonyṵnyuroṅo naṅo wulaa ba bī-yo Maari. Baa naa bel-o dṛruṅ tī. U dṛṅo-i ba taa ba bī-yo Yosefu. U waa jāmatigi *Davidi hāayēlṅo.

²⁸ Dṛpṛpuṛbilonjo kã ka suur Maari wulaa aa naa cira: «Maari, gbun fε ṅ huṵṅga-i; Itienjo ciε baa-ni. U kuṵnu u huṵṅga-i baa-ni cor.»

²⁹ Nel daama cu Maari huṵṅga-i, u tuṵ piiye u huṵṅ-na wuṵ: «Nel hama-i temma-i dumandε-i?»

³⁰ Dṛpṛpuṛbilonjo gbε-yo wuṵ: «Diilonjo ciε baa-ni, baa yan korma da-ni.

³¹ ṅ ka ce kusũṅgu a hoṅ naacombilonjo. Da ṅ hoṅ-yo, ṅ haa u yerre-i Yesu.

³² U ka waa nelbuṵ, ba ka ta ba bī-yo Dṛrwuṅo Biεṅo. Diilonjo ka ce-yo fṅṅṅtienjo u haayienjo-i Davidi temma.

† **1:26** Dṛpṛpuṛbilonjo daayo-i ba bī-yo Gabiryεl, niεṅ 1.19.

33 U ka tɛna *Isirahel-baamba yuŋ-nu gbula, aa u fɔŋgũɔ sa ji tɪ dede.»

34 Maari wuɔ cira: «Muɔmi sa bi suɔ bibienjo yogo, ma ka ce niɛ gbãa ce?»

35 Dɔrpɔpuɔrbilonjo gbɛ-yo wuɔ: «*Diilonj-Yalle ka jo ŋ wulaa, Dɔrwuonjo ka hã-ni ku fɔŋgũɔ-i. Ku'i ciɛ miɛ ninj ka honj naacombilonjo manj, ba ka ta ba bi-yo Diilonj-Bienjo.

36 Ŋ daa na horonjo-i Elisabeti-i ke! Naacom-bilonj-kusɔŋgu yieraaya-yuɔ; ŋ sie suɔ wuɔ u yaanga cãa. Banj taa ba gbɛ umanj wuɔ cɛnyeiŋo, u caamba niediei yaa dei kunj yaraa-yo.

37 Weima sa yar Diilonjo-i.»

38 Maari wuɔ cira: «Mii dii Itienjo nan-na, u yanj ma ce ŋaa ninj waanj-ma dumaa.» Uŋ waanj mafamma-i, dɔrpɔpuɔrbilonjo bir ta.

Maari kãa Elisabeti terien-nu

39 Yibienja fanja-na, Maari wuɔ sire gbãana kã *Yude nelle nande-na duɔ ka ne Elisabeti-i. Nelle fande waa tãnnij.

40 Uŋ kaa hi dii u gboluonju-i Sakari dumelle-na a jaal Elisabeti-i,

41 bilonjo pãŋ sagalla Elisabeti kusɔŋgu-na. *Diilonj-Yalle pãŋ yu Elisabeti huonja-i.

42 U tuɔ piiye baa Maari-i da gbagaga wuɔ: «Diilonjo ciɛ baa-ni a yanj caamba-i hiere, aa bi ce baa bilonjo manj ŋ kusɔŋgu-na.»

43 Aa cira: «Mi Tienjo nyu waa hie ji har mei temma-i mi wulaa?

44 Minj nuɔ ŋ jaaluŋgu-i, ku gbuu dɔlnu bilonjo-i mi kusɔŋgu-na; u sagalla.

45 Itien̄ uŋ puɔraa ba ji waŋ mamaŋ baa-ni, niŋ hūyāa-ma wuɔ ma ka ce, naŋ yuŋgu dɔlaa.»

46 Maari wuɔ bi pāŋ doŋ tuɔ hāl wuɔ:
«Mei gbu mi jaal Itien̄o yaa mi huɔŋga-na.

47 Diiloŋo maŋ kuraaŋ-miŋ,
mi huɔŋga gbuu fẽ baa-yo da h̄ininni!

48 U niε u maacembiŋo yaaŋ-na.
Coima saa fa, a doŋ fiεfiε-i-na, nuɔmbaŋ sireŋ ba
jo dumaa, ba ka cira mi yuŋgu dɔlaa.

49 Itien̄o ciε baa-mi cor.

U fafaaŋgu temma si dii.

50 Bamaŋ kālāyāŋ-yuɔ, u ka tuɔ ce baa-ba baŋ
sireŋ ba cu ba-naa dumaa.

51 U ciε bemma;
u duɔnya bombolmantaamba-i.

52 U hūyāa f̄ŋgũɔ-i f̄ŋgõtaamba wulaa
aa ce nawalaamba da yuŋgu.

53 Nyulmuŋ waa bamaŋ nuɔ-i, u hāa ba wuo ye,
aa bir waamba-i u saa hā-ba b̄iŋkūŋgu.

54 U juɔ ji kāyā *Isirahel-baamba-i.

U juɔ ji kor u cāarāamba-i.

U saa yaŋ u ānfafamma cemma-i

55 *Abiramu-i-na baa u huɔŋ-baamba-na.

Uu naa pā nuŋgu faŋgu yaa baa i b̄iŋcuɔmba-i.»

56 Maariŋ kāa Elisabeti terien̄gu-na, u ciε caamba
siei temma aa suɔ bir kūŋ.

Nsāa homma-i

57 Elisabeti kusūŋguŋ juɔ vāa, wuɔ bɔrɔ naacom-
biŋo.

58 U caantaamba-i baa u huraamba nu-ma wuɔ
u buɔra. Kuɔ gbuu dɔlnu-bei wuɔ Diiloŋo firiinu u
huɔŋga-i baa-yo.

59 Yinni niehāi cor, niisiei-yiingu-na, ba *jā bilonjo-i‡ aa haa tuonjo yerre yaa yuo wuo Sakari.

60 Nyunjo yagar aa cira: «I ka tie bi-yo Nsāa.»

61 Baa cira: «Ba bi nan dūŋ-wuon hayo-i du-maanjo-na?»

62 Aa yuu tuonjo-i bobomma-na un taaranj u haa yerre manj u bienjo-na.

63 Tuonj wuo ce ba hā-yo yilaangu. Un hūyāa yilaangu-i wuo nyegēŋ wuo: «U yerre yaa Nsāa.»
Kuo cu ba hommu-i hiere.

64 Terduonju fangu-na, u jumelle pāŋ firnu, wuo donj tuo piiye aa tuo gbelienj Diilonjo-i.

65 Korma pāŋ bel ba nellenj-baamba-i baa-yo. Yibienja faŋa-na, nelma famma yaa waa *Yude nilienja faŋa-na hiere.

66 Diilonjo naa silaa ce baa naacombilonj daayo-i cor, a ce umanj duo nu nel daama-i, kutienjo tuo yuu u ferε wuo: «Aa naacombilonj daayo duo ji waa nie?»

Diilonjo diyaa nalāangu Sakari nunju-na

67 Terduonju fangu-na, *Diilonj-Yalle pāŋ yu Sakari huonja-i. Diilonj wuo dii nel daama-i u nunju-na u tuo hāl-ma nalāangu wuo:

68 «Itienjo gbiε baa jaalunju.

*Isirahel-baamba Diilonjo temma si dii.

U juo ji kor u baamba-i.

69 U hāa-ye ninsonj-konkortienjo.

U hielaa-yo *Davidi hāayēlmba-na.

U hielaa-yo u cāarāŋo dūŋ-nu hā-ye.

70 Wuo cie u *pəpuɔrbiemba wanj ma yaa dii ku huonju-na

‡ 1:59 Buolmanj-sebe (Lévitique) 12.3

- 71 wuɔ u ka hũu-ye i bigaarãamba nammu-na.
 72 Diilonjo firiinu u huɔŋga-i baa i bĩncuɔmba-i.
 Uŋ pãa nunngu maŋ u *tobisĩnni-na, ku maama saa
 karaanu-yuɔ.
 73 U pãa nunngu fanġu yaa baa i bĩncɔiŋo-i *Abi-
 ramu-i
 74 wuɔ u ka hũu-ye i bigaarãamba nyisɛnni-na
 aa ce i tiɛ cãa u yaa-i aa korma baa ta ma da-ye.
 75 I ka waa nelfafaŋ miɛ baa nelviin miɛ yinni
 maŋ jon a ji hi i kuliinġu.»
 76 Aa gbɛ bɛpolŋo-i wuɔ:
 «Mi biɛ, nuɔ fuɔ, ŋ ka ta yaanġa Itienjo-na
 ka cãa u hũmelle-i,§
 a ce dumaanjo-na ba ka ta ba bi-ni Dɔrwuonjo
 pɔpuɔrbilon nuɔ.
 77 Ŋ ka ce u baamba suɔ wuɔ
 Diilonjo ka hur ba ambabalma-i a kor-ba.
 78 Miɛ Diilonjo faa aa u tiraa waa hujantienjo.
 U ka pa bãfeliɛŋgu yiɛ.
 Ku ka waa ŋaa bãansɛniɛŋgu.
 79 U ka pa-ku hã bamaŋ dii kukulma-na.
 U ka pa-ku hã bamaŋ dii kuliin-hũmelle-na.
 Bãfeliɛŋgu fanġu ka dii-ye yaafɛllen-hũmelle-na.»*
 80 Naacombilon wuɔ tuɔ vãa u jo, kunaŋ kuɔ
 bi ta ku naara u nelnulle-i. U waa tiɛna hiɛŋ-nu.
 Huɔŋgu nanġu juɔ hi, u don tuɔ waŋ Diilon-nelma-i
 baa Isirahel-baamba-i.

2

Yesu homma-i (Matie 1.18-25)

§ 1:76 Malaki (Malachie) 3.1 * 1:79 Isayi (Ésaïe) 9.1

1 Maari kusūnguŋ juo vāa, kuo saanu baa *Oromε ba *jāmatigi wuo ba kāŋ nuamba-i hiere nelle-na. Ba taa ba bī-yo Ogisi.

2 Nuokāl daade temma saa ce dede. Huoŋgu fanŋu-na, Kirinisi yaa waa Siiri yuŋgu-na.

3 Neliεŋo neliεŋo, u saaya u kā u nehollenŋ ka nyεgεŋ u yerre-i.

4-5 Yosefu waa *Davidi hāayεŋo. U waa tiena Nasareti, dii *Galile huoŋ-na. Fuo wuo sire terienŋu-na tuo kā u tonelle-na duo ka nyεgεŋ u yerre-i baa u dərŋo-i Maari-i. Ba bī ba nelle-i Betelεmu; Davidi ba nelle yaa-i difande-i. Dii dii *Yude huoŋ-na.

6 Baŋ kaa, Maari kusūngu ka bel-o dii terienŋu-na

7 u hoŋ u bilodielāŋo-i naacombiloŋo. Ba saa naa da muncōmmu niraan-dūŋgu-na. Wuo ce nyarkpātānni finya biloŋo-i aa galla-yuo kūnan-na.

8 Nelle kətuoŋgu-na, āncīinaamba namba waa ta ba cə ba tūlmba caaŋ-nu ba niya-bei.

9 Ba juo'a ba ne da Itienŋo *dərpuərbiloŋo naŋo-i ba yaanŋa-na; u caraaya-bei baa cecerma naŋ temma; ba huleiŋa pāŋ caar.

10 Dərpuərbiloŋo gbē-ba wuo: «Baa na yaŋ korma da-na, mi juo baa neldədəlma da mi ji tūnu-nei. Ma ka fε nuamba hōmmu-i hiere:

11 Isuoŋ daaku-na, na koŋkortienŋo huoŋ Davidi ba nelle-na. Diilonŋ uŋ pāa nuŋgu-i wuo u ka saan *Koŋkortienŋo maŋ u yaa-i, aa u yaa Itienŋo-i.

12 Naŋ ka suo-yo dumaa ku yaa daaku: Da na ka hi, na ka da ba fienya bilosielāŋo naŋo baa nyarkpātānni aa galla-yuo kūnan-na; u yaa-i.»

13 Ba'a ba ne, a da dərpuərbiemba namba juo ji

naara daayo-i, ba ta ba hāl ba tuɔlnu Diilonɔ-i. Ba maama saa waa dei baa yuliingu-i. Ba taa ba hāl wuɔ:

14 «Diilonɔ gbiɛ baa tuɔlnumma dii dɔrɔ-i-na, aa uŋ dɔlaa nelbiliemba-i, yaafɛlle waa hiɛma-na.»

15 Dɔrpɔpuɔrbiembaŋ juɔ hāl ti, ba ta nyugūŋ dɔrɔ. Baŋ taa, ānciinaamba cira: «Yaan i kā nellen-huɔŋga-na i ka ne Diilonɔ uŋ puɔraa ba ji waŋ ma-manŋ baa-ye maŋ cie dumaa.»

16 Baa sire gbāana kā ka da Maari-i baa Yosefu-i baa bilosiɛlāŋo-i kūnaŋo-na.

17 Baŋ daa bilonɔ-i, baa don ta ba piye dɔrpɔpuɔrbilonɔ uŋ waanŋ mamaŋ u kūŋgu-na.

18 Umanŋ duɔ nu-ma, ku ce-yo gbɛɛ.

19 Maari wuɔ bella nel daama-i hierɛ u huɔŋ-na tuɔ jɔguɔŋ-ma; u saa yan ma diei karaanu-yuɔ.

20 Ku huɔŋgu-na, ānciinaamba bir gūunu. Dɔrpɔpuɔrbilonɔ uŋ waanŋ-ma baa-ba dumaa, ba bi kaa da-ma dumɛi. Baa ta ba hāl nɛini ba gbɛliɛŋ Diilonɔ-i ba kūŋ.

Yesu yerre haama-i

21 Bilonɔ uŋ juɔ da yinni niisiɛi-i, baa *jā-yo* aa haa u yerre-i Yesu†. *Dɔrpɔpuɔrbilonɔ naa pigāanŋ Maari-i yerre fande yaa-i aa u kusūŋgu suɔ da ku yiɛra-yuɔ.

Yesu pāmma-i da ba hā Diilonɔ-i

22 Naacombilonɔ u bīncuɔmba yuŋ-maama migāamanŋ-yiŋguŋ juɔ hi ŋaa maŋ waanŋ dumaa *Moisi *ānjīnamma-na‡, baa bi kā

* 2:21 Buolmanŋ-sebe (Lévitique) 12.3 † 2:21 Niɛŋ Like 1.31.

‡ 2:22 Niɛŋ Buolmanŋ-sebe-i-na (Lévitique) 12.3-8.

baa naacombilonŋo-i *Diilodubuŋo-i-na dii
*Yerusalemu-i-na da ba ka pã-yo hã Diilonŋo-i

23 ɲaa maŋ bi nyegãaŋ dumaa Diilonŋ-nelma-na
wuŋ: «Naacombilodĩelãŋo saaya u pã hã Diilonŋo.» §

24 Baa naa bi saaya ba pã niikonni a saa baa
ãŋjĩnaduŋ daama-i: koŋhuriimba hãi sisŋ nɔnsɔr
ba huriimba hãi.

25 A ne da bĩncɔiŋo naŋo waa Yerusalemu-i-na,
ba taa ba bĩ-yo Siminyŋ. U taa u nu Diilonŋo nuŋgu-i
aa tiraa vii baa-yo. Uman ɲaa saaya u jo ji kor
*Isirahel-baamba-i u taa u niya u jomma-i. *Di-
ilonŋ-Yalle waa-yuŋ.

26 Dii naa tũnu-yuŋ wuŋ Itien ɲŋ ka saan
*Koŋkortienŋo maŋ, u ka da-yo baa u yufelle aa suŋ
ku.

27 Diilonŋ-Yallen waa-yuŋ dumaanŋo-na, wuŋ kã
Diilodubuŋo-i-na. Baŋ kãa baa Yesu-i da ba ka pã-yo
hã Diilonŋo-i ɲaa maŋ nyegãaŋ dumaa ãŋjĩnamma-
na,

28 Siminyŋ wuŋ hũu-yo tũu-yo aa naa cira:

29 «Itie, fiɛfiɛ fuŋ, niŋ waan mamaŋ ma ciɛ.

Ŋ cãarãŋo huŋga fiɛ; ɲ gbãa hũu-yo dumaa.

30 Mi daa Koŋkortienŋo-i baa mi yufelle.

31 Niŋ saan uman hã nelbiliemba-i hiere, mi daa-
yo.

32 U yaa *nieraamba fitĩnuŋo-i.

U yaa ka ce ba suŋ ɲ saanŋu.

Aa ce ɲ baamba-i Isirahel-baamba da yerre.»

33 Kuŋ cu naacombilonŋo bĩncuŋmba hɔmmu-i.

34 Siminyŋ wuŋ cãrã Diilonŋo-i hã-ba aa naa gbẽ
nyuŋo-i wuŋ: «Ŋ biɛŋo jomma ka kɔsuŋ nuŋmba

bɔi *Isirahel-na aa bi kor nuɔmba bɔi. U ka pigāaŋ Diilonjo sinni-i, ŋga nuɔmba ka bigāaŋ-yo.

³⁵ A ce dumaŋo-na, u ka puure nuɔmba bɔi kusūŋ-maama. Aa nuɔ fuɔ, ciɛŋ nuɔ, ānjɔguɔma ka gbuu ko-ni.»

³⁶ *Diilopɔpuɔrbilonjo naŋo bi waa ba taa ba bi-yo Ani. Aser dūŋ-wuonjo'i waa. Ba taa ba bɪ u to-i Faniɛl. Uu naa gbuu vāa ce cicɔŋo. Uŋ siire u bilosinni-na aa naacolŋo maŋ jā-yo, naacolŋo ciɛ bien niehāi baa-yo aa ku aa yaŋ-yo.

³⁷ U saa tuɔ naa Diilodubuɔ-i-na. U taa u dii sūŋgu-i aa tuɔ cārā Diilonjo-i bāaŋgu-i baa isuŋgu-i. A ne da u bien komuɔŋa naa baa a naa'i waa belle fande-na.

³⁸ Fuɔ wuɔ bi jo huɔŋgu faŋgu-na ji da naacom-bilonjo-i. Wuɔ jaal Diilonjo-i aa naa tuɔ piiye u maama baa bamaŋ taa ba niya Yerusalemu kor-maŋ-yiŋgu-i.

³⁹ Mamaŋ nyegāaŋ ānjɪnamma-na, Yesu bɪncuɔmbaŋ kaa ce-ma tɪ, baa bir kā Nasarɛti-i-na; ba nelle yaa-i difande-i dii *Galile-i-na.

⁴⁰ Naacombilonjo wuɔ tuɔ vāa u jo; u taa u nu nelma-i ŋaa bige-i! Diilonjo naa firnu u huɔŋga-i baa-yo.

Ba kāa baa Yesu-i ponsaŋ-nu

⁴¹ Belle belle, Yesu bɪncuɔmba taa ba kā ba ce *kɔrsinni timmaŋ-ponsaŋgu-i *Yerusalemu-i-na.

⁴² Yesuŋ juɔ da bien cɪncieluo a hāi, baa kā baa-yo.

⁴³ Ponsaŋguŋ kaa bāl, baa gūunu. Yesu wuɔ yaŋ-ba aa tɛna dii Yerusalemu-i-na ba saa suɔ.

⁴⁴ Nuɔmba naa maara cor hūmelle-na. Baŋ naa-yo, ba da niɛ sɪ uu dii nuɔmba hɔlma-na. Ba wuɔ

yififiŋgu, moloŋ yufelle saa haa-yuɔ. Ba donɔ ta ba taara-yuɔ nuɔmba-na

⁴⁵ ba sa da-yo. Ba naa ba bir ta ba taara ba kã Yerusalemu-i-na.

⁴⁶ Yinni hãi cor, sieliŋ-yiŋgu-i, ba kã ka da-yo *Diilodubuɔ-i-na; u tiɛnaana *ãnjĩnamma pigãataamba hɔlma-na tuɔ yuu-ba ba ta ba piieye u tuɔ nu.

⁴⁷ Bamaŋ waa hiere, u maama cu ba hɔmmu-i.

⁴⁸ U bĩncuɔmbaŋ kaa da-yo dumaŋo-na, kuɔ ce-ba gbɛɛ. Nyuŋ wuɔ cira: «Naacombilo, ŋ ciɛ bige-i yiɛ dumandɛ-i-na? Nɔ ciɛ i huleiŋa fũnuŋ caar i sire tiɛ taara-niɛ.»

⁴⁹ Yesu wuɔ cira: «Bige-i ciɛ na ta na taara-miɛ? Na saa suɔ wuɔ mi saaya mi waa mi To dũŋgu-na wɛi?»

⁵⁰ Ba saa suɔ u nelma yuŋgu-i.

⁵¹ Wuɔ naa wuɔ sire ba ta Nasarɛti-i-na. U taa u nu u bĩncuɔmba nuŋgu-i. Mamaŋ ciɛ cor hiere, nyuŋo saa yaŋ ma diei karaanu-yuɔ.

⁵² Yesu wuɔ tuɔ vãa u jo aa kuaŋgu bi ta ku naara u nelnulle-i. U maama taa ma dɔlnu Di-ilonɔ-i aa bi ta ma dɔlnu nuɔmba-i.

3

Nsaaŋ ciɛ u maacemma-i dumaa

(Matie 3.1-12; Marke 1.1-8; Nsãa 1.19-28)

¹ *Oromɛ ba *jãmatigi maŋ ba naŋ biŋ-yoŋ Tiber, uŋ daa bienɔ cĩncieluo baa a ndii-i belle maŋ nuɔ-i fɔŋgũɔ-i-na, belle fande-na *Pɔse-Pilati yaa waa *Yude yuŋgu-na aa *Erɔdi waa *Galile yuŋ-nu, u mɔlɔ-i Filipu fuɔ waa Iture yuŋ-nu baa Tirakoniti bi yuŋ-nu, Lisaniyasi fuɔ waa Abileni yuŋ-nu.

2 Ani-i baa Kayifu-i ba yaa waa *Diilo-jigāntaamba yuntaamba-i. Belle fandē'i nuɔ-i Diilonɔ ŋɔ caraaya Sakari biɛŋo-i Nsāa-i *hɛkuraŋgu-na a piiye baa-yo.

3 Ŋɔ piiye baa-yo dumaŋo-na, wuɔ tuɔ wuɔra nilɛiŋa maŋ *Yurdɛ kɔtɔnni-na u waŋ baa nuɔmba-i wuɔ ba nanna ba cilɔbabalaŋo-i aa ba *batiŋɔ ku yaa Diilonɔ ka hur ba āmbabalma-i.

4 Diilonɔ ŋɔ puɔraa *Isayi waŋ mamaŋ, ma'i sɪ daama-i wei? Isayi waŋ-ma wuɔ:

«Molo dii tuɔ hohuola hɛkuraŋgu-na wuɔ:

⟨Migāaŋ Itieŋo hūmienɔ-i.

Cāaŋ-yaŋ na viinu-yei.

5 Diyaanuŋ fonni-i!

Tanniŋ yeŋ terni maŋ nuɔ-i baa tāntūnni-i,

na herra-niɛ na saanu-niɛ.

Hūmienɔŋ miɛlāa terni maŋ nuɔ-i, na viinu-yei,

aa amaŋ cuolaanu, na diinu-yei.

6 Nuɔmba-i hiere ba ka da Diilonɔ ŋɔ ka kor-ba dumaa.»*

7 Nuɔmba bɔi taa ba jo Nsāa tuɔ batiŋɔ-ba. Wuɔ tuɔ waŋ baa-ba wuɔ: «Nelbabalaŋ namaa temma-i daana-i, hai juɔ tūnu-nei wuɔ da na batiŋɔ Diilonɔ siɛ ka gāŋ baa-na?

8 Taa na ce kumaŋ faa, ku yaa ka pigāaŋ wuɔ na naana na cilɔbabalaŋo-i kelkel. Baa na ta na ne wuɔ sɪ *Abiramuŋ yeŋ na biŋciŋo Diilonɔ siɛ ka gāŋ baa-na! Mi tūnu-nei, naŋ fiɛ da tāmpɛiŋa maŋ daaya-i, Diilonɔ gbāa bir-a ce-ya Abiramu hāayɛlmba namaa fuoŋgu-na†.

* 3:6 Isayi (Ésaïe) 40.3-5 † 3:8 Nieŋ Nsāa sebe-i-na 8.33-39.

9 Maale nuŋgu saaraa jina. Tibiinŋu maŋ da ku saa maŋ biefefeina, ku juŋ aa senu.»

10 Nuɔŋ baa ta ba yuu-yo wuɔ: «Kufanŋu terienŋuna, i saaya i ce bige-i?»

11 Wuɔ gbɛ-ba wuɔ: «Jonŋorbaa-ba hã da ba waa baa nuɔni maŋ, umaŋ saa da binŋkũŋgu ŋ hã-yo u diei, aa niiwuonŋ da ni bi waa baa nuɔni maŋ, umaŋ saa da duɔ wuo ŋ hã-yo.»

12 *Nampohũutaamba namba naa bi jo u duɔ ji batiŋ-ba, bafaŋ baa yuu-yo wuɔ: «Hãalãtie, miɛ i saaya i ce bige-i?»

13 Wuɔ gbɛ bafamba-i wuɔ: «Nuɔmbaŋ saaya ba ta ba pã kumaŋ ba hã-na, baa na ta na hũu na cor kufanŋu-i.»

14 Sorosibaa-ba namba yuu-yo wuɔ: «Aa miɛ fuɔ, i saaya i ce bige-i?»

Wuɔ gbɛ bafamba-i wuɔ: «Baa na ta na du nuɔmba-i na hũu ba gbeina-i. Taa na yii baa na cufaluŋgu yaa yon.»

15 Diilonŋ uŋ pãa nuŋgu-i wuɔ u ka saan *Konŋkortienŋo maŋ, nuɔmba taa ba niya u jomma-i. Baŋ juɔ da Nsãa-i ba da niɛ sɪ u yaa-i.

16 Nsãa wuɔ gbɛ-ba wuɔ: «Muɔmi batiŋ-na baa hũmma yon, ŋga unaa jo dii, u fõŋgũɔ jienya mei wuonŋo-i, mei saa piɛra u natãanŋu-i. Fuɔ ka batiŋ-na baa *Diilonŋ-Yalle baa dãamu.

17 Kãkãruŋgu dii u nanŋa-na. U ka pe u ðimma-i. Duɔ ji pe-ma tɪ hiere torre-na, u ka kũɔl belle-i diide inõŋgõ-na aa senu fuoru-i baa dãamu. Dãamu fammu sa ðin dede.»

18 Nsãa taa u dii nelma bõi nuɔmba tũnni-na, a ce dumaanŋo-na u taa u waŋ *Neldɔdɔlma-i baa-ba.

19 Erədi wuə hūyāa u mələ cienjo a dii-yo. Ba taa ba bī cienjo-i Erodiyadi. Aa naa tiraa ce weima bəi ma saa fa. U yaa waa nellentienjo-i Galile-i-na. Nsāa wuə fulnu-yuə wuə u maacemma saa fa.

20 Wuə ce baa bel Nsāa-i dii-yo kaso, a migāan tuə naara kunanġu u cālmuo-i-na.

Yesu batisemma-i

(Matie 3.13-17; Marke 1.9-11)

21 Nuəmba-i hierē ba kāa ka *batiſenġ. Baŋ taa ba batiſenġ huəŋġu-na, Yesu wuə bi kā ba ka batiſenġ-yo. Baŋ baatiſenġ-yo tī, wuə tuə cārā Diilonjo-i. Dəro wuə puur.

22 *Diilonġ-Yalle hel koŋhurunġ temma jo ji diire-yuə. Baa nu molo piie dəro-i-na wuə: «Mi Biēno yaa nuəno-i, ŋ maama sa suə aa dəlnu-mie; nuənei fiēn mi huəŋga-i.»‡

Yesu bincuəmbaŋ cuu ba-naa dumaa ku yaa daaku

(Matie 1.1-17)

23 Yesuŋ duəŋ u maacemma-i huəŋġu maŋ nuə-i, u waa baa biēn komorre baa cīnciel temma. Nuəmba taa ba jəguəŋ wuə Yosefu biēno.

Yosefu to-i ba taa ba bī-yo Eli.

24 Eli to-i ba taa ba bī-yo Mata.

Mata to-i ba taa ba bī-yo Levi.

Levi to-i ba taa ba bī-yo Məlki.

Məlki to-i ba taa ba bī-yo Yanai.

Yanai to-i ba taa ba bi bī-yo Yosefu.

25 Yosefu faŋo to-i ba taa ba bī-yo Matatijasi.

Matatijasi to-i ba taa ba bī-yo Aməsi.

Aməsi to-i ba taa ba bī-yo Nahəmu.

‡ 3:22 Gbelieməŋ-nalāanġu (Psaume) 2.7; Isayi (Ésaie) 42.1

Nahomu to-i ba taa ba bi-yo Esili.
 Esili to-i ba taa ba bi-yo Nagai.
 26 Nagai to-i ba taa ba bi-yo Maatiŋo.
 Maatiŋ to-i ba taa ba bi bi-yo Matatiyasi.
 Matatiyasi faŋo to-i ba taa ba bi-yo Semie.
 Semie to-i ba taa ba bi-yo Yoseki.
 Yoseki to-i ba taa ba bi-yo Yoda.
 27 Yoda to-i ba taa ba bi-yo Yohana.
 Yohana to-i ba taa ba bi-yo Eresa.
 Eresa to-i ba taa ba bi-yo Sorobabel.
 Sorobabel to-i ba taa ba bi-yo Salatiel.
 Salatiel to-i ba taa ba bi-yo Neri.
 28 Neri to-i ba taa ba bi bi-yo Melki.
 Melki faŋo to-i ba taa ba bi-yo Adi.
 Adi to-i ba taa ba bi-yo Kosamu.
 Kosamu to-i ba taa ba bi-yo Elmadamu.
 Elmadamu to-i ba taa ba bi-yo Er.
 29 Er to-i ba taa ba bi bi-yo Yesu.
 Yesu faŋo to-i ba taa ba bi-yo Elieser.
 Elieser to-i ba taa ba bi-yo Yorimu.
 Yorimu to-i ba taa ba bi bi-yo Mata.
 Mata faŋo to-i ba taa ba bi bi-yo Levi.
 30 Levi faŋo to-i ba taa ba bi-yo Siminyo.
 Siminyo to-i ba taa ba bi-yo Yuda.
 Yuda to-i ba taa ba bi bi-yo Yosefu.
 Yosefu faŋo to-i ba taa ba bi-yo Yonamu.
 Yonamu to-i ba taa ba bi-yo Eliyakimu.
 31 Eliyakimu to-i ba taa ba bi-yo Meleya.
 Meleya to-i ba taa ba bi-yo Mena.
 Mena to-i ba taa ba bi-yo Matata.
 Matata to-i ba taa ba bi-yo Natamu.
 Natamu to yaa *Davidi.

³² Davidi to yaa Yese.

Yese to yaa Yobedi.

Yobedi to yaa Bosi.

Bosi to yaa Sala.

Sala to yaa Nasō.

³³ Nasō to yaa Aminadabu.

Aminadabu to yaa Adime.

Adime to yaa Arni.

Arni to yaa Esirōmu.

Esirōmu to yaa Peresi.

Peresi to yaa *Yuda.

³⁴ Yuda faṅo to yaa *Yakōbu.

Yakōbu to yaa *Isaki.

Isaki to yaa *Abiramu.

Abiramu to yaa Tera.

Tera to yaa Nahor.

³⁵ Nahor to yaa Seruge.

Seruge to yaa Erehu.

Erehu to yaa Pelegi.

Pelegi to yaa Eber.

Eber to yaa Sala.

³⁶ Sala faṅo to yaa Kanamu.

Kanamu to yaa Arpasadi.

Arpasadi to yaa Semu.

Semu to yaa *Nowe.

Nowe to yaa Lemeki.

³⁷ Lemeki to yaa Matusalemu.

Matusalemu to yaa Enaki.

Enaki to yaa Yeredi.

Yeredi to yaa Maleleyel.

Maleleyel to yaa Kenamu.

³⁸ Kenamu to yaa Enosi.

Enosi to yaa Seti.

Sɛti to yaa Adāma.
Diilonɔ ũj hiela miwaanɔ-i u maa Adāma faɔ
yaa jina.

4

*Sitāni taara duɔ guɔl Yesu gbeini-i
(Matie 4.1-11; Marke 1.12-13)*

¹ *Diilonɔ-Yalle naa yu Yesu huɔŋga-i. ũj hilaa
*Yurdɛ-i-na, die kã baa-yo *hiɛkuraanɔŋgu-na.

² ũj kãa terienɔŋgu-na, *Sitāni wuɔ nyaanu-yuɔ
duɔ ka guɔl u gbeini-i. U cie yinni komuɔŋa hã
baa-yo tãalma-na. Yinni fanni-na, Yesu saa dii
kuuwuɔŋgu u nunɔŋgu-na. Ku huɔŋgu-na, nyulmu
sire cuɔl-o.

³ Sitāni wuɔ gbɛ-yo wuɔ: «Da kuɔ Diilonɔ-Bienɔ yaa
nuɔŋo-i kelkel, ce tãmpɛl daade bir kuuwuɔŋgu i
ne!»

⁴ Yesu wuɔ cira: «Ma nyegãan Diilonɔ-nelma-na
wuɔ: «*Niiwuoni-i yon, ni sie gbãa ce nelien nuɔ ŋ
ba.*»*

⁵ ũj waan mafamma-i, Sitāni nyugũŋ baa-yo
dɔrɔ a ka pigãan-yo nileinɔ-i hiere hiɛma-na da
hɔlhɔlhɔl

⁶ aa cira: «Niŋ daa nileinɔ man daaya-i hiere baa
a huɔya-niini-i, mei waanɔ; da miɛ mi ka ce kuman
baa-ya mi ce.

⁷ Da ŋ dũuna jaal-mi, mi ka hã-ni baa-ya.»

⁸ Yesu wuɔ cira: «Ma nyegãan Diilonɔ-nelma-na
wuɔ: «*N saaya ŋ ta ŋ dũuna ŋ jaal Itienɔ-i Diilonɔ
yaa-i; aa ŋ ta ŋ cãa u yaa u diei yon.*»†»

* **4:4** Anjinamma tiyemman-sebɛ (Deutéronome) 8.3
Anjinamma tiyemman-sebɛ (Deutéronome) 6.13

† **4:8**

9 Sitāni wuɔ hiire baa-yo a kā baa-yo *Yerusalemu-i-na, ka haa-yo *Diilodubuɔ dərɔ-i-na aa cira: «Da kuɔ Diilonj-Bieŋo yaa nuɔŋo-i kelkel, tie ŋ diire hɛma-na i ne. Ma sɪ ma nyegāaŋ Diilonj-nelma-na wuɔ:

10 *«Diilonj ka ce u *dɔrpɔpuɔrbiemba ta ba niya-nie.»*

11 Aa tiraa cira:

«Ba ka tūu-ni ba nammu-na

ŋ baa ka tistŋ ŋ fɛɛ terienju.»‡»

12 Yesu wuɔ cira: «Ma bi nyegāaŋ Diilonj-nelma-na wuɔ: *Baa dāŋ Itienj-o-i Diilonj-o-i ŋ ne.»*§»

13 Sitāni wuɔ ce ji gbɛ; u saa ji gbāa guɔl Yesu gbeini-i. Wuɔ naa u ta aa yaŋ-yo tuɔ cie huɔŋgu naŋgu.

*Yesuŋ duɔŋ u maacemma-i dumaa Galile-i-na
(Matie 4.12-17; Marke 1.14-15)*

14 *Sitāniŋ juɔ ta aa yaŋ Yesu-i, wuɔ bir kā *Galile-i-na baa *Diilonj-Yalle fɔŋgūɔ-i. Uŋ kāa, baa fūnuŋ ta ba gbɛlien-yo terni-na hiere.

15 U taa u waŋ Diilonj-nelma-i *Diilonelhāalādūnni-na. Nuɔmba-i hiere ba taa ba kaal-o.

(Matie 13.53-58; Marke 6.1-6)

16 Yiinju naŋgu-na, wuɔ ji kā Nasarɛti-i-na. U vāa kusuŋ-nu'i. *Yitɛnanjuŋ juɔ hi, wuɔ kā *Diilonelhāalādūngu-na. U taa u kā koko. Diilonj-nelman juɔ hi kamma, wuɔ sire duɔ kalaŋ.

17 Baa hā-yo *Diilopɔpuɔrbilonj-o-i *Isayi sebe yaa wuɔ u kalaŋ. Wuɔ puur terienju maŋ uŋ nyegāaŋ wuɔ:

18 *«Itienj-o *Yalle dii mi yuŋgu-na.*

‡ 4:11 Gbeliemāŋ-nalāaŋgu (Psaume) 91.11-12
Anjɪnamma tiyemāŋ-sebe (Deutéronome) 6.16

§ 4:12

Na saa da, u hielaa-mi
 mi da mi waŋ *Neldədlma-i baa sūntaamba-i.
 U puwraa-mi
 mi da mi waŋ baa kəraamba-i wuə kərsinni tle,
 aa waŋ baa yiriemba-i wuə ba yufienja ka puur,
 aa bamaŋ dii pərtəmma-na wuə pərtəmma tle,
 19 aa waŋ baa-ba wuə Diilonjo ka firnu u huəŋga-i baa
 nuamba-i fiεfiε-i-na.»*

20 Uŋ kalaan tī, wuə suuye sebe-i aa hā
 Diilonelhāalādūngu maacencerəŋo-i baa-yo aa
 tīena. Nuamba-i hiere baa dīŋ-yuə ta ba ne-yo.

21 Wuə cira: «Miŋ kalaan nelma maŋ daama-i,
 ma ciε nyunjo daayo'i nuə-i.»

22 Nuamba kar da hāmmu! Wuə cor tuə piiye.
 U nelma taa ma suurnu nuamba-i ma cor. Ba
 hāmmu cu; ba ta ba yuu ba-naa wuə: «Yosefu
 biεŋo'i sī wei?»

23 Yesu wuə gbē-ba wuə: «Yiinju dii baa yiinju,
 na ka naŋ gbānalāan daaku-i baa-mi wuə:
 «Perruntie, sire ŋ fεε i nel» Aa na ka cira: «I
 nuə niŋ ciε mamaŋ hiere Kafarnamu-i-na, ce ma
 temma naŋ fεεŋ nelle-na i ne.»

24 Aa tiraa gbē-ba wuə: «Yaan mi waŋ ninsoŋo-i
 baa-na: Diilopəpuərbilonjo-i, u nellen-baamba sa
 kāŋ-yo.

25 Yaan mi tūnu-nei, *Eli bāanġu-na, bikul-
 caamba bəi waa *Isirahel-na, Diilonj wuə ce bienja
 siεi baa caamba niediei u saa dāa. Nyul muə suur
 nelle-na†.

* 4:19 Isayi (Ésaïe) 61.1-2 † 4:25 Jāmatigi ba sebedielāŋo (1 Rois)
 17.1

26 Nga Diilonj wuɔ yan bafamba-i aa puɔr Eli-i bikulciɛŋo nanj wulaa Sareputa, dii Sidɔɔ‡.

27 Aa Diilopɔpuɔrbilonɔ-i Elise bāanɟu-na, *wontuɔrmba bɔi waa Isirahel-na, ŋga Elise saa ji sire u diei *Isirahel-baamba-na; u yaan bafamba-i aa sire uman naa hilaa Siiri mara-i-na jo, ba taa ba bi-yo Naama§.»

28 Ban juɔ nu mafamma-i, ba hɔmmu pāŋ guɔla hiere.

29 Ba nelle waa tānuŋ-nu. Baa sire tisiŋ-yo hiel-o Diilonelhāalādūŋgu-na, a hel baa-yo nellen-huɔŋga-na, a nyugūŋ baa-yo tānuŋgu dɔrɔ-i-na wuɔ ba ka se-yo nanna.

30 Yesu wuɔ yan-ba aa yeɟel hel ba hɔlma-na ta.

*Yesuŋ siire jaamba-i dumaa Kafarnamu-i-na
(Marke 1.21-28)*

31 Yesuŋ hilaa Nasareti-i-na, wuɔ ta kā Kafarnamu. *Galile nelle nande-i difande-i. Uŋ kaa, wuɔ kā *Diilonelhāalādūŋgu-na *yitiɛnanɟu-na ka tuɔ wan Diilonj-nelma-i.

32 U taa u piye baa bibesiinni u yan *ānjinaamma pigāataamba-i; a ce dumaanɔ-na, u nelma taa ma suurnu nuɔmba-i ma cor.

33 Naacolɔŋo nanɔ waa ba hɔlma-na, *jina waa u yuŋgu-na. Wuɔ kaasɪŋ da gbagaga wuɔ:

34 «Nasaretitaan Yesu! I cie-ni nie? Nj juɔ da ŋ ji kɔsuɔŋ-ye wuɔ bige-i cie? Mi suɔ-ni, Diilonj-nolɔŋo yaa nuɔŋo-i.»

‡ 4:26 Jāmatigi ba sebediɛlāŋo (1 Rois) 17.8-16 § 4:27 Jāmatigi ba sebehāalɔŋo (2 Rois) 5.1-14

35 Yesu wuɔ cira: «Suuye η nunḡu-i aa η cor η hel naacolḡo-na.» Jina wuɔ mal naacolḡo-i nuɔmba-na aa naa hel u saa ce kuubabalaangu yuɔ.

36 Kuɔ ce nuɔmba-i gbere, baa ta ba piiye baa banna wuɔ: «Naacolḡ daayo hii de! Baa jinabaa-ba-i hiere u donya-bei baa u nun-ãndaangu.»

37 Kun ciε dumaango-na, u yerre gbuo terni-i hiere.

(Matie 8.14-17; Marke 1.29-34)

38 Un hilaa *Diilonelhãalãdũngu-na, wuɔ kã Simɔ ciñ-nu. Simɔ cura sa waa hinni; u kũma naa gbuu huol da pãmpãmpãñ, u galla. Ba cãrã Yesu-i wuɔ u sire-yuɔ.

39 U kã ka ture ciεño yudɔrɔ-i-na, a nuola jarma-i. Ciεño pãñ da u fere terduoḡu fangu-na. Wuɔ sire tuɔ ce ba nersinni-i.

40 Bãanguñ juɔ ta ku suur huoḡu mañ nuɔ-i, jaambañ waa baa bamañ hiere nelle-na, baa jo baa-ba. Yesu wuɔ tuɔ haa u nammu-i bei u sire-bei.

41 Jaañ daaba hɔlma-na, *jinabaa-ba waa nuɔmba bɔi-na. Duɔ donya umañ baamba-i, ba ta ba kaasñ wuɔ: «Diilon-Bieño yaa nuoḡo-i kelkel!» Jinabaa-ba naa suɔ wuɔ Diilon un pãa nunḡu-i aa saañ *Konkortieño mañ, u yaa Yesu-i; a ce dumaango-na Yesu tuɔ nuola-bei, u sa yañ ba da piiye.

(Marke 1.35-39)

42 Cuon juɔ kaal, u sire kã hieñ-nu. Nuɔmba taara-yuɔ ka da-yo aa ta ba taara ba bella-yuɔ u baa da ta aa yañ-ba.

43 Wuɔ wañ baa-ba wuɔ: «Mi saaya mi wuɔra wañ *Diilon-bãangu *Neldɔdɔlma-i nilieña nanja-na hiere; Diilonḡ puɔraa-mi baa ma yaa.»

44 Aa naa ta tuo wuora *Yude *Diilonelhāalādūnni-na u waŋ Diilonj-nelma-i.

5

Gberε-tetebelle

¹ Yiingu nanŋu-na, Yesu kāa Genesarēti dalanŋa-na. Nuomba kūol ba-naa kā u wulaa da ba ka nu Diilonj-nelma-i.

² Wuo da benni nanni-i ni hāi hūmma nuŋgu-na, ni taamba naa hel ta ba saara ba jōnaamba-i.

³ Wuo kā ka suur kunanŋu-na, Simo kūnŋu'i waa aa ce u forra-kuo celle konkondaanŋu-na. Uŋ furaaya-kuo, Yesu wuo tēna a donŋ tuo waŋ Diilonj-nelma-i u pigāan nuomba-i.

⁴ Uŋ juo piiye tī, wuo gbε Simo-i wuo: «Kā pututu terienŋu-na, na ka nanŋ na jōnaamba-i.»

⁵ Simo wuo cira: «Hāalātie, i naanŋ juoŋo-i co i saa da binj kūnŋu bel, ŋga niŋ waanŋ-ma dei, mi sie yagar ŋ nuŋgu-i.» Aa naa ta.

⁶ Baŋ kāa ka nanŋ ba jōnaamba-i, baa bel titiraamba-i jōnaamba yu ta ba yii da ba kar.

⁷ Ba nabentaamba namba waa, baa fara bī ba jo baa ba beŋo-i a ji kāyā-bei ba jul titiraamba-i. Baŋ julii-ba, benni-i ni hāi-i-na niε yu ta ni yii da ni nyierā hūmma-na.

⁸ Simo-Pierŋ daa mafamma-i, wuo kā ka dūuna Yesu caanŋu-na aa naa cira: «Itie, muoŋo-i āmbabalmanceronŋ muo, baa piε-mi.»

⁹ Titiraanŋ daaba ciinumma diyaa korma yuo baa bamanŋ waa baa-yo hiere beŋo-na.

¹⁰ Halle u nagbosobaa-ba-i Sebede bepuomba-i korma bi bilaa-ba. Ba taa ba bī unanŋo-i Sake aa bī unanŋo-i Nsāa. Yesu wuo waŋ baa Simo-i wuo:

«Baa yaŋ korma da-ni, a doŋ nyuŋgo, ŋ ka yaŋ tetebelle-i aa ta ŋ dii nuɔmba-i Diilonŋ-hũnuŋ-nu.»

¹¹ Yesuŋ waanŋ mafamma-i, baa hel baa ba benni-i bomborma-na ka yaŋ-ni aa cu u huonŋ-nu.

Yesu siire wontorŋo naŋo
(*Matie 8.1-4; Marke 1.40-45*)

¹² Yiinŋgu nanŋu-na, Yesu kãa nelle nande-na. *Wontorŋo naŋo da-yo aa piɛ ka dũuna u caanŋ-nu aa cira: «Itie, da ŋ ta ŋ taara mi jarma ta-miɛ, mi suyaa miɛ ku siɛ yar-ni.»

¹³ Yesu wuɔ haa u nanŋa-i yuɔ aa naa cira: «Mi taara ŋ jarma ta.» Naacolŋo jarma pãŋ ta yuɔ terduonŋu fanŋu-na.

¹⁴ Yesu wuɔ wanŋ-ma kuola-mɛi baa-yo wuɔ u baa yaŋ ma hel; aa u kã *Diilojigãntienŋo wulaa u ka ne-yo, aa u pã niikonni manŋ dii pãmma u hã-yo u migãanŋ u yuŋ-maama-i ŋaa *Moisiŋ nyegãanŋ-ma dumaa*. Ku yaa nuɔmba ka suɔ wuɔ u jarma taa-yuɔ kelkel.

¹⁵ Kufanŋuŋ ciɛ, Yesu yerre migãanŋ ta di du di kã. Nuɔmba bɔi taa ba jãnu ba-naa ba nu u nelma-i. Jaamba taa ba cãrã-yuɔ u tuɔ sire-bɛi ba jarma-na.

¹⁶ Nŋa huonŋu nanŋ-nu duɔ ce, u yaŋ-ba aa ta kã u denŋ ka cãrã Diilonŋo-i aa bir jo.

Yesu siire murgu naŋo
(*Matie 9.1-8; Marke 2.1-12*)

¹⁷ Yiinŋgu nanŋu-na, Yesu taa u wanŋ Diilonŋ-nelma-i u pigãanŋ nuɔmba-i. A ne da *Farisiɛbaa-ba namba waa tɛna ba hɔlma-na, baa *ãnjɛnamma pigãataamba namba. Banamba taa ba hel

* **5:14** Niɛŋ Buolmanŋ-sebe-i-na (Lévitique) 14.2-32.

*Galile, banamba *Yude, halle banamba naa hel *Yerusalemu-i-na jo. Itienjo fõngũwaa waa baa-yo u tuw sire jaamba-i.

18 Balamba namba tũu murgu nanjo-i kuugallan-nu jo baa-yo, wuw ba ji suur jina-yuw Yesu caan-gu-na.

19 A ne da nuwamba naa yu dũngu-i, ba saa suw ban ka suur baa-yo dumaa. Ba naa ba nyugũn dũngu dõrõ-i-na, aa kaasĩn-ku dii-yo baa u kuugallangu-i nuwamba hõlma-na jina-yuw Yesu caan-gu-na.

20 Yesu wuw ne da ba haa ba nan-ga-i yuw cor, wuw gbẽ ba jẽĩnjo-i wuw: «Mi jĩe, n ambabalma hurii here.»

21 Anjinamma pigãataamba-i baa Farisĩebaa-ba don ta ba piiye wuw: «Hai moloŋo-i daayo-i aa u tuw tuora Diiloŋo-i? Da ma hel Diiloŋo-na, hai moloŋo-i gbãa hur u nanoloŋo ambabalma-i?»

22 Yesu wuw suw baa-ba, wuw gbẽ-ba wuw: «Bige-i cie na ta na jõguw nel daama temma-i na hõmmu-na?»

23 A hur u ambabalma-i, baa a ce u sire a tuw wuw-i, ma hã-i-na, namaa daa hama-i ce fẽu yan?

24 Nga mi ka sire naacoln daayo-i ku yaa na ka suw wuw Diiloŋo hãa *Moloŋ-Bienjo-i ku fõngũw-i hĩema-na u tuw hur nelbiliemba ambabalma-i.» Un waan mafamma-i, wuw gbẽ murgu-i wuw: «Sire n bie n kuugallangu-i n kũn, muwmei waan-ma dumaa.»

25 Naacolnjo bi sire ba yufelle-na a bie u kuugallangu-i tuw gbeliẽn Diiloŋo-i u kũn.

26 Maa ce-ba here gbere; baa ta ba piiye wuw: «Diiloŋo-i bibienjo!» Korma taa ma da-ba a ce ba ta ba piiye wuw: «I daa gbere-weima nyun-go-i-na.»

Yesu biε Levi-i
(Matie 9.9-13; Marke 2.13-17)

27 Yesuŋ hila terienḡu-na, wuɔ da *nampohūutienḡo naŋḡo t̄enaana u maacemmaŋ-dūḡu-na, ba taa ba bī-yo Levi. Wuɔ waŋ baa-yo wuɔ: «Levi, sire i ta.»

28 Levi bi p̄aŋ nanna u maacemma-i aa sire cu u huon-nu.

29 Ku huonḡu-na, Levi wuɔ ce k̄alle u dumelle-na Yesu yerreŋ aa bī u jo ba ji ta ba wuo niwuoni-i. Nuɔmba b̄ai waa baa-ba. Nampohūutaamba waa ba h̄olma-na.

30 *Fariṣiεbaa-ba daa mafamma-i ce bige-i baa *ānj̄inamma pigāataamba-i? Kuɔ gbuu jaŋ-ba; baa ta ba waana aa naa ta ba piiye baa Yesu *h̄aalābiemba-i wuɔ: «Bige-i ciε na ta na wuo aa ta na nyɔŋ baa nelbabalaŋ daaba temma-i?»

31 Yesu wuɔ gb̄ε-ba wuɔ: «Da ŋ waa h̄inni, ŋ ka ce bige-i p̄erruntien terien-nu?»

32 Mi saa jo nelfafaŋ maa-na, ŋga mi juɔ nelbabalaŋ maa-na ba da ba nanna ba cilɔbabalaŋ-i.»

Yesu piiye s̄uḡu maama
(Matie 9.14-17; Marke 2.18-22)

33 Baŋ waa mafamma-na, *Fariṣiεbaa-ba namba yuu-yo wuɔ: «*Ns̄aa-Bat̄isi *h̄aalābiemba dii s̄uḡu-i aa ta ba c̄ārā Diilonḡo-i, miε baamba bi dii aa ta ba c̄ārā, bige-i ciε naŋ baamba sa dii?»

34 Yesu wuɔ siε-ba baa gb̄ānalāḡu wuɔ: «Nel̄iε gb̄āa tuɔ jā ciεḡo aa na ce u j̄ēnaamba dii s̄uḡu ku yiḡu-na d̄orbiεḡo yufelle-na w̄ei?»

35 Ŋga yiḡu dii baa yiḡu, ba ka bel d̄orbiεḡo-i ta baa-yo. Kufaḡu yinni'i nuɔ-i baŋ ka dii s̄uḡu-i.»

³⁶ Aa naa tiraa nanḡ gbānalāanḡu nanḡu baa-ba wuo: «Ba sa taal jonḡorfelenḡo-i a nar uucōlonḡo. Da ḡ ce-ma, jonḡorfelenḡo kompanḡa siē biē baa uucōlonḡo kaanḡa-i, u yaa daayo u taalaa tī.

³⁷ Ba sa bi dii duvēnfelenḡo-i cirkrōcōlonḡ-na. Umanḡ duō ce-ma, cirkrūō ka muonu aa duvēḡo ka kūnna.

³⁸ Nḡa da ḡ¹ a ḡ dii duvēnfelenḡo-i, ḡ saaya ḡ dii-yo cirkrōfelenḡ-na.

³⁹ Na saa da, umanḡ duō tuō nyōḡ duvēncōlonḡo-i uufelenḡo sa dōlnu-yuō a ce dumaanḡo-na u sa taara-yuō.»

6

Yitiēnanḡu maama

(Matie 12.1-8; Marke 2.23-28)

¹ *Yitiēnanḡu nanḡu-na, Yesubaa-ba taa ba karnu sonni nanni ba cor. U *hāalābiemba ta ba kar bile-i ba hu-yo ba natienḡa-na ba wuo.

² *Farisīēbaa-ba namba ta ba wanḡ baa-ba wuo: «Bige-i ciē na ta na ce kumanḡ saa saaya cemma yitiēnanḡu-na?»

³ Yesu wuō gbē-ba wuō: «Nyulmu nanḡ bilaa *Davidi-i wuō ce kumanḡ baa u nuōmba-i*, ma sī na kalaanḡ-ku ke?»

⁴ U nanḡ suurii Diilonḡ-dūḡu-na dumaa a biē Diilonḡ-buruo-i ba wuo. A ne da a saa baa miē Diilonḡ-hūmelle-i, bamanḡ si dii *Diilōjigāntaamba, ba saa saaya ba wuo buruo faḡo-i.»

⁵ Uḡ waanḡ mafamma-i, wuō cira: «*Molonḡ-Bienḡo yaa yitiēnanḡu tienḡo-i.»

* **6:3** Nienḡ Samiel sebedīelāḡo-na (1 Samuel) 21.2-7.

Yesu siire nagāduɔla naŋo
(Matie 12.9-14; Marke 3.1-6)

⁶ *Yitienanɔŋu bi nanɔŋu-na, Yesu wuɔ suurii *Diilonelhāalādūŋgu-na tuɔ wan Diilon-nelma-i. A ne da naacolŋo naŋo waa ba hɔlma-na, u nadienɔŋa naa minanɔ.

⁷ *Anjinamma pigāataamba-i baa *Farisiɛbaa-ba kā ka tɛna ta ba ne Yesu-i wuɔ duɔ sire jeinɔ yitienanɔŋu-na ba da āntāalāmma haa-yuɔ.

⁸ Yesu wuɔ suɔ baa-ba. Wuɔ gbɛ naacolŋo-i wuɔ: «Sire ŋ jo ŋ ji yiera nuɔmba yaanɔŋa-na.» Naacolŋ wuɔ sire jo ji yiera.

⁹ Yesu wuɔ cira: «Yaan mi yuu-na nelma diei: A saa baa miɛ Diilon-hūmelle-i, bige-i faa cemma yitienanɔŋu-na? Anfafamma'i faa cemma waa āmbabalma? Da ŋ da molo yii duɔ ku, ku saaya ŋ kor-o waa ku saaya ŋ yan u ku?»

¹⁰ Aa naa wuɔra ne ba yammu-i hiere aa wan baa naacolŋo-i wuɔ: «Fara ŋ nanɔŋa-i.» Naacolŋ wuɔ bi fara u nanɔŋa-i, kaa bir ka temma-i.

¹¹ Ba hɔmmu gbuu pāŋ du hiere; baa ta ba yuu ba-naa wuɔ: «I ka ce Yesu daayo-i niɛ?»

Yesu fiɛlaa u pɔpuɔrbiemba-i
(Matie 10.1-4; Marke 3.13-19)

¹² Yibienɔ faŋga-na, Yesu wuɔ kā tānunɔŋu nanɔŋu-na ka cārā Diilonɔ-i cɔ u yufien-na.

¹³ Cuonɔ juɔ kaal, wuɔ bɪ u *hāalābiemba-i a fiɛl cɪncieluo ba hāi bei, a tuɔ bɪ-ba *pɔpuɔrbiemba.

¹⁴ Uŋ fiɛlaa bamanɔ ba yireinɔ yaa daaya: Simɔ, (Yesu wuɔ bɪ Simɔ faŋo yaa Pier-i,) baa u hāanɔ-i Andere, baa Sake, baa Nsāa, baa Filipu, baa Batelemi,

15 a naara Matie, baa Toma, baa Alfe bieŋo-i Sake, baa Simo man taa u kuye u nelle maama-i,

16 a naara Sake bieŋo-i *Yuda, baa *Yuda-Isikaro man juo hel Yesu huonŋu-na.

Jaamba bai juo Yesu ji sire-bei

(Matie 4.23-25)

17 Yesuŋ juo fiel u *pɔpuɔrbiemba-i ti, wuo hiire baa-ba tãnũŋu-na ka yiera baa-ba kpaŋkpataaŋgu nanŋu-na. U *hãalãbiemba namba waa terieŋgu fanŋu-na, baa sa waa dei baa yuliingui a naara nelpũŋgu nanŋu. Banamba taa ba hel *Yude, banamba *Yerusalemu, banamba Tiir, banamba Sidõ dii dãmmaŋ-nuoraanŋu caaŋ-nu.

18 Baa juo da ba ji nu Yesu nelma yaa-i aa u duo sire jaamba-i ba jarma-na. Wuo bi donya *jinabaa-ba-i u hiel-ba nuomba yunni-na.

19 Fõŋgũo nanjo taa u hel Yesu-i-na u sire-bei ba jarma-na, a ce dumaanjo-na, baa ta ba taara ba yiɛya-yuo hiere.

Yesu gboya u hãalãbiemba-i

(Matie 5.1-12)

20 Nuomban nii Yesu-i-na da ba yiɛya-yuo, wuo wuora ne u *hãalãbiemba-i aa naa cira:

«Sũntaŋ namaanjo-i, na yunni dõlaa;

*Diilon-nelle-i namaa diele-i.

21 Nyulmuŋ yeŋ namaa namaŋ nuo-i fiɛfiɛ-i-na, na yunni dõlaa;

niiwuoni kaa haaya baa-na.

Namaa namaŋ kaalaan fiɛfiɛ-i-na, na yunni dõlaa; na kaa waa nyembĩnniŋ.

22 Nuon da ba bigãan-na,

da ba nanna-nei,

da ba ta ba tuora-nei,
siso da ba ta ba biena na yireinja-i *Molon-Bienjo
maama-na, na yunni dɔlaa.

²³ Taa na gbu na nye yiingu fangu-na, aa na ta
na muora na gbugbanni-i; Diilonjo kaa pã-na bai
dɔro-i-na. Na saa da, ba bincumba cie karaangu
fangu temma yaa-i baa *Diilopɔpuɔrbiemba-i.

²⁴ Nga waan namaano-i, sɔlma haraa-nei;
na cie na baangu-i ti.

²⁵ Niiwuonin haaya baa namaa naman fiɛfiɛ-i-na,
sɔlma haraa-nei;
na kaa waa nyulmu-na.

Namaa naman dii nyembinni-na fiɛfiɛ-i-na, sɔlma
haraa-nei;

na kaa waa kuliin-kaalu-nu.

²⁶ Nuomba-i hiere da ba ta ba bi na yefafalle,
naa ba bincumba nan bin coikartaamba man naa
cie ba fere Diilopɔpuɔrbiemba
ba yefafalle-i dumaa, sɔlma haraa-nei.»

Taa na dɔl na bigaarãamba-i
(Matie 5.38-48; 7.12)

²⁷ «Namaa naman karaa na tɔnni-i ta na nu
mi nelma-i, yaan mi tɔnu-nei: Taa na dɔl na
bigaarãamba-i, taa na ce anfafamma baman
diyaan lungu nei.

²⁸ Uman duɔ haa u nubabalaangu nuoni man
nuo-i, baa waasa kutienjo-na, yan aa η ta η jɔguɔn
kuufafaangu baa-yo. Taa na carã Diilonjo-i na hã
baman ciɛn-nan kuujanju-i.

²⁹ Uman duɔ caa η tɔn daaku-i, bir daaku-i η
hã-yo. Uman duɔ bie η jonjorbuo-i, baa cie-yo η
jonjoryelle-na.

³⁰ Uman̄ duɔ cārã η wulaa, hã-yo. Aa uman̄ duɔ biε bĩŋkũŋgu η wulaa, baa yuu-yo ku maama.

³¹ Nan̄ taaran̄ nuɔmba ta ba ce kuman̄ ba hã-na, taa na ce ku temma na bi hã-ba.

³² Da na ta na dɔl na dɔdɔltaamba yon̄, na jaaluŋgu sɪ Diilon̄o wulaa. Na saa da, halle baman̄ sa wuɔyaan̄ Diilon̄-hũmelle-i ba dɔl ba dɔdɔltaamba-i.

³³ Da na ta na bi ce añfafamma-i baman̄ ciεŋ añfafamma-i nei yon̄, na jaaluŋgu sɪ Diilon̄o wulaa. Halle baman̄ sa wuɔyaan̄ Diilon̄-hũmelle-i ba ce kufan̄gu-i.

³⁴ Aa da na ta na dii cẽmiεŋa-i nan̄ suyaa wuɔ baman̄ ka gbãa suu-ya, na jaaluŋgu sɪ Diilon̄o wulaa. Halle baman̄ sa wuɔyaan̄ Diilon̄-hũmelle-i, da ba suɔ wuɔ uman̄ ka gbãa suu cẽmelle-i ba dii-de u'i nuɔ-i.

³⁵ Nga, taa na dɔl na bigãarãamba-i, taa na ce añfafamma bei, taa na hã aa na baa ta na cie ku sɔlaan̄gu huon̄gu-na. Ku yaa Diilon̄o ka pã-na bɔi. Aa na ka waa Dɔrwuon̄o beŋ namaa. U yaa faa. U faa baa nuɔmba-i hiere ka hel baa baman̄ sa suyaan̄ añfafamma-i baa nelbabalaamba-i hiere.

³⁶ Na saaya na waa hujantaan̄ namaa, ŋaa na Ton̄ yeŋ hujantien̄o dumaa.»

*Yesuŋ waan̄ man̄ a kã cãlmuɔ yan̄ga-na
(Matie 7.1-5)*

³⁷ «Baa na ta na cãl na-naa, ku yaa Diilon̄o siε ka cãl-na. Baa na ta na haa cãlmuɔ-cãŋkuɔle na-naa nuɔ, ku yaa Diilon̄o siε ka haa cãlmuɔ-cãŋkuɔle nei. Uman̄ duɔ cãl nuɔni man̄, ce jande aa η yan̄-yo, ku yaa nuɔ da η bi cãl Diilon̄o-i u ka ce jande aa yan̄-ni.

38 Niŋ fiŋ baa kekerienġu maŋ ŋ hã nuɔmba-i, ba ka fi baa ku yaa hã-ni, terienġu fanġu-na, yaŋ ŋ nanga ta ka fara, ku yaa ba ka fi naŋ künġu-i aa fêl-ku ku yu künna hã-ni.»

39 Yesu wuɔ naŋ gbãnalãanġu baa-ba wuɔ: «Na-maa daa yiro gbãa bel u nayironġ nagãŋ-na ba kã terienġu aa ba siɛ ka par suur fuonġ-nu wei?

40 *Hãalãbilonġo sa suɔ u yaŋ u hãalãtienġo-i, ŋga hãalãbilonġo maŋ duɔ hãalã ka hi u fuonġu-i, u ka tuɔ suɔ ŋaa u hãalãtienġ uŋ suɔ dumaa.

41 «Naŋ ciɛ niɛ da hüyãŋo-i unanġ yufellenġ aa daabolma-i naŋ yufelle-na ŋ saa da-ma?

42 Daabolma-i naŋ ferenġ yufelle-na jünnu dumandɛ-i ŋ bir ŋ gbẽ ŋ nabentienġo-i wuɔ: «Yaŋ mi hiel hüyãŋo-i ŋ yufelle-na hã-ni.» Anġbãŋgbãama! Hiel daabolma-i ŋ yufelle-na igẽna, ku yaa ŋ ka ta ŋ da dɛi a gbãa hiel hüyãŋo maŋ ŋ nabentienġo yufelle-na.»

(Matie 7.16-20; 12.33-35)

43 «Tibifafaanġu sa maŋ biebabalɛiŋa, tibibabal-aanġu sa bi maŋ biefɛfɛiŋa.

44 Ba suɔ tibinni-i ni biena'i nuɔ-i. Ba sa ya-gal muŋiŋa kaapugammu-na, aa ba sa bi biɛra hãlɛiŋa caaterrenġ-yuŋ-nu.

45 Nelienġ nuɔ ŋ huonġanġ yuu baa mamaŋ, ma yaa hilaanġ ŋ nuŋgu-na. Nelfɛfɛiŋo-i u ãnfafamma hel u hoƒafanġa'i nuɔ-i aa nelbabaŋo-i u maacemba-balama hel u hoƒabalaŋga'i nuɔ-i.»

Jaagɔciraamba hãi maama

(Matie 7.24-27)

46 «Bige-i ciɛ na ta na bi-mi «Itie, Itie», aa da mi waŋ mamaŋ baa-na, na siɛ ce-ma?

⁴⁷ Uman̄ duō jo ji nu mi nelma-i aa ce-ma, mi ka pigãan̄-na kutien̄ uñ saa baa uman̄:

⁴⁸ U saa baa neliẽno man̄ wuō u ma dũngu, aa hĩn̄ ka hi tãmpẽlle-i jĩna ku tuole-i. Ku tuolen̄ jĩna fafamma aa u ma-ku, diilon̄on̄ juō tã, kanni gbar, hũmma bũn̄ ka nan̄-ku, ma saa gbãa naara-kuō.

⁴⁹ Nga uman̄ juon̄ u nu mi nelma-i aa u sa ce-ma, u saa baa uman̄ wuō u ma dũngu aa u saa hĩn̄ jĩna ku tuole-i aa ma-ku. Diilon̄on̄ juō tã, hũmma bũn̄ ka nan̄-ku, ku pãn̄ cii hierẽ, bĩnkũngu saa tĩẽ.»

7

Yesu siire sorosi ba yuntien̄o nan̄o maacembilon̄o-i

(Matie 8.5-13)

¹ Yesun̄ juō piiye u nelma-i tĩ baa nuõmba-i, wuō ta kã Kafarnamu.

² *Oromẽ ba sorosi ba yuntien̄o nan̄o waa nelle fande-na, u maacembilon̄o nan̄o maama waa kpelle yuō. Maacembilon̄ daayo tuō jan̄. U jarma waa kpelle.

³ Yesun̄ juō, sorosi ba yuntien̄ daayo nu-ma. Wuō puor̄ *Yuifu ba bĩncuõmba namba-i u wulaa, wuō ba ka cãrã-yuō u ji sire u maacembilon̄o-i hã-yo.

⁴ Bĩncuon̄ daaba kã ka ta ba cãrã Yesu-i aa ta ba piiye wuō: «Naacol̄n̄ daayo saaya kãyãmma.

⁵ Yuifubaa miẽ i maama dõlnu-yuō; ñ saa da, u'i maa i *Diilonel̄hãalãdũngu-i hã-ye.»

⁶ Yesu wuō ta tuō kã baa-ba sorosi ba yuntien̄o cĩngu-na. Bañ kaa piẽ cĩngu-i, ba suu baa sorosi ba yuntien̄o tiraa puor̄ u jẽnaamba namba Yesu wulaa. Baa wan̄ baa Yesu-i wuō: «Itie, i jĩn̄ wuō

i ji waŋ baa-ni, wuɔ ŋ baa muliɛŋ ŋ fɛrɛ; kɛrɛ nuɔ ŋ saa saaya ŋ suur fuɔ temma dumelle-na

⁷ ku'i ciɛ ŋ da u saa siɛ jo u fɛrɛ ŋ wulaa. Nŋa da ŋ siɛ, ŋ waŋ nelma diei, u maacembiloŋo ka sire.

⁸ Wuɔ fuɔ fɛrɛ-i nuɔmba dii u yuŋ-nu, aa fuɔ bi waa banan yuŋ-nu. Duɔ gbɛ umaŋ wuɔ: «Kã ŋ ka ce daaku!» Nŋ da kutieŋo kãa. Duɔ bi gbɛ umaŋ wuɔ: «Jo bandel!» Nŋ da kutieŋo bi juɔ. Duɔ bi tiraa gbɛ u maacembiloŋo-i wuɔ: «Ce daama!» Nŋ da u ciɛ-ma.»

⁹ Yesu wuɔ kar da hãmmu! Naacolŋ uŋ juɔ piiye ti, Yesu wuɔ bir u yaanŋa-i nuɔmba-na aa naa cira: «Yaan mi tũnu-nɛi; *Isirahɛl-na hiere, mi saa da umaŋ haa u nanŋa-i miɛ naacolŋ daayo temma-i.»

¹⁰ Sorosi ba yuntieŋo pɔpuɔrbien baa bir ta ba kũŋ. Baŋ kaa hi ciŋgu-i, baa da maacembilon daayo siire da yeryer u temma-i.

Bikulciɛŋo nanŋo biɛŋo kuu Yesu sire-yuɔ

¹¹ Ku huonŋu-na, Yesu wuɔ ta tuɔ kã nelle nandena, ba bi-de Nayine. U *hãalãbiemba waa baa-yo a naara nelpũŋgu nanŋu.

¹² Baŋ kaa ta ba suur nelle-na, baa suu baa ba tũyãa bikuloŋo nanŋo ta ba kã da ba ka fuure. U waa naacombiloŋo, aa u yaa waa u diei u nyu wulaa, a ne da u to naa ku aa yan-ba. Nuɔmba boi taa ba kã u fuuremma-na.

¹³ Yesuŋ daa nyuŋo-i, u hujarre gbuu ko-yo, wuɔ waŋ baa-yo wuɔ: «Ciɛŋ nuɔ, budii; baa kaal.»

¹⁴ Aa naa piɛ ka haa u nanŋa-i kuloŋo-na. Baman naa tũyãa-yo baa yiɛra. Wuɔ waŋ baa-yo wuɔ: «Naacombilo, sire!»

¹⁵ Wuɔ bi yiiye sire tɛna, aa don tuɔ piiye. Yesu wuɔ gbɛ nyuŋo-i wuɔ: «Biɛ ŋ biɛŋo yaa-i.»

16 Korma pāņ bel-ba hiere terienġu fanġu-na. Baa ta ba gbēliēņ Diilonġo-i aa ta ba piiye wuō: «*Diilopəpuərbilobuō hilaa-yiē. Diilonġo juō ji kāyā u nuōmba-i.»

17 Nelma famma gbuo *Yude-i hiere baa nilēiņa maņ u kətōnni-na.

Nsāa-Batīsi puōraa u hāalābiemba-i Yesu wulaa (Matie 11.2-6)

18 Yesuņ ciē mamaņ hiere, Nsāa *hāalābiemba kā ka tūnu-yuō baa-ma.

19 Wuō bir puər ba hāi Yesu wulaa wuō ba ka yuu-yo kēē *Koņkortieņo maņ saaya u jo, u yaa ufaņo-i wei sisō uu dii huoņ-nu?

20 Baa kā ka da Yesu-i, baa cira: «*Nsāa-Batīsi puōraa-ye ņ wulaa, wuō i ji yuu-ni kēē Koņkortieņo maņ saaya u jo, u yaa nuōņo-i wei sisō uu dii huoņ-nu?»

21 A ne da huōņġu fanġu-na, Yesu waa tuō sire jaamba bēi ba jarma-na aa tuō donya *jīnabaa-ba-i nuōmba yunni-na aa bi tuō puur yiriemba yufieņa-i.

22 Wuō waņ baa-ba wuō: «Kāaņ na ka tūnu Nsāa-i baa naņ daa kumaņ, baa naņ nuō mamaņ: *Yiriemba yufieņa puurii, murgubaa-ba siire ta ba wuō, *wontuōrmba jarma taa bēi, tugbentaamba tūnni puurii, bikuomba siire aa sūntaamba nuō *Neldədəlma-i.**

23 Umaņ gbēini-i da ni saa ji guəl mi huōņġu-na kutieņo yuņġu dōlaa.»

Nsāa-Batīsi sīnni-i (Matie 11.7-19)

* 7:22 Niēņ Isayi sebe-i-na (Ésaïe) 35.5-6; 61.1.

24 Nsãa pəpuərbiɛŋ baŋ taa, Yesu wuɔ tuɔ taara u pigãaŋ nuɔmba-i baa Nsãa sinni-i, wuɔ yuu-ba wuɔ: «Na kãa ka ne bige-i *hɛkuraanɣu-na? Fafalmuŋ sagallaŋ hɛŋɣu-i duma na kãa ka ne ku yaa wɛi?

25 Namaa kãa ka ne bige-i? Na kãa ka ne uman diyaa bɪmbɪfafanni wɛi? Ma sɪ bamaŋ diyaan bɪmbɪfafanni-i aa ta ba ce ba bãanɣu-i baa dii jãmatigi ba dũnniŋ kɛ?

26 Nga namaa kãa ka ne bige-i? Ma sɪ na kãa ka ne *Diilopəpuərbiɛŋo'i kɛ? Aa naacolŋo faŋo-i, mi tũnu-nɛi, u maaraa Diilopəpuərbiɛmba-i.

27 Maman nyegãaŋ Diilon-nelma-na wuɔ: «*Mi ka puər mi pəpuərbiɛŋo wuɔya ta ŋ yaan-na ka cãa ŋ humelle-i*†, ba gbɛ Nsãa yaa-i.

28 Yaan mi tũnu-nɛi, Nsãa temma saa hi hon caan-biɛmba-na yogo, a ne da uman si dii baa yunɣu *Diilon-nelle-na u maaraa Nsãa-i.

29 Nuɔmba-i hiere ka hel baa *nam-pohũutaamba-i ba nuɔ Nsãa nelma-i aa suɔ wuɔ Diilon maacemma vii, ba ce Nsãa *batisen-ba.

30 Nga *Farisɪɛbaa-ba-i baa *anjɪnamma pigãataamba yagaraa wuɔ Nsãa baa batisen-ba. A ce dumaanɔ-na, Diilon un taa u taara u ce kumaŋ hã-ba, ba cɪnaana-kuɔ.»

31 Yesu wuɔ tiraa cira: «Mi gbãa saa fiɛfiɛ ku nuɔmba-i baa haba-i?

32 Mi gbãa saa-ba baa bisãlmba man tɪnaana ponsanatigerren. Banamba ta ba wan baa banamba-i wuɔ:

«I hulii tulammu hã-na, na saa nyɛŋ,
i hãl kuliin-nɛini hã-na, na saa kaal.»

† 7:27 Malaki (Malachie) 3.1

33 *Nsāa-Batisin juo aa u sa dii dɪbelle u nunḡu-na, u sa nyɔŋ kolma, na cira wuo *jina dii u yunḡu-na.

34 *Molon-Bieŋ un wuo aa tuo nyɔŋ, na tiraa sire ta na piye wuo: «Naacolŋ daa fuo bi yii baa niiwuoni yaa yon baa konyolle, aa tiraa sire bel j̄eru baa nampohũutaamba baa nelbabalaamba.»

35 Nga bamaŋ siyaa Diilonjo nelma-i ba suyaa wuo ma faa.»

Yesu kaa Simo cɪŋ-nu

36 *Faris̄eyieŋo nano waa, ba taa ba bi-yo Simo. Yiingu nanḡu-na, wuo ji bi Yesu-i wuo ba ka wuo niiwuoni u terienḡu-na. Yesu wuo ka ba ka ta ba wuo.

37 A ne da saasorcieŋo nano waa nelle fande-na. Wuo nu-ma wuo Yesu dii Simo terienḡu-na ba ta ba wuo niiwuoni. Wuo ka baa natikolo-hũmma *alabati-kamoelen

38 ka yiera saanu baa Yesu gbeini-i tuo kaal. Un kaal dumaanjo-na, nyinyolma ta ma kũna Yesu gbeini-na. Wuo ce u yukuos̄inni-i a hurre-nie aa pũra-nie nammu hai aa ce natikolo-hũŋ daama-i a kũna-nie.

39 Simo daa mafamma-i ce bige-i, u paŋ tuo piye u huon-na wuo: «Kuo naacolŋ daayo waa *Diilopɔpuɔrbilonjo ninsonjo, cieŋo maŋ yieyaayan-yuo daayo-i uu naa suo wuo cefefeŋo si.»

40 Yesu wuo cira: «Simo, nelma dii mi da mi waŋ-ma baa-ni.»

Simo wuo: «Haalatie, waŋ-ma.»

41 Yesu wuo cira: «Naacolŋo nano cemelle waa nuamba hai nu; dielã-wuonjo-i neifien-komuonja hai baa cincielluo, haalŋ-wuonjo-i neifienja ndii.

⁴² Ba saa gbāa da ba pā-ya, u ce hujarre bei aa ce ba yaŋ-ya. Ba hāi-i-na, cēmellentienjo maama ka dɔlnu hai yaŋ?»

⁴³ Simo wuo cira: «Mei huon-na, uman gbeina-i waa boi u maama ka dɔlnu u yaa yaŋ.»

Yesu wuo cira: «Ŋ waan ninsojo.»

⁴⁴ Aa naa bir u yaanga-i cieno-na, aa gbẽ Simo-i wuo: «Ŋ daa cien daayo-i ke? Miŋ diyaa mi gboluonngu-i ŋ dumelle-na, ŋ saa hã-mi hũmma mi saara mi gbeini-i. Nga fuo kaalaa kũna u nyinyolma-i mi gbeini-na a saara-nie hã-mi, aa hurre-nie baa u yukuosinni-i.

⁴⁵ Ŋ saa jārã-mie pūrã-mie, nga fuo-i, dii un suurii ŋ dumelle-na ji hi baa fiɛfiɛ, u saa yaŋ mi gbeini pūrãmma-i.

⁴⁶ Ŋ saa hure namma mi yungu-na, nga cien daayo kũna naticolo-hũmma mi gbeini-na.

⁴⁷ Ku'i cie mi ta mi tũ-nin mie: Mi maaman dɔlaanu-yuo dɔlnumma man daama-i, ku pigaan wuo u ambabalma-i baa ma ciinumma-i hiere, ma hurii. Nga uman ambabalma-i da ma saa hur boi, mi maama sa dɔlnu kutienjo-i boi.»

⁴⁸ Aa naa wan baa cieno-i wuo: «Ŋ ambabalma hurii.»

⁴⁹ Baman waa juwuoterienngu-na baa don ta ba joguon wuo: «Naacolŋ daa fuo hilaa hie aa tuo gbã u hur ambabalma-i?»

⁵⁰ Yesu wuo wan baa cieno-i wuo: «Niŋ haa ŋ nannga-i mie ŋ kuraa, kã fiɛi.»

8

Caamba namba taa ba kāyã Yesu-i baa u hãalabiemba-i

1 Ku huonḡu-na, Yesu wuɔ ji sire tuɔ wuɔra nilɛiŋa-na hiere u wan *Diilonḡ-bāanḡu *Neldɔdɔlma-i u kā. U *hāalābiɛn cīncieluo ba hāi baamba waa baa-yo

2 a naara caamba namba. Wuɔ duɔnya *jinabaa halan-ba caamba famba yunni-na, aa naa bi sire banamba jarma namma-na. Ba taa ba bī unanḡo-i Maari. Fuɔ taa u hel Magidala. Jinabaa niehāi naa hilaa fuɔ-i-na.

3 Aa bī unanḡo-i Sani. Fuɔ bɔlɔ waa *Erɔdi dumelle maacembiemba yuntienḡo nanḡo, ba taa ba bī-yo Kusa. Aa ta ba bī unanḡo-i Susani a naara capūḡu nanḡu. Ba taa ba ce ba nagāḡ-niini-i ba kāyā Yesu-i baa u hāalābiemba-i.

*Nuɔmban bel Diilonḡ-nelma-i dumaa
(Matie 13.1-23; Marke 4.1-20)*

4 Nuɔmba taa ba hel nilɛiŋa-na hiere ba jo ba nu Yesu nelma-i. Yiinḡu nanḡu-na, wuɔ nanḡ gbānalāan daaku-i baa-ba wuɔ:

5 «Naacolḡo nanḡo kāa ka nanḡ fūma u suonḡu-na. Unanḡo kā ka diire hūmellenḡ-huonḡ-na. Nuɔmba ta ba cor ba fiɛna-yuɔ; huriimba jo ji wuo-yo hiere.

6 Unanḡo kā ka diire tāmpellenḡ-terienḡ-nu a pa, kpekelma ce u ku.

7 Unanḡo kā ka diire hīɛḡ-nu; hīɛḡu tu suuye-yuɔ.

8 Uman diiriye suonḡ-huonḡa-na, munterfafammu-na, u sire gbuu kpatalla.» Yesunḡ waanḡ mafamma-i, u piiye da gbagaga wuɔ: «Umanḡ duɔ u ka nu, u nu!»

9 U *hāalābiemba yuu-yo wuɔ: «Gbānalāan daaku yunḡu yaa wuɔ nie?»

10 U cira: «Diilonḡo ciɛ baa namaanḡo-i. U *nellenḡ-tesīnni maama manḡ fuyaa, u pigāanḡ namaanḡo-i

baa-ma. Nga ma piiye baa banamba-i gbānɛiniŋ;
 a ce dumaanjo-na,
da ba ne-ma, ba siɛ da ma terienɗu-i,
aa da ba nu-ma, ba siɛ suɔ ma yunɗu-i.»*

¹¹ Aa naa cira: «Mi gbānalāanɗu yunɗu yaa daaku:
 Diilonɗ-nelma yaa fūma-i, aa nuɔmba hɔmmu yaa u
 mundiiremmu-i.

¹² Nuɔmba nan hɔmmu dii ŋaa hūmellen-huɔŋga,
 da ba nu Diilonɗ-nelma-i, ba yan *Sitāni jo ji hiel-ma
 ba hɔmmu-na, a ce dumaanjo-na ba siɛ da hūu-ma
 aa kor.

¹³ Banan hɔmmu dii ŋaa tāmpɛllen-terienɗu, da ba
 nu Diilonɗ-nelma-i, ma gbuu dɔlnu-bei; ba hūu-ma.
 Nga ma siɛ gbāa nan kaasinni. Da ku ji huol, ba har
 jina.

¹⁴ Banan hɔmmu dii ŋaa hien-terienɗu, da ba nu
 Diilonɗ-nelma-i, ba yan anjɔguɔma-i baa gbein-
 maama-i a naara ba kusun-maama jo ji suuye-mɛi.
 A ce dumaanjo-na ma siɛ gbāa dii belle ba wulaa.

¹⁵ Banan hɔmmu dii ŋaa hɛfafamma, da ba nu
 Diilonɗ-nelma-i, ba hūu-ma aa bel-ma baa hɔfafanɗa
 aa nyaar ta ba wuɔ ma hūmelle-i diŋ saaya di wuɔ
 dumaa.»

Fitin-gbānalāanɗu
(Marke 4.21-25)

¹⁶ Yesu wuɔ tiraa nan gbānalāan daaku-i baa-ba
 wuɔ: «Ba sa celien fitinuɔ-i aa ce binɗkūŋgu cure-
 yuɔ. Da ba celien-yo, ba haa-yo dɔrɔ ku yaa ŋ da
 dūŋ-huɔŋga ciɛ gbaa hiere.

¹⁷ Ku weima si dii maman siɛ ji hel bomborma-
 na, aa ku nelma si dii maman siɛ ji nu.

* **8:10** Isayi (Ésaïe) 6.9

18 Kuŋ yeŋ baa umaŋ, ba ka hã-yo naara, aa umaŋ kuu sí baa-yo, cεlle kũngu maŋ uŋ haa u nanga-i kuɔ, ba ka hũu-ku aa yaŋ-yo. Terieŋgu faŋgu-na, na saaya na ta na suɔ nelma numma.»

Yesu nyu-i baa u hãmba juɔ u wulaa
(*Matie 12.46-50; Marke 3.31-35*)

19 Yesuŋ waa tuɔ waŋ Diilon-*nelma-i*, u nyu-i baa u hãmba jo da ba ji ne-yo; jo ji da nuɔmba yuu, ba saa gbãa da ba piε u caaŋ-nu.

20 Baa waŋ ba Yesu-i wuɔ: «ŋ nyu-i baa ŋ hãmba juɔ da ba ji ne-ni, baa dii gõŋgũõŋgu-na.»

21 Yesu wuɔ cira: «Bamaŋ nuõŋ Diilon-*nelma-i* aa ce-ma, ba yaa mei nyubaa-ba-i, ba yaa mei hãmba-i.»

Yesu yieraaya fafalmu
(*Matie 8.23-27; Marke 4.35-41*)

22 Yiingu nangu-na, Yesu wuɔ ji bel nyugũŋ beŋo naŋo-na baa u *hãalãbiemba-i aa naa cira: «Yaŋ i karnu dalanga-i i kã bombor damaalei-i.» Baa bi ta ta ba karnu ba kã.

23 Ba'a ba kã yaanga-na, Yesu wuɔ duɔfũŋ. Ba kaa hi hɔlma namma-i, fafalmu naŋ temma sire suuye-bei. Hũmma doŋ ta ma suur beŋo-na. Baa ta ba yii da ba kunu.

24 Hãalãbiemba ta ba kaasŋ wuɔ: «Hãalãtie, sire, i yii diε kul!» Yesu wuɔ sire nuola fafalmu-i baa hũmma-i niε kã ka ciire.

25 Kuɔ cu ba hõmmu-i, ba kũõŋ maa ta ma nyεŋ. Wuɔ waŋ baa-ba wuɔ: «Namaa na'a na haa na nanga-i miε hie?» Baa ta ba piiye ba-naa nuɔ wuɔ: «Neliεŋ hayo-i temma-i dumandε-i? Fuɔ dii niε aa duɔ nuola fafalmu-i baa hũmma-i ni kã ka ciire ni temma-i?»

*Yesu duɔnya jɪnabaa naacolɔŋo naŋo-na
(Matie 8.28-34; Marke 5.1-20)*

26 Yesubaa-baŋ karaanu ka hi Geresa-i dii Galile dalanga bomborma namma-na, baa huɔl.

27 *Jina ba nolɔŋo naŋo waa nelle fande-na, u baaŋgu cuɔ. U waa tuɔ wuɔra u biŋ tãmporuŋgu aa tuɔ kã u cɔ cɪncuɔŋ-na. Yesubaa-baŋ huɔlaa u da-ba, u ta tuɔ jãrã-bei.

28 Uŋ juɔ hi, u kaasɪŋ aa dũuna Yesu caaŋgu-na aa piye da gbagaga wuɔ: «Dɔrwuɔŋo Biɛŋ nuɔ, mi ciɛ-ni niɛ? Jande, baa ce hɔdorre baa-mi.»

29 Yesu wuɔ nuolaaya jɪnabaa-ba-i wuɔ ba hel-yuɔ ku'i ciɛ wuɔ tuɔ piye dumaanɔ-na. Ku waa da ku sire-yuɔ yiŋgu maŋ nuɔ-i, ba bel-o vaa-yo baa jɔlgɔbaa jina. Nga da ba fiɛ vaa-yo, u kar jɔlgɔbaa-ba-i aa suur hɪɛŋ-nu.

30 Jɪnabaa daaba naa ciinu cor u yuŋgu-na. Yesu wuɔ yuu-yo wuɔ: «Ba bi-ni niɛ?»

Wuɔ cira: «Ba bi-mi Sãlle.»

31 Jɪnabaa-ba bir yaŋ aa ta ba cãrã Yesu-i wuɔ u baa donya-bei ba kã yaahuol-terienɔŋu-na.

32 A ne da pɛrsãlle nande waa ta di wuora tãnuŋgu-na. Jɪnabaa-ba cãrã Yesu-i wuɔ u yaŋ ba ka suur pɛrmba famba yaa nuɔ-i. Yesu wuɔ hã-ba hũmelle-i.

33 Baa hel naacolɔŋo-na a kã ka suur pɛrmba-na. Pɛrmba pãŋ ta ba gbar ba hiire, ba kã ba kunu dalanga-na.

34 Nuɔmba waa ta ba ceŋ-ba. Baŋ juɔ da ba gbaraa ka kunu hiere dumaanɔ-na, baa pisãllã baa gbaruŋgu; banamba kã nellen-huɔŋga-na, banamba kã sonni-na ka waŋ-ma.

³⁵ Nuomba hel da ba ji ne. Baŋ juo ji hi, baa da naacolŋ daayo diyaa bimbinni tiena da welewele Yesu caaŋgu-na. Korma pāŋ ta ma da-ba.

³⁶ Bamaŋ waa da baŋ duonya jinabaa daaba-i dumaa naacolŋo-na, baa ta ba piiye ba tūnu ba-namba-i.

³⁷ Kor maa gbuu ta ma da Geresataamba-i. Baa cārā Yesu-i wuɔ u ce jande aa u ta u halaŋ ba terienŋu-na. Wuɔ kā ka nyugūŋ beŋo-na duɔ bir.

³⁸ Uŋ duonya jinabaa-ba-i naacolŋo maŋ nuɔ-i, wuɔ cārā-yuɔ wuɔ u yaŋ u kā baa-yo. Yesu wuɔ cira:

³⁹ «Yaŋ aa ŋ kūŋ ŋ ka tūnu nuomba-i Diilonŋ uŋ cie kumaŋ niε.» Naacolŋ wuɔ ta ka tuɔ wuɔra u waŋ Yesuŋ cie kumaŋ yuɔ hierε.

Yesu yieraaya cieŋo naŋ tamma aa sire bikuloŋo naŋo

(Matie 9.18-26; Marke 5.21-43)

⁴⁰ Yesuŋ hilaa Geresai-na jo, nuomba kūɔl ba-naa kā ka yu-yuɔ. Ba taa ba niya u jomma-i hierε.

⁴¹ Naacolŋo naŋo waa, ba taa ba bi-yo Yarusi. U waa *Diilonelhāalādūŋgu yuntienŋo. Wuɔ jo ji dūuna Yesu caaŋgu-na a tuɔ cārā-yuɔ wuɔ u kā u dumelle-na

⁴² kεε u biloduɔla yii baa u yuŋgu. Bilonŋo bien cinciɛluo baa a hāi waa belle fande-na. Yesu wuɔ ta ba ta ba kā. Nuomba fūnuŋ yu-yuɔ ta ba nogol-o terni-na hierε.

⁴³ Cieŋo naŋo bi waa ba hɔlma-na, u tamma taa ma kūnna. Ku bien cinciɛluo baa a hāi waa belle fande-na. U cie pεrru-i ji gbē. U gbeinŋa tiraa tī aa tamma saa yiera.

44 Cien̄ daayo piε Yesu huon̄-yan̄ga a yiεya u jon̄goruo tūn̄gu-i. Un̄ yiεyaaya jon̄goruo-i terien̄gu man̄ nuo-i, tām̄ma pān̄ yiera.

45 Yesu wuō suō wuō molo yiεyaaya-yuō. Wuō yuu wuō: «Hai moloŋo-i yiεyaaya-miε?»

Wulawula wuō fuō sī, wulawula wuō fuō sī. Pier wuō cira: «Hāalāt̄ie, molo saa yiεya-niε, nuōmba yaa yuu ta ba tiš̄n̄-ni.»

46 Yesu wuō cira: «Molo yiεyaaya-miε. Mi daa kun̄an̄gu paraaya-miε ku'i ciε mi suō.»

47 Cien̄ daa un̄ daa Yesu suyaa dumaan̄o-na, u kūōma don̄ ta ma nyεn̄. Wuō piε dūuna u yaan̄ga-na, aa naa piie nuōmba-i hiere ba yufelle-na kuman̄ ciε u yiεya-yuō. Aa fafalmun̄ daa-yuō terduōn̄gu fan̄gu-na dumaa, wuō tiraa wan̄ mafamma-i.

48 Yesu wuō gbē-yo wuō: «Mi bilo, nin̄ haa n̄ nan̄ga-i miε, n̄ kuraa. Kā n̄ kā fiεi.»

49 Yesun̄ taa u wan̄ mafamma-i huōn̄gu man̄ nuo-i, moloŋ wuō hel Diilonelhāalādūn̄gu yun̄tien̄o cīn̄gu-na ji wan̄ baa-yo wuō: «Baa yan̄ hāalāt̄ien̄o mul̄ien̄ u fεε, n̄ bilon̄o jarma yaraa-yo.»

50 Yesu wuō nu-ma. Wuō wan̄ baa Yarusi-i wuō: «Baa tie holle. Da n̄ haa n̄ nan̄ga-i miε, n̄ bilon̄o ka sire.» Un̄ waan̄ mafamma-i, baa cor ta ba kā.

51 Ban̄ kaa hi cīn̄gu-i, u saa siε molo suur baa-yo dūn̄gu-na. U ciε fuō baa Pier baa Nsāa baa Sake a naara bilon̄o to-i baa u nyu-i ba'i suur baa-yo yon̄.

52 Nuōmba-i hiere ba waa kaalun̄-nu. Yesu wuō gbē-ba wuō: «Baa na kaal, u saa ku, u duōfūn̄.»

53 Baa bir yan̄ aa ta ba cōmuōn̄-yo. Bafamba wulaa ma tiε.

⁵⁴ Yesu wuɔ bel bilonɔ nanɔa-i, aa naa piiye da gbagaga wuɔ: «Bilo, sire!»

⁵⁵ Bilonɔ wuɔ puur u yufienɔa-i aa pɔnɔ yiiye sire. Yesu wuɔ cira ba hã-yo bɔnkũngu u wuɔ.

⁵⁶ Kuɔ ce u bɔncuɔmba-i gberɛ. Yesu wuɔ wanɔ baa-ba wuɔ ba baa yanɔ ma hel.

9

Yesu puɔraa u hãalabiemba-i (Matie 10.5-15; Marke 6.7-13)

¹ Ku huonɔngu-na, Yesu wuɔ tigiinɔ u *hãalãbienɔ cɔncieluo ba hãi baamba-i a hã-ba himma baa fɔngũɔ ba da ba gbãa ta ba donya *jinabaa-ba-i hiere aa ta ba sire jaamba-i.

² Uɔ ciɛ mafamma-i, wuɔ puɔr-ba wuɔ ba wuɔra wanɔ *Diilonɔ-bãanɔngu maama-i aa sire jaamba-i.

³ Aa naa wanɔ baa-ba wuɔ: «Da na'a na ta, molo baa biɛ bũɔle, molo baa biɛ buɔra, molo baa biɛ niwuoni, molo baa biɛ gbeinɔa, molo baa bi biɛ jonɔgorbaa-ba hãi.

⁴ Da na kã terienɔngu terienɔngu, aa ba ka hã-na dũngu wuɔ na ta na cɔ, na tɛɛ dũngu fanɔngu-na fuɔ na tamma.

⁵ Nga da na kã da na ka har bamanɔ nuɔ-i aa ba yagar, na pir na nallu-i na ta. Ku yaa ba ka suɔ wuɔ ba maacemma saa fa.»

⁶ U hãalãbiemba ta ta ba wuɔra nilɛinɔa-na hiere ba wanɔ *Neldɔdɔlma-i aa ta ba sire jaamba-i ba kã.

Erɔdi huonɔnga cuu (Matie 14.1-12; Marke 6.14-29)

⁷ Mamanɔ ciɛnɔ hiere, *Erɔdi manɔ waa *Galile yunɔngu-na wuɔ nu-ma. Uɔ nuɔ-ma, u huonɔ kaa cu.

Banamba taa ba piiye wuɔ *Nsāa-Batisee yaa siire kuon-nelle-na a jo.

⁸ Banan ba'a *Eli yaa caraaya-bei. Banan ba'a yiinataan *Diilopɔpuɔrbilonɔ nanɔ'i siire kuon-nelle-na jo.

⁹ Erɔdi wuɔ cira: «Mi cie ba kar Nsāa yungu-i, hai moloɔ-i daayo fuɔ?» Aa naa tuɔ taara u da Yesu yufelle.

*Yesu hāa nelpūngu nanɔ yuɔ ye
(Matie 14.13-21; Marke 6.30-44; Nsāa 6.1-14)*

¹⁰ Yesu *pɔpuɔrbiemban kaa bir jo, baa jo ji tūnu-yuɔ baa ban kaa ce maman hiere. Yesu wuɔ ce ba hel nellen-huɔnga-na kā ba den, dii nelle nande caangu-na ba bī-de Betisada.

¹¹ Ban fiε ta, nuɔmba yagar nu-ma, aa sire nyaa u huon-nu. Ban kaa hi, Yesu wuɔ hā-ba muntienammu aa biε *Diilon-nellentesinni maama-i wan baa-ba aa bi sire jaamba man waa ba hɔlma-na.

¹² Bāanguɔ juɔ don ta ku hir huɔngu man nuɔ-i, u *hāalābien cincienu ba hāi baamba kā u wu-laa ka cira: «Itie, in yen hienɔngu-na dumandε-i aa bāangu ta ku suur, η sa ce nuɔmba bɔrɔ kā nilɛinɔ man kɔtɔnni-na ka taara niwuoni wuɔ, baa muncammu wei?»

¹³ Yesu wuɔ cira: «Namei saaya na hā-ba niwuoni-i ba wuɔ.»

Baa cira: «*Buruo u ndii dii baa-ye yon baa titiraamba hāi. Da η bi'a miemei ka sāa ji hā nelpūn daaku-i hiere η wan-ma.»

¹⁴ A ne da bɛmba man waa, ba yuu nuɔmba neifienɔ hāi nuɔsiba ndii temma.

Yesu wuɔ cira: «Cieŋ ba tiena nuɔmba komuɔŋa hã-a-hã baa cɪncielbaa.»

¹⁵ U hãalãbiemba ce nuɔmba tiena.

¹⁶ Yesu wuɔ biɛ buruo u ndii daayo-i baa titi-raamba hã baaŋ daaba-i a ciir u yuŋgu-i dɔrɔ-i-na aa jaal Diilonɔ-i. Uŋ jaalaa Diilonɔ-i, wuɔ bũlnu-niɛ hã u hãalãbiemba calnu-niɛ hã nuɔmba-i.

¹⁷ Nuɔmba wuo hiere niɛ yar-ba. Hãalãbiemba gbura ni boini-i a dii-ni segeyufien cɪncieluo baa a hã a ta baa-ni.

Yesu sɪnni yaa hani-i?

(Matie 16.13-28; Marke 8.27-9.1)

¹⁸ Yiinggu nanɔgu-na, Yesu kãa u den ka tuo cãrã Diilonɔ-i. U *hãalãbiemba waa baa-yo. Wuɔ yuu-ba wuɔ: «Nuɔmba waŋ wuɔ niɛ mei kũŋgu-na?»

¹⁹ Baa cira: «Banamba ciera wuɔ nuɔnei *Nsãa-Batisi-i, banan ba'a nuɔnei *Eli-i, banan ba'a yiinataan *Diilopɔpuɔrbilonɔ nanɔ'o'i birii jo nuɔŋo-i.»

²⁰ Yesu wuɔ yuu-ba wuɔ: «Namaa fuɔ, na'a hai molon muɔmei?»

Pier wuɔ cira: «Diilonɔ uŋ pãa nuŋgu-i wuɔ u ka saan *Konkortienɔ man, u yaa nuɔŋo-i.»

²¹ Yesu wuɔ waŋ-ma kuola-mei baa-ba wuɔ ba baa yaŋ molo nu-ma.

²² Aa naa cira: «*Molon-Bienɔ saaya u gbuu mulien. Nelle bɪncuɔmba-i baa *Diilojigãntaamba yuntaamba-i a naara *ãnjɪnamma pigãataamba ka cɪina-yuɔ aa bel-o ko-yo. Nɔga da ba ko-yo, u ka ce yinni hã yon hɪɛma-na, siɛlin-yiinggu-na u ka sire hel jo.»

²³ Aa naa waŋ baa-ba wuɔ: «Nuɔni man da ŋ ta ŋ taara ŋ nyaanu-miɛ, ŋ saaya ŋ cɪina ŋ fɛɛ aa ŋ jo

i ta. Aa η saaya η ta η sie muliema-i baa kuliingu-i yinni man jon.

²⁴ Uman duo tuo kaal baa u yungu yon, kutieno ka kosoη u fere; nga uman duo tuo kosoη u fere mei maama-na, kutieno ka da cicelma man sie ji ti dede.

²⁵ Da η da η yufien-niini-i hiere hie ma-na aa ka caa, yun haku-i dii-kuo?

²⁶ Uman duo tuo ce senserre u sa taara ba suo wuo u cuu mi huon-nu, aa bi tuo ce senserre baa mi nelma wamma-i, Moloη-Bieη duo ka bir jo baa u fongu-i, baa u To wuono-i a naara u To u dorpuorbiemba wuono-i, u ka bi ce senserre baa kutieno maama-i.

²⁷ Yaan mi wan ninono-i baa-na: Banamba dii na holma-na bande-i-na, ba ka da *Diilon-baangu-i baa ba yufelle aa suo ku.»

*Yesu birii u den birma
(Matie 17.1-8; Marke 9.2-8)*

²⁸ Yesun waan mafamma-i, yinni niisiei temma cor, wuo ce fuo baa Pier, baa Nsaa a naara Sake ba ka tanungu nanu-na da ba ka carã Diilon-o-i.

²⁹ Un kaa tuo carã Diilon-o-i u yaanga funun bir ka den birma aa u jongorbaa-ba bir baapielmba ta ba gbu ba caa da muimui.

³⁰ Wuu u ne da nuamba hai juo ji ta ba piiye baa-yo: *Moisi baa *Eli.

³¹ Dorcecerma namma'i naa dii-ba huonga ba ta ba piiye baa Yesu-i un ka ku kuliingu man *Yerusalemu-i-na a perien u maacemma-i bal-ma.

³² N sie suo wuo Pierbaa-ba naa kor duofun bir ba nammu-i ba honniη, nga ba yagar sire da cecer

daama diyaa Yesu-i huɔŋga baa muɔŋ daaba-i ba hāi-i-na u caaŋ-nu.

³³ Nuɔŋ daabaŋ juɔ ta ba ta, Piɛr wuɔ waŋ baa Yesu-i wuɔ: «Hāalātie, i jomma faa bande-i-na dɛ! N sa yaŋ i ce gbuganni siei wei? Ku diei naŋ kūŋgu, ku diei Moisi kūŋgu, aa ku diei kūŋgu naŋgu-i Eli kūŋgu.» U taa u piye dumaa u yuŋ-nu, u sa suɔ uŋ waŋ mamaŋ.

³⁴ Uŋ taa u waŋ mafamma-i huɔŋgu maŋ nuɔ-i, duherru nandu jo ji cinnu-bei. Korma ta ma da-ba.

³⁵ Ba'a ba ne, da molo piye duherru-na wuɔ: «Mi Biɛŋo yaa daayo-i, mi hielaa u yaa-i. Taa na nu u nuŋgu-i*.»

³⁶ Moloŋ daa uŋ juɔ piye ti, *hāalābiemba da Yesu yaa u diei yoŋ; ba saa da moloŋo baa-yo. Kuŋ cie dumaŋo-na, ba finaŋ nel daama-na, ba saa waŋ-ma baa moloŋo huɔŋgu faŋgu-na.

*Yesu duɔnya jina naacombiloŋo naŋo-na
(Matie 17.14-18; Marke 9.14-27)*

³⁷ Ku cuo kaala-i-na, Yesu wuɔ hiire tānuŋgu-na baa u *hāalābiemba-i. Nelpūŋgu naŋgu jo u wulaa.

³⁸ Naacolŋo naŋo waa ba hɔlma-na. Wuɔ piye da gbagaga wuɔ: «Hāalātie, jande, ne mi biɛŋo-i, u yaa u diei yoŋ mi wulaa.

³⁹ *Jina dii u yuŋgu-na. Duɔ sire-yuɔ dumandɛ-i, u tugol kaasɪŋ. Duɔ kaasɪŋ, jina mal-o u tuɔ tārā aa sāmpugaaru ta du hel u nuŋgu-na. Duɔ sire-yuɔ, u mulɛŋ-yo da suu aa suɔ ji ciire-yuɔ.

⁴⁰ Mi cārā ŋ hāalābiemba-i miɛ ba donya-yuɔ, ba saa gbāa.»

* **9:35** Isayi (Ésaïe) 42.1; Like 3.22

41 Yesu wuɔ cira: «Fiɛfiɛ ku nuɔŋ namaaŋo-i na sa hũu neliɛŋ maama; na saa fa. Na daa niɛ sɪ mi ka tiɛna baa-na gbula a tiera na nonni-i wei?» Aa naa gbɛ naacolŋo-i wuɔ: «Jo baa ŋ biɛŋo-i bande.»

42 Naacombiloŋ uŋ kaa tuɔ piɛ Yesu-i, jina wuɔ sire-yuɔ. Wuɔ cii pãŋ tuɔ tãrã. Yesu wuɔ nuola jina-i wuɔ u cor hel naacombiloŋ-na. U bi siremma yaa dumaŋo-na u jarma-na. Wuɔ hã u to-i baa-yo.

43 Nuɔmba maŋ waa hiere kuɔ ce-ba gbɛɛ. Wu-lawula wuɔ Diiloŋo hii, wulawula wuɔ Diiloŋo hii.

*Yesu tirii u kuliŋgu maama-i
(Matie 17.22-23; Marke 9.30-32)*

Yesu aŋcemmaŋ taa ma ce nuɔmba-i hiere gbɛɛ dumaŋo-na, wuɔ waŋ baa u *hãalãbiemba-i wuɔ:

44 «Karaaŋ na tũnni-i na nu nel daama-i fafamma: Ba ka bel *Moloŋ-Biɛŋo-i hã nelbiliemba-i baa-yo ba ko-yo.»

45 U hãalãbiemba saa suɔ u nelma yaanŋa-i; ma yuŋgu naa fuo-bei, ba saa gbãa da ba suɔ-ma. Ba siɛ bi siɛ da ba yuu-yo.

*Hayo-i nelbuɔ-i hãalãbiemba-na?
(Matie 18.1-5; Marke 9.33-37)*

46 Ku huonŋu-na, Yesu *hãalãbiemba ji ta ba fanu ba-naa da ba suɔ umaŋ nelbuɔ-i ba hɔlma-na.

47 Yesu wuɔ suɔ baa-ba, wuɔ biɛ bisãmbiloŋo naŋo jina u caanŋu-na aa naa waŋ baa-ba wuɔ:

48 «Umaŋ duɔ ne muɔŋo-i aa bel bisãmbiloŋ daayo-i fafamma, kuu dii ŋaa kutienŋo bilaa mei fɛɛ yaa-i; aa umaŋ duɔ bel muɔŋo-i fafamma, kuu dii ŋaa u bilaa umaŋ puɔraa-mi. Na saa da, umaŋ

duo ce u fere cekũo na hõlma-na hiere, u yaa-i nelbuo-i.»

⁴⁹ Nsãa wuo wan baa-yo wuo: «Hãalãtie, i daa naacolõo nanõo taa u bĩ ñ yerre-i aa tuo donya *jinabaa-ba-i. Miε ne da u sa nyaanu-niε baa miεño-i, i ce u yan.»

⁵⁰ Yesu wuo cira: «Baa na cie-yo, uman duo saa bigãan-na, kutienõo dii baa-na.»

Yesu kãmma-i Yerusalemu-i-na

⁵¹ Diilonõ uñ ña naa saaya u hũu Yesu-i yinni man nuo-i, nin juo ta ni piε, wuo sire wuo fuo fuo kã *Yerusalemu-i-na.

⁵² Aa naa puor nuomba ta u yaan-na. Kutaamban kaa hi *Samari nelle nande-i, baa yiera wuo ba tigiin cie-yo.

⁵³ Nga ban waa da ba cor kã Yerusalemu-i-na, nelle fande taamba saa hũu-ma u duo har ba nelle-na.

⁵⁴ Ban juo hi da-ma dumaanõ-na, Sake-i baa Nsãa-i baa cira: «Itie, ñ sa yan i ce Diilonõ naar ko-ba wei?»

⁵⁵ Yesu wuo bir nuola-bei.†

⁵⁶ Aa ba cor ta ba kã nelle nande.

Ba nyaanu Yesu-i niε?

(Matie 8.19-22)

⁵⁷ Ban kãñ hũmelle-na, naacolõo nanõo gbẽ Yesu-i wuo: «Itie, mi ka ta mi nyaanu-niε nin kãñ terni man nuo-i hiere.»

⁵⁸ Yesu gbẽ-yo wuo: «Muncõmmu dii baa bũorãamba-i, aa kamma dii baa huriimba-i; nga

† **9:55** Banamba naaraaya wuo: «Na saa suo wuo na balaan cor wei? *Molon-Bienõ saa jo duo ji ko nuomba, nga u juo duo ji kor-ba.» Saa-ku baa Like 19.10.

terienḡu si dii baa *Molon-Bieḡo-i u duḡ tuḡ c̄innu u yunḡu-i.»

⁵⁹ Aa naa miel waḡ baa unano-i wuḡ: «Jo i ta».

Naacolḡo gbẽ-yo wuḡ: «Yaḡ mi to duḡ ku mi fuure-yuḡ t̄i, mi ka suḡ jo i ji tie wuḡra.»

⁶⁰ Yesu wuḡ gbẽ-yo wuḡ: «Yaḡ kuomba fuure ba nakuomba-i, aa nuḡo-i ḡ k̄a ḡ ka ta ḡ wuḡra ḡ waḡ *Diilonḡ-b̄aanḡu maama-i baa nuḡamba-i.»

⁶¹ Unanḡ wuḡ tuḡ piiye baa Yesu-i wuḡ: «Itie, mei ka ta mi nyaanu-nie, ḡga yaḡ mi ka c̄ar̄a h̄umelle-i c̄inḡu-na iḡena.»

⁶² Yesu wuḡ cira: «ḡ saa da, umanḡ duḡ tuḡ k̄u baa niimba-i aa tuḡ miel u ne u huonḡu-na, kutienḡo sie gb̄aa guona Diilonḡ-suonḡu-na.»

10

Yesu puḡraa nuḡamba komuḡḡa siei baa c̄incieluo ba h̄ai

¹ Ku huonḡu-na, Yesu wuḡ tiraa hiel nuḡamba komuḡḡa siei baa c̄incieluo ba h̄ai a puḡr-ba ba h̄a-ba-h̄ai nilieḡa-na hiere baa terni maḡ unḡ ḡa naa saaya u k̄a-nie, ba da ba ta u yaan-na.

² Aa naa waḡ baa-ba wuḡ: «D̄imma dii boi ḡga ma kartaamba saa ciinu. C̄aar̄an̄ suontienḡo-i u puḡr nuḡamba namba naara.»

³ Aa naa cira: «Miḡ puḡraa-na dumand̄e-i, kuu dii ḡaa mi cieḡ t̄ilm̄ba ka dii-ba maamunaamba-na.

⁴ Da na'a na ta, molo baa bie gbeḡa, molo baa bie buḡra, molo baa bi bie naatenni. Aa da na ta na k̄a, molo baa ka yiera h̄umelle-na wuḡ u jaal molonḡo.

⁵ Da na ka suur c̄inḡu maḡ nuḡ-i, mamanḡ dii cemma iḡena ma yaa daama, na cira: «T̄iȳaan̄ dei.»

⁶ Da kuɔ yaafɛllentienɔ dii ciingu fanɣu-na, na jaalunɣu ka hi-yo, da ma'i sɪ ku ka bir jo na wulaa.

⁷ Da ba jārā-nei fafamma terienɣu maŋ nuɔ-i, na har na tɛna kusuɔŋ-nu'i. Da ba hā-na kumaŋ, na hūu na wuo. Da ba bi hā-na kuunyɔŋgu maŋ, na hūu na nyɔŋ. Maacembilonɔ saaya baa u maacemma sullu. Baa na ta na horuonu na muŋharmunterni-i.

⁸ Da na suur nelle maŋ nuɔ-i, da ba bel-na fafamma aa hā-na kumaŋ, na hūu na wuo fiɛi.

⁹ Aa jaamba maŋ dii nelle fande-na, na sire-bei aa na waŋ baa nuɔmba-i wuɔ *Diilonɔ-bāaŋgu piyaa-ba tɪ.

¹⁰ Nga da na suur nelle maŋ nuɔ-i, aa ba yagar ba saa hā-na muntɛnammu, na kā nellenɔ-huɔŋga-na na ka cira:

¹¹ ‹I pirii i nallu-i na nelle-na, nga mamaŋ dii, na saaya na suɔ wuɔ Diilonɔ-bāaŋgu piyaa tɪ.›

¹² Mi tūnu-nei, bamaŋ da ba saa ka hā-na muntɛnammu, Diilonɔ duɔ ji tuɔ yuu nuɔmba-i yiingu maŋ nuɔ-i, uŋ ka haa kumaŋ kutaamba-na, ku ka balaŋ yaŋ Sodɔmutaamba kūŋgu-i* .›

(Matie 11.20-24)

¹³ Aa naa cira: «Korasitaan namaaŋo-i, sūlma haraa-nei! Betsadataan namaaŋo-i, sūlma haraa-nei! Gberɛ-weima maŋ ciɛ namaa hɔlma-na, kuɔ maa naa ce Tiir nelle yaa nuɔ-i baa Sidɔ nelle-na, dii yiinaa nilɛiŋa faŋa taamba naa kūnna cuonɣu ba fɛrɛŋ nuɔ aa dii buɔrbaa jonɣor ba temma a pigāaŋ wuɔ ba naana ba cilɔbabalaŋo-i.

* **10:12** *Sodɔmutaamba kūŋgu-i:* Niɛŋ Miwaanɔ jɪnammaŋ-sebe-i-na (Genèse) 19.24-28.

14 Terienġu fanġu-na, Diilonġ duo ji tuo yuu nuomba-i yienġu maŋ nuo-i, uŋ ka haa kumaŋ nei, ku ka balan yan Tiirtaamba künġu-i baa Sidōtaamba künġu-i hiere.

15 Kafarnamutaan namaaŋo-i, na daa nie si namēi ka maar nuomba-i hiere wēi? Na tāal na fεε; namēi ka waa ba hieroŋo-i hiere ba huon-*nu.*»

16 Aa naa waŋ baa uŋ hielaa bamaŋ duo puor-ba wuo: «Da na kā, umaŋ duo ka nu na nunni-i, kutieno nuo mei nunġu yaa-i; umaŋ duo ka ciina-nei, u ciinaana muomei. A ne da umaŋ duo ciina muoŋo-i, u ciinaana umaŋ puōraa-mi.»

17 *Pōpuorbiemban kāa aa jo, ba jo ji ta ba nye da musēmuse aa ta ba piye baa Yesu-i wuo: «Itie, halle baa *jinabaa-ba-i hiere, die piye baa-ba aa bi ŋ yerre-i ba nu i nunni-i.»

18 Yesu wuo cira: «Mi daa *Sitāni hilaa dōro-i-na jo ji diire ŋaa diilon-nyiesimma.

19 Nieŋ, mi hāa-na himma-i ninsoŋo na ta na gbā na fiēna jēnaamba-i baa namelmba-i, aa ta na gbā na yar bigāarāŋo-i; a ce dumaŋo-na biŋkünġu sie gbāa ce kuubabalaanġu nei.

20 Na saa da! Kumaŋ saaya ku fē na hōmmu-i ku'i si wuo *jinabaa-ba nuo na nunni-i, ŋga ku yaa daaku: Na saaya na suo wuo na yireiŋa nyegāan dii dōro-i-na.»

Yesu huonġa fε

(Matie 11.25-27; 13.16-17)

21 Terduonġu fanġu-na, *Diilon-*Yalle* pāŋ ce Yesu huonġa fē. Wuo cira: «Baba, nuonei Yuntien nuo dōro-i-na baa hiēma-na hiere. Niŋ fuyaa ŋ huonġa-i cēcēmuntaamba-na baa sebesuotaamba-na, aa cēr

pigãan bisãmbiamba-i baa-ka, η jaaluŋgu bɔi. Nin-sonjo, η cie η huɔŋga yaa dumaŋo-na Baba.»

²² Aa naa cira: «Mi To birii weima-i hiere hãmi. Da ma hel Tuonjo-na, molo sa suɔ Bepoljo-i, aa da ma bi hel Bepoljo-na baa uŋ taaran u pigãan baman baa-yo, molo sa suɔ Tuonjo-i.»

²³ Aa naa bir fulnu u *hãalãbiamba-i ba kula wuɔ: «Naŋ dan kuman daaku-i, baman daan-kun ba yunni dɔlaa.

²⁴ Yaan mi tũnu-nei, *Diilopɔpuɔrbiamba bɔi baa fɔŋgɔtaamba bɔi taa ba taara ba da naŋ dan kuman, aa nu naŋ nuŋ maman, ŋga ba saa ji gbãa†.»

Samariyiɛŋo nanjo maama

²⁵ *Anjĩnamma pigãatiɛŋo nanjo sire yiɛra aa yuu Yesu-i baa nel daama-i duɔ cure-yuɔ wuɔ: «Hãalãtie, da mi ta mi taara mi ka da cicɛlma man sa tɛɛŋ dede-i, mi saaya mi ta mi ce bige-i?»

²⁶ Yesu wuɔ yuu-yo wuɔ: «Ba nyegãan wuɔ nie *anjĩnamma-na?»

²⁷ Naacolŋ wuɔ cira: «Ba ciɛra wuɔ: *Ŋ saaya η dɔl Itiɛŋo-i Diilonjo-i baa η huɔŋga-i hiere, baa η kusũŋgu-i hiere, baa η fɔŋgũɔ-i hiere, baa η añjɔguɔma-i hiere, aa η bi dɔl η nanoljo-i ŋaa niŋ dɔl η fɛɛ duma.*»‡»

²⁸ Yesu wuɔ cira: «Ma yaanŋa yaa-i. Da η ta η ce mafamma-i, η ka da cicɛlma man sa tɛɛŋ dede-i.»§

²⁹ Ŋga añjĩnamma pigãatiɛŋo tuɔ taara u pigãan Yesu-i wuɔ u nelma saa kã hiɛŋ-nu. U bir yuu-yo wuɔ: «Mi nanoljo yaa hai?»

† **10:24** Niɛŋ Pier dɛ. 1.10-12. ‡ **10:27** Anjĩnamma tiyemman-sebe (Deutéronome) 6.5; Buolman-sebe (Lévitique) 19.18 § **10:28** Niɛŋ Buolman-sebe-i-na (Lévitique) 18.5.

30 Yesu wuɔ siɛ-yo baa nel daama-i wuɔ: «Naa-colŋo naŋo hilaa *Yerusalemu-i-na a tuɔ hiire u kã Yeriko. Uŋ kãŋ hūmelle-na, cuobaa-ba ka cie-yo hūu u bimbinni-i, aa gbuu muo-yo ta ba yii da ba ko-yo. Baŋ muyaa-yo dumaanŋo-na, ba nanna-yuɔ aa fa.

31 *Diiløjigãntienŋo naŋo tuɔ jo ji da-yo, u ciel cor aa yaŋ-yo.

32 *Levitiyiɛŋo naŋo jo ji ce maaduɔma.

33 *Samariyiɛŋo naŋo jo ji hi da-yo, u hujarre gbuu ko-yo.

34 U yiera. Duvě waa baa-yo, u ce duvėŋ daayo-i a saar u pãnni-i aa hure namma niɛ aa vaaya-niɛ. Uŋ cie mafamma-i, kakūmuɔ waa baa-yo; u tetɛŋ-yo haa-yo u kakūmuɔ-i-na a kã baa-yo niraan-muŋharmu nammu-na ka migãaŋ bel-o fafamma.

35 Ku cuo kaala-i-na, u hiel warbienŋa* hã terientienŋo-i, wuɔ u hūu u tuɔ bel jɛiŋo-i, kɛɛ fuɔ cor yaan-na. Da a ji yor a da u saa jo, u ce fuɔ waanŋa u tuɔ bel-o, duɔ ji jo, u ka pã-ya hã-yo.»

36 Yesu wuɔ yuu añjĩnamma pigãatienŋo-i wuɔ: «Naŋ huɔŋga-na, balan daaba-i ba siɛi-i-na, hayo-i niɛ jɛiŋ daayo-i wuɔ u nanolŋo?»

37 Anjĩnamma pigãatienŋ wuɔ cira: «Umaŋ cie hujarre-i yuɔ, u yaa-i.»

Yesu wuɔ cira: «Kã ŋ ka ta ŋ ce dumɛi!»

Nɛliɛŋoŋ saaya u par maman

38 Yesuŋ taa u kã *Yerusalemu-i-na baa u *hãalãbiemba-i, ba kã ka hi nelle nande-i. Cienŋo

* **10:35** Ku birii a saanu baa cerma. Ma nyɛgãaŋ girekimma-na wuɔ: «Wuɔ hiel *deniebaa-ba hã hã terientienŋo-i.»

naŋo waa nelle fande-na, ba taa ba bi-yo Marti. Marti wuɔ ce ba har u wulaa.

³⁹ U hãaŋo waa, ba taa ba bi-yo Maari. Maari wuɔ kã ka tãena Yesu caaŋgu-na tuɔ nu u tuɔ piiye.

⁴⁰ A ne da huɔŋgu faŋgu-na, Marti yaaŋga naa gbuu huol baa gonyamma-i. Wuɔ jo ji tuɔ piiye baa Yesu-i wuɔ: «Itie, mi hãaŋoŋ yaan mi ta mi gonya mi da-mi-diei naŋ daa ku biyaa wei? N sa waŋ baa-yo u jo ji kãyã-miɛ wei?»

⁴¹ Yesu wuɔ cira: «Marti, ne hãa, ŋ huɔŋga yuu baa nelma bɔi, ku'i cie ŋ yaaŋga huol huolŋ daama temma-i.

⁴² Nelieŋ nuɔ ŋ saaya ŋ ne weima diei par. Daŋ'a ŋ par, ŋ ne maman faa. Maariŋ paraa maman, ma yaa faa; molo si dii duɔ ji hũu-ma u wulaa.»

11

Yesu pigãaŋ u hãalabiemba-i baŋ cãrãŋ Diiloŋo-i dumaa

(Matie 6.9-13; 7.7-11)

¹ Yiingu naŋgu-na, Yesu waa teriingu naŋgu-na tuɔ cãrã Diiloŋo-i. Uŋ juɔ cãrã tã, u *hãalãbiloŋo naŋo waŋ baa-yo wuɔ: «Itie, hãalã-yiɛ i tie cãrã Diiloŋo-i ŋaa Nsãa uŋ hãalãayã u hãalãbiemba-i dumaa.»

² Yesu wuɔ cira: «Da na'a na cãrã Diiloŋo-i, cieraŋ:

«I To nuɔ,

yaŋ nuɔmba-i hiere ba suɔ wuɔ nuɔnei Diiloŋ nuɔŋo-i.

Pa ŋ bãaŋgu-i yiɛ.

³ Ta ŋ hã-ye niiwuoni-i yinni maŋ joŋ.

⁴ Uman duɔ cãl miɛŋo-i i ce-yo jande.

Diε bi cāl-ni η ce-ye jande;
η baa gāη baa-ye.

Baa yaη weima gbāa tāal-e dii-ye kuubabalaangu
cemma-nā.»»

⁵ Uη waan mafamma-i, u tiraa cira: «Namaanjo-
na, uman duo sire kã u jienjo nan wulaa isuohollen
ka tuo muo dūngu-i yuo, wuo u sire hã-yo niuwuoni,

⁶ keε u jienjo nan haraa-yuo, u saa da ku-
uwuongu duo hã-yo.

⁷ U jienjo tīε dii dūngu-na aa cira: «Baa mulien-
muo; mi gaala tī baa mi bisāimba-i aa dūngu tiraa
gbonu, mi sie gbāa sire da mi bie niuwuoni hã-ni.»

⁸ Yaan mi tūnu-nei, naacolη duo cor tuo muo
dūngu-i, u jien duo fiε'a u saa ne ba jiesinni-i aa sire,
uη muo u huol u yaan-na u ka sire hã-yo uη taaran
niman hiere.

⁹ «Yaan mi tūnu-nei: Cāarāη! Ba ka hã-na.
Taaraayan! Na ka da. Biēη! Ba ka sie-na.

¹⁰ Uman cāarāη ba hã u yaa-i, uman taaraayan
u yaa daan, aa uman biēη ba sie u yaa-i.

¹¹ «Namaanjo-na, hai molon biēηo-i duo cārā
teterienjo u wulaa, u yaη-yo aa bel jienjo hã-yo?

¹² Sisō duo cārā cumelle, u yaη-yo aa bel namienjo
hã-yo?

¹³ Namaa namaη balaan, da na ta na suo-ma na
hã na bisāimba-i bimbifafanni, ku ce niε aa na To-i
doro-i-na, baman cāarāη u *Yalle-i u sie hã-ba baa-
de?»

*Yesu hilaa baa u himma-i hie?
(Matie 12.22-30; Marke 3.22-27)*

¹⁴ Yiingu nanngu-na, Yesu waa tuo donya *jina
nanjo-i naacolηo nanjo-na. Jina wuo cie naacolηo-i

bobo. Uŋ juo hel, naacolŋo donŋ tuo piiye, kuo cu nuamba hõmmu-i.

¹⁵ Banamba ta ba piiye wuo: «Jina ba yuntienŋo-i *Belsebul* yaa hãa-yo himma-i u tuo donya jinabaa-ba-i.»

¹⁶ Banamba ta ba taara ba cure-yuo, baa cira wuo da kuo Diilonŋo puora u yaa-i, u ce binŋkũngu pigãaŋ-ba ba ne.

¹⁷ Yesu wuo suo ba huoya-maama-i, wuo gbẽ-ba wuo: «Da ŋ da neduolen-baan namaaŋo-i na sa gbo, yiingu dii baa yiingu, na nelle ka muonu.

¹⁸ Namaa naŋ ciera wuo Belsebul hãa-mi himma-i mi ta mi donya jinabaa-ba-i hãa, *Sitãni duo tuo gãŋ baa fuo ferenŋ baamba-i, u fõŋgũo ce nie aa co u wulaa?

¹⁹ Sitãni duo hã-muo himma-i mi ta mi donya jinabaa-ba-i, namaa baamba fuo, hai moloŋo-i hãa bafamba-i ba ta ba donya-bei? Na saa da, namaa ferenŋ baamba yaa ka karnu ciiruo-i.

²⁰ Muo fuo, Weimantienŋo yaa hãa-mi himma-i mi ta mi donya jinabaa-ba-i. Ku yaa pigãaŋ wuo *Diilonŋ-bãangu paa-nei ti.

²¹ «Fõŋgõtienŋo maŋ jiena kuumuonŋu u caaŋ-nu tuo niya u dumelle-i, cuoyuo sa sie suur-yuo.

²² Nga umaŋ fõŋgũo-i jienya fuo wuoŋo-i duo jo, uŋ haa u naŋga u kuumuonŋu maŋ nuo-i, u hũu-ku aa biera u bimbinni-i hiere calnu-nie hã nuamba.

²³ «Umaŋ duo uu si dii baa-mi, kutienŋo bigãaŋ-mi, aa umaŋ duo u sa tigiinŋ baa-mi, u pisãllã.»

(Matie 12.43-45)

* **11:15** *Sitãni yerre nande yaa *Belsebul.

24 «*Jīna duo hel moloŋo-na, u kā ka tuo wuora u biŋ hīeŋ-nu duo taara muntienammu. Duo saa ka da, u cira: «Mi ka bir kā mi muntercɔlɔmmu-na.»

25 Aa bi bir. Duo kā ka da kutieno gbuu migāan u huŋga-i da welewele aa tigiin-ka,

26 u bir ka bi u najinabaa niehāi, baman balaan yan ufaŋo-i, ba jo ji suur tiena-kei. Da ba jo ji waa dumaanŋo-na, ku migāan balan kutienŋo-na a yan dielā-kūŋgu-i.»

27 Yesuŋ taa u waŋ mafamma-i, cieŋo naŋo piye da gbagaga nuamba-na wuo: «Cieŋo man huŋ-ni aa fiε-ni u yuŋgu dɔlaa!»

28 Yesu wuo yan aa gbē-yo wuo: «Cira, baman nuŋ Diilon-nelma-i aa wuo ma hūmelle-i ba yunni dɔlaa.»

*Nuamba ciera Yesu ce biŋkūŋgu ba ne
(Matie 12.38-42)*

29 Nuambaŋ gbuu ji ta ba ciinu huŋgu man nuo-i Yesu caaŋgu-na, wuo cira: «Fiefie ku nuŋ namaanŋo-i na saa fa; na ciera mi ce biŋkūŋgu hā na ne. Nga biŋkūŋgu sa ce dii hā-na, maman daa *Yonasi-i ma ka saanu baa-na.

30 Yonasin waa kuman Ninivetaamba wulaa†, *Molon-Bieŋo ka waa kufanŋu temma yaa-i namaa na wulaa.

31 Geŋgeryiinggu-na, Seba nellentienŋo ka da nuŋgu fiefie ku nuŋ namaanŋo-na. Fuo siire termaan daaku-na a karnu niliŋa-i hiere duo ji nu *Salomo nelma-i‡, a ne da namaa hɔlma-na bande-i-na, moloŋo dii uman maaraa Salomo-i aa na yagar na sa nu u nuŋgu-i.

† 11:30 Yonasi (Jonas) 3.3-5 ‡ 11:31 Jāmatigi ba sebedielāŋo (1 Rois) 10.1-10

³² Ninivetaamba nuɔ Yonasi nunɔŋu-i aa nanna ba cilɔbabaŋo-i§, a ne da namaa hɔlma-na bande-i-na, moloŋo dii umaŋ maaraa Yonasi-i, aa na yagar wuɔ na siε nu u nunɔŋu-i. Terienɔŋu faŋgu-na, Diiloŋ duɔ ji tuɔ yuu nuɔmba-i, Ninivetaamba ka cira na cālāa cemma.»

Fitɩŋ-gbānalāaŋu
(*Matie 5.15; 6.22-23*)

³³ «Molo sa celienɔ fitɩnuɔ-i aa fuo-yo, sisɔ aa ce biŋkūŋgu cure-yuɔ. Da η celienɔ-yo, η haa-yo dɔrɔ dūŋ-huɔŋga ce cerre hiere.

³⁴ Neliɩŋ nuɔ η yufienɔ yaa nanɩ fεɩŋ kerre fitɩnuɔ-i. N yufienɩ da a fa, η waa cecerma-na; ηga η yufienɩ da a saa fa, η waa kukulma-na.

³⁵ Terienɔŋu faŋgu-na, gbāŋ fitɩnuɔ maŋ dii baa-ni u baa ji diŋ aa yaŋ-ni.

³⁶ Da η waa hiere cecerma-na, η biŋkūŋgu diei si dii kukulma-na, η ka waa ηaa η suurii fitɩŋ-dūŋ-nu.»

Yesu haa cālmuɔ Farisɩɩbaa-ba-na
(*Matie 23.1-36; Marke 12.38-40*)

³⁷ Yesuŋ juɔ piiye ti, *Farisɩɩyiɩŋo nano bi-yo wuɔ ba ka wuo niiwuoni u ciŋgu-na. Yesu wuɔ kā ba ka ta ba wuo.

³⁸ Uŋ ηa u saa saara u nammu-i aa suɔ duɔ wuo niiwuoni-i, kuɔ ce Farisɩɩyiɩŋ daayo-i gbεɩ.

³⁹ Yesu wuɔ gbε-yo wuɔ: «Farisɩɩbaa namaaŋo-i, naa dii ηaa neliɩŋo maŋ saaraa kalni honni-i aa yaŋ ni hɔmmu yu baa duganni. Da na ce na migāaŋ na kūɔma yaa da welewele aa na hɔmmu yu baa cuosɩnni baa balaanɔŋu.

§ 11:32 Yonasi (Jonas) 3.5-10

40 Mimiēl namaa temma-i daana-i, umaŋ ciē huonŋu-i u'i saa ce huonŋa-i wēi?

41 Firiinuŋ na hōmmu-i baa sūntaamba-i ŋ ka da na birii nuōfafaan namaa.

42 «Farišēbaa namaaŋo-i, sūlma haraa-ŋei; da na ce na dii Diilonŋo *yufelle-i ka cor baa niifiēlu-i du sīnni-na hiere aa na siē bi ce kumaŋ vii, na siē bi tiraa dōl Diilonŋo-i. A ne da, naa naa saaya na ta na ce ma yaa-i igēna aa suō haa manamma-i ma dōrō.

43 «Farišēbaa namaaŋo-i, sūlma haraa-ŋei; da na suur *Diilonelhāalādūŋgu-na, na taara na tīēna yaan-na. Na taara da na waa nuōmba-na, ba ta ba piē ba jaal-na.

44 Sūlma haraa-ŋei; naa dii ŋaa cīncuōŋa maŋ gbuyaanu, nuōmba saa suō wuō munterbabal-ammu, ba ta ba wuō ba cor a dōrō.»

45 *Anjīnamma pigāatienŋo naŋo gbē-yo wuō: «Hāalātīe, da ŋ ta ŋ piīye dē-i-na, ma sī ŋ bi tuora miē fēre-i kē?»

46 Yesu wuō cira: «Ānjīnamma pigāataaŋ namaaŋo-i, sūlma bi haraa-ŋei; da na ce na biē conŋorni maŋ nelīe siē gbāa tūu-ni a hā nuōmba-i wuō ba tūu, aa na siē bi bel ba tūu.

47 Sūlma haraa-ŋei; na bīncuōmbaŋ kuō *Diilonpōpōrbiemba maŋ, na siire ta na ma ba cīncuōŋa-i.

48 Naŋ ciē mafamma-i, kuu dii ŋaa na pigāaŋ wuō na bīncuōmbaŋ ciē kumaŋ ku faa. Bafamba kuō Diilonpōpōrbiemba-i aa namaa ta na ma ba cīncuōŋa-i.

49 Ku'i ciē Diilonŋ uŋ suō weima-i hiere, u waŋma gbar-ma wuō: «Mī ka saanŋ mi pōpōrbiemba

namba hã-ba. Ba ka ko banamba bei, aa ce banamba kpãncõlgũ.»

⁵⁰ Diilopɔpuɔrbiemba maŋ baŋ kuɔ-ba a donɔ dii miwaanɔ domma-na, Diilonɔ kaa yuu fiɛfiɛ ku nuɔŋ namaanɔ-i kumaŋ ciɛ na ko-ba.

⁵¹ Yaan mi tũnu-nɛi, baŋ kuɔ Abel* aa ko bamaŋ cu-yo hiere a ji hi Sakari† maŋ baŋ kuɔ-yo mum-buolmuŋ-terienɔ hɔlma-na baa *Diilodubuɔ-i, ba kaa yuu-na kumaŋ ciɛ na ko-ba.

⁵² «Ãnjĩnamma pigãataan namaanɔ-i, sũlma haraa-nɛi! Naŋ fuyaa mamaŋ gbãa ce nuɔmba suɔ Diilonɔ-i; naa dii ŋaa nɛlienɔ maŋ gbuɔnu dũŋgu aa fuo diele-i. Fuɔ siɛ suur aa bamaŋ taaraayan ba suur u siɛ bi yaŋ ba da suur.»

⁵³ Yesuŋ juɔ hel juwuoterienɔ-gu-na, añjĩnamma pigãataamba-i baa Farisĩɛbaa-ba jo ji yu-yuɔ ta ba waana baa-yo aa ta ba yuu-yo baa nelma bɔi

⁵⁴ wuɔ sɪ u ka piiye cãl ba da ãntãalãmma haa-yuɔ.

12

Umaŋ saaya kãalãmma

(Matie 10.26-33)

¹ Yesuŋ taa u piiye baa *Farisĩɛbaa-ba-i, nuɔŋ baa kũl ba-naa jo ji yu-yuɔ. Wuɔ waŋ baa u *hãalãbiemba-i wuɔ: «Bilaan na fɛrɛ Farisĩɛ ba dawɔruɔ-i-na; uu dii ŋaa konsiini. Baa na yaŋ ba ji celien-na baa-yo.

² Nelma maŋ fuyaa hiere, ma ka hel.

³ Da na fiɛ fuo waŋ mamaŋ, ma ka nu.

* **11:51** Miwaanɔ jĩnammaŋ-sebɛ (Genèse) 4.8
Ancolommaŋ-sebehãaliŋo (2 Chroniques) 24.20-22

† **11:51**

⁴ «Mi jěnaan̄ namaa, yaan̄ mi tūnu-nei, baa na ta na k̄aalā uman̄ gbāa ko-na yon̄ aa u sie gbāa ce kunan̄gu nei.

⁵ Mi ka pigāan̄-na nan̄ saaya na ta na k̄aalā uman̄. Na saaya na ta na k̄aalā Diilon̄o yaa-i. Da ŋ ku, u yaa gbāa dii-ni dāamu-na. Coima saa fa, na saaya na ta na k̄aalā u yaa-i.

⁶ Na saa da, ba sa suor tigālāamba ndii warbieŋa hāi yon̄ wei? A ne da u diei maama sa karaanu Diilon̄o-i.

⁷ Halle na yukuɔs̄inni man̄ daani-i, Diilon̄o k̄aan̄-ni hiere. Terieŋgu fan̄gu-na, baa na ta na tie holle; na boyaa tigālāamba-na titirre.

⁸ «Mi tūnu-nei: Uman̄ duɔ yiera-meɪ nuɔmba yaan̄ga-na wuɔ mei wuon̄o, *Molon̄-Bieŋo kaa yiera-meɪ *d̄ɔrp̄ɔpuɔrbiemba yaan̄ga-na wuɔ kutieŋo-i fuɔ bi wuon̄o.

⁹ Ŋga uman̄ duɔ ciina-mie nuɔmba yaan̄ga-na, Molon̄-Bieŋo kaa bi ciina kutieŋo-i d̄ɔrp̄ɔpuɔrbiemba yaan̄ga-na.

¹⁰ Uman̄ duɔ wan̄ noparaan̄-āndaan̄gu baa Molon̄-Bieŋo-i, jande gbāa ce kutieŋo-na, ŋga uman̄ duɔ wan̄ noparaan̄-āndaan̄gu baa *Diilon̄-Yalle-i, jande cɛraa u ce kutieŋo-na.

¹¹ Da ba b̄i-na yiin̄gu yiin̄gu *Diilon̄elhāalādūnni-na, sisɔ yaataamba wulaa, sisɔ fāamaan̄ ba terieŋ-nu; baa na yan̄ na h̄ommu cu wuɔ na sie ka suɔ nan̄ ka wan̄ maman̄ a kor.

¹² Da na ka hi, Diilon̄-Yalle ka pigāan̄-na nan̄ saaya na wan̄ maman̄.»

Wein̄o man̄ milāan̄ u gbānalāan̄gu

13 Yesuŋ taa u piiye, naacolŋo naŋo tŋe dii nuamba-na aa gbẽ-yo wuɔ: «Hãalãtie, waŋ baa mi mɔlɔ-i u yaŋ i calnu i to ciilunġu-i.»

14 Yesu wuɔ cira: «Mi jŋe, hai juɔ haa-mi geŋġertie muɔ na yunġu-na, sisɔ caltie muɔ, mi da mi cal namaa ciilunġu?»

15 Aa naa waŋ baa nuamba-i hiere wuɔ: «Bilaan na fere, baa na yaŋ gbein-maama yu na hɔmmu-i ji cor. Na suyaa wuɔ neliŋ nuɔ da ŋ fie waa weiŋ nuɔ niŋ niŋ, ŋ weisinni sie gbãa haa kunanġu ŋ yinni-na.»

16 Aa naa naŋ gbãnalãan daaku-i baa-ba wuɔ: «Belle nande-na, weiŋo naŋo ðimma naa gbuu ce.

17 U tuɔ piiye u huɔŋ-na wuɔ: «Mundiimu sŋ baa-mi, mi ka ce ðiŋ daama-i niŋ?»

18 Aa ji cira: «Mi suyaa miŋ ka ce kumanġ. Mi ka muonu mi inoŋgɔbaa-ba-i aa ma bɔmbɔŋ-baamba a dii-ma baa mi nagãŋ-niini-i hiere.

19 Da mi gbãa ce mafamma-i, mi ðimmanġ ciinu, mi ka tŋena ta mi wuo yonġ aa ta mi nyonġ, aa bi ta mi ce mi bãanġu-i. Mi ka ce bienġa bɔi, mi sie guona.»

20 Diilonġo gbẽ-yo wuɔ: «N milãan ŋ sa cẽ, isuonġ daaku-na ŋ ka ku. Da ŋ ku, niŋ daa ðimma manġ daama-i ma ka ce hai maama-i?»

21 Yesu wuɔ cira: «Kuuduonġu yaa baa bamanġ gbaraanġ ba nyaanu miwaanġ daayo weisinni-i aa yaŋ Diilonġ-niini-i.»

Hɔcugbãŋgbãlãnde

(Matie 6.25-34)

22 Ku huonġu-na, Yesu wuɔ gbẽ u *hãalãbiemba-i wuɔ: «Da mi ta mi piiye baa-na wuɔ na baa tie holle baa na niwuoninġ-kũŋgu-i, baa na niidiininġ-kũŋgu-i;

23 kuu dii ηaa neliη nuo η yunḡu bəyaa niiwuoni-na aa η kūōma bəyaa niidiini-na.

24 Niη huriimba-i! Ba sa guona, aa inəŋgōbaa-ba bi sī baa-ba, ηga Diilonḡo hā ba ta ba wuo. Na saa buo huriimba-na titirre wēi?

25 Namaaηo-na, hai moloηo-i baa u hōculle-i hiere u gbāa naara kunḡu u yinni-na?

26 Ku fōŋgūo η'a uu si dii-nei na da na ce maay-ilemma famma-i, bige-i ciε na hōmmu ta mu cu baa na niiwuoniη-kūŋgu-i baa na niidiiniη-kūŋgu-i?

27 Niη pūlmaη puη ma fa dumaa, a ne da ma sa ce maacemma, ma sa bi sū joŋgorbaa. Mi tūnu-nei, halle *Salomō-i baa u wēisinni-i hiere, u saa ji dii kompaŋga maη faa yaη pūlma-i dede.

28 Hiηŋgu maη hiηŋgu, Diilonḡ duo diyaa-kuo fafamma nyunḡo-i-na diyaan daama temma-i, aa bisīnuo dāamu waa da mu caa-ku; namaa naman nelbilieη namaa, u ka diiya-nei ka hi hie? Na saa haa na naŋga-i Diilonḡo-na ku haama.

29 Baa na yaη na hōmmu ta mu cu baa na niiwuoniη-kūŋgu-i. Baa na ta na hel na jōguoη-ma.

30 Bamaη sa suyaan Diilonḡo-i, ba yaa gbag-baraayan nifanni huonḡ-nu. Namaa To suyaa wuo ni maama dii-nei.

31 Yaan u maama yaa yu na hōmmu-i igēna, na ka da u hāa-na baa daani-i naara.

32 «Cellε-baan namaa naman nuo mi babimuo-i, baa na yaη korma da-na. Ku dolaanu na To-i u hāna u nelle-i.

33 Suoraan na nagāη-niini-i aa na hā sūntaamba baa gbeiηa faηa-i. Da na ce mafamma-i, kuu dii ηaa na tieraaya gbeibuo jīna *Diilonḡ-nelle-na. Gbeiηa

faŋa sa ji tī dede, a sa bi ji kā terienġu. Molo si dii duo ji biε-ya na wulaa terienġu-na, nyei bi si dii duo ji wuo-ya.

³⁴ Neliεn nuo ninj tieraaaya kusuoŋ-nu η huoŋga dii kusuoŋ-nu'i.»

Baa na gonya duofūmmu

³⁵ «Tigiin na fεε, baa na yan na fitimbaa-ba diŋ.

³⁶ Na saaya na waa ŋaa maacembiemba maŋ ba yuntieno kaa bilohiyalle aa ba tiena ta ba cie u jomma-i wuo duo jo ba hīl dumelle-i hā-yo.

³⁷ Ba yuntien duo jo ji da ba saa kor duofūŋ, ba yunni dōlāa. Mi tūnu-nei, η da ba yuntieno biyaa maacemmaŋ-joŋgoruo dii, aa ce ba tiena u hā-ba niiwuoni ba wuo.

³⁸ Duo fiε jo isuohollen, sisō cuo kaalman-caaŋ-nu, a jo ji da ba saa duofūŋ, ba yunni ka dōl.

³⁹ Na saa da, da η suō cuoyuo uŋ ka suur-niε huoŋgu maŋ nuo-i, η sie yan u ji kanu η dūŋgu-i.

⁴⁰ Namaa fεε-i naŋ'a na saa tiena baa-ma wuo *Molon-Biεŋo ka jo huoŋgu maŋ nuo-i, u jo huoŋgu faŋgu'i nuo-i. Terienġu faŋgu-na, na saaya na tigiin na fεε.»

⁴¹ Piεr yuu-yo wuo: «Itie, gbānalāaŋ daaku vii *hāalābiεŋ miε yoŋ wēi, sisō ku vii nuamba-i hiere?»

⁴² Yesu wuo cira: «Da η nu wuo maacembilono maŋ vii, aa tuō cē, u yaa u maŋ u yuntieno kaa nelle aa ce u tuō ne u dumelle-i aa tuō hā u namaacembiemba namba-i niiwuoni-i fafamma.

⁴³ U yuntien duo ka bir jo ji da u cie u maacemma-i maŋ saaya ma ce dumaa, fuo yunġu dōlāa.

44 Mi tūnu-nei, u yuntienjo ka haa-yo u nagāṅ-niini yuṅ-nu hiere.

45 Nga duo da nie sī u yuntienjo sie bir jo fiefie, aa don tuo muo u namaacembimba-i, ku bamba-i baa ku caamba-i hiere, tuo wuo aa tuo nyon u ye;

46 un ṅ'a u saa tiena baa yinggu man maama-i, baa huongu man maama-i, u yuntienjo jo huongu fanṅu'i nuo-i. Duo jo ji da-yo dumaango-na, un ka haa kuman yuo, u'i ka suo-ku. U ka ce-yo ṅaa baman sa nuon Diilon-nungu-i ban ceṅ-ban dumaa.

47 «Maacembilonjo man suyaa u yuntienjon taaran kuman, aa u saa taara u ce-ku, fuo temma-i ba sa muo-yo ce hujarre-yuo.

48 Nga maacembilonjo man sa suyaan u yuntienjon taaran kuman, duo ce maman saaya ba muo-yo, ba sa muo fuo temma-i boi. Da ba ha nuoni man boi, ba ka yuu-ni boi, da ba ha nuoni man boi ṅ tiera, ba ka yuu-ni cor nungu fanṅu-i.»

Yesu saa jo baa yaafelle
(Matie 10.34-36)

49 «Muomi juo baa daamu'i hie ma-na. Mi taara daan daamu ta mu caa.

50 Weima dii da ma da-mi, da ma saa da-mi cor, mi huonga sie gbaa tiena terduon-nu.

51 «Na daa nie sī mi juo baa yaafelle'i hie ma-na wei? Coima, mi juo baa boromma.

52 Nuamba ka don ta ba gan dunni dunni. Baman da ba waa ba ndii ba dnguna, ba siei ka ta ba gan baa ba hai aa ba hai bi ta ba gan baa ba siei.

53 Tonaamba ka ta ba gan baa bepuamba-i; bepuamba bi ta ba gan baa tonaamba-i. Nyu-naamba ka ta ba gan baa ba biamba-i; biamba bi

ta ba gāŋ baa nyunaamba-i. Hūɔyāamba ka ta ba gāŋ baa ba caamba-i; caamba bi ta ba gāŋ baa hūɔyāamba-i*.»

(Matie 16.2-3)

⁵⁴ Yesu wuɔ tiraa waŋ baa nuɔmba-i wuɔ: «Da na da diilonɔ biilii, na cira: <U ka dāa>, aa ma bi ce.

⁵⁵ Aa da na da fafalmu kā bāpagūŋgu-na, na cira: <Babāaŋgu ka waa>, aa ma bi ce.

⁵⁶ Huhurmantaanŋ namaa temma-i daana-i, na cie nie ta na suɔ diilonɔ yammu-i na bɔrɔ-muɔ aa na sa suɔ mamaŋ cieŋ fiefie-i ma yunŋu-i?

⁵⁷ Bige-i cie na sa suɔ-ma ce kumaŋ faa cemma?

⁵⁸ Molonŋ cēmɛl da di waa-nie, aa kutienɔ bi-ni, da na ta na kā hūmelle-na, gbāŋ baa-yo ŋ cārā-yuɔ. Ni ma'i sɪ, duɔ kā baa-ni fāamaambaa-ba wulaa, ba ka hā kpāŋkpannintaamba baa-ni ba dii-ni kaso.

⁵⁹ Mi tūnu-nei, da ba dii-ni kaso-i-na, da ŋ saa ji pā ŋ cēmelle tɪ hiere, ŋ cɛraa ŋ da muŋhelmu.»

13

Yesu wuɔ nuɔmba nanna ba cilɔbabalaŋo-i

¹ *Pilati wuɔ puɔraa ba ka ko Galiletaamba namba *Diilodubuɔ-i-na. Ba waa ta ba buol. Yesuŋ waa tuɔ waŋ nel daama-i, nuɔmba namba jo ji ta ba piiye mafamma-i baa-yo.

² Yesu wuɔ cira: «Na daa nie sɪ Galiletaanŋ daabanŋ kuu kuliŋgu maŋ, ku pigāaŋ wuɔ ba yaa balaanŋ yaŋ Galiletaamba-i hiere wei?

³ Na karaa coima! Da na saa nanna na cilɔbabalaŋo-i, na ka ku kulduɔŋgu baa-ba.»

* 12:53 Mise (Michée) 7.6

⁴ Aa naa cira: «Nuɔmba cɪncieluo niisiei maŋ Siloe dujaataama naŋ cii haa-bei ko-ba, na daa nie si ba yaa balaan yaŋ Yerusalemutaamba-i hiere wei?»

⁵ Na karaa coima! Da na saa nanna na cilɔbabalaŋo-i, na ka ku kulduɔŋgu baa-ba.»

⁶ Yesu wuɔ naŋ gbānalāan daaku-i baa-ba wuɔ: «Naacolŋo naŋo diyaa *εεsē-suonŋu, aa sū *yensāanŋu kuɔ. Yiinŋu naŋgu-na, u jo ji taara u saa da belle kuɔ.

⁷ U waŋ baa u maacembilonŋo-i wuɔ: «Biena siei yaa de-i tibiiŋ daaku sa maŋ. Jā-ku ŋ nanna! Ku tiyāa ta ku bōnŋŋ hīema-i gbāŋgbāŋ.»

⁸ Maacembilonŋo gbē-yo wuɔ: «Yaŋ ku cɔnu bende-i-na; mi ka hīŋ ku yunŋu-i aa dii hūɔŋgu ne

⁹ si ku ka maŋ belle maŋ juɔŋ. Da ku saa maŋ, i ka suɔ jā-ku nanna.»»

Yesu siire cieŋo naŋo yitienanŋu-na

¹⁰ *Yitienanŋu naŋgu-na, Yesu kāa *Diilonelhāalādūŋgu naŋgu-na ka tuɔ waŋ Diilon-nelma-i u pigāan nuɔmba-i.

¹¹ A ne da cieŋo naŋo waa baa-ba dūŋgu-na, *jina waa u yunŋu-na a ce-yo jeiŋo. Uŋ gaala jarma-na, ku bien cɪncieluo baa niisiei waa belle fande-na. U saa gbāa tuɔ ciir u wuɔ.

¹² Yesuŋ daa-yo, wuɔ bi u jo. Uŋ juɔ, wuɔ cira: «Cieŋ nuɔ, ŋ jarma taa-nie.»

¹³ Aa naa bi haa u nammu-i yuɔ. Cieŋ wuɔ bi pāŋ ciir yiera derre! Uŋ ciirii yiera dumaanŋo-na, wuɔ tuɔ gbeliŋ Diilonŋo-i.

¹⁴ Yesuŋ siire jeiŋo-i yitienanŋu-na, ku saa dɔlnu Diilonelhāalādūŋgu yuntienŋo-i, wuɔ tuɔ waŋ baa nuɔmba-i wuɔ: «Maacemmaŋ-yinni dii yinni niediei

saaholma-na* ; na saaya na ta na jo yinni fanni'i nuo-i ba ta ba sire-nei na jarma-na; bige-i cie na sire jo yitienanngu-na?»

15 Yesu wuo cira: «Huhurmantaan namaa temma-i daana-i! Namaano-na, niintaamba-i baa kakuntaamba-i, da ku waa yitienanngu-i ba sa ka baa-ba ba ka nyon hamma wei?

16 Aa cieño man daayo-i, ma si *Abiramu haayelno nango-i ke? *Sitaniñ cie-yo jeiño ku bien cinciueluo baa niisei yaa de-i. Min daa-yo, mii naa yan-yo baa u jarma-i wuo yitienanngu wei?»

17 Yesu bigaarāamba waa nuomba holma-na. Un piye dumaano-na, senserre gbuu da-ba. A ne da un taa u ce himma man, ma taa ma dolnu nuomba-i hiere.

Diilon-baanngu don tēntēn

(Matie 13.31-33; Marke 4.30-32)

18 Ku huonngu-na, Yesu wuo cira: «Mi gbāa saa *Diilon-nellentesinni-i baa bige-i?

19 Mi gbāa saa-ni baa mutardi-belle†. Da η duude, di sire pa ce tibiingu, huriimba ta ba jo ba se kamma ku negemmu-na.»

20 Aa tiraa cira: «Mi gbāa saa Diilon-nellentesinni-i baa bige-i?

21 Mi gbāa saa-ni baa konsiini. Da ba par-ni ba nakoluon-nu a du farniñ-jummu-i kolloyufieña siei baa-ni; ni sire ce jummu nyurā.»

Hümelle man kāan Diilon-nelle-na

(Matie 7.13-14,21-23)

* **13:14** Helman-sebe (Exode) 20.9-10; Anjnamma tiyemman-sebe 5.13-14 † **13:19** Mutardi-belle dii cekūo ŋaa sorhēbelle.

22 Yesu wuɔ cor tuɔ suur nileiŋa-na hiere u wan Diilonj-nelma-i u kã *Yerusalemu-i-na.

23 Naacolŋo nanj wuɔ yuu-yo wuɔ: «Itie, ku ce ŋaa nuamba manj ka suur Diilonj-nelle-na ba sie ciinu wei?»

Yesu wuɔ cira:

24 «Gbãan kpelle na suur baa dumelle manj wullu diele yaa-i. Mi tũnu-nei, nuamba bɔi ka cira ba suur baa-de, ŋga ba sie gbãa.

25 Dumellentienj duɔ ji sire a gbonu dũŋgu-i aa yanj namaa namanj gũŋgũŋgu-na, na ka doŋ ta na muo dũŋgu-i aa ta na piye baa-yo wuɔ: «Itie, jande hĩl dũŋgu-i i suur!» U ka cira u sa suɔ-na.

26 «Kufanŋu huonŋu-na, na ka doŋ ta na piye baa-yo wuɔ: «I saa tie wuo aa tie nyonj baa nuonei wei? Nuonei saa ta ŋ wuɔra ŋ wan Diilonj-nelma-i ŋ pigãan-ye nileiŋa-na wei?»

27 «U ka bir wanj baa-na wuɔ: «Kãan na halan mi caan-nu, mi sa suɔ-na, na hieronjo-i hiere ambabalmanciraan namaa.»

28 Da na ka da *Abiramu-i baa *Isaki-i baa *Yakɔbu-i a naara *Diilopɔpuɔrbiemba-i hiere *Diilonj-nelle-na, aa ba cie namaanjo-i wuɔ na sie da suur, na hommu ka gbuu guɔla na ta na kaal.

29 Nuamba ka hel terni-na hiere a jo u kãlle-na ji ta ba wuo aa ta ba nyonj.

30 Huonŋu fanŋu-na, bamanj dii huonŋu-na fiɛfiɛ-i-na, banamba ka ta yaan-na, aa bamanj dii yaanŋa-na, banamba ka bir tie huonj-nu.»

(Matie 23.37-39)

31 Yesunj taa u wanj mafamma-i huonŋu manj nuɔ-i, *Farisiebbaa-ba namba pie u caan-nu a wanj

baa-yo wuɔ: «*Erɔdi taara duɔ ko-ni, ta bande-i-na ŋ kã yan̄ga nan̄ga!»

³² Yesu wuɔ cira: «Kãan̄ na ka wan̄ baa jumel̄ien̄o fan̄o-i wuɔ nyun̄go-i baa bis̄inuɔ-i mi donya *jin̄abaa aa sire jaamba; daakũngu-i, mi bāl mi maacemma-i.

³³ Ŋga nyun̄go-i baa bis̄inuɔ-i baa daakũngu-i, mi saaya mi cor baa mi h̄umelle-i ta mi kã *Yerusalemu-i-na. *Diilopɔpuɔrbilon̄o saa saaya u ku yan̄ga nan̄ga.»

³⁴ Aa naa cira: «E Yerusalemutaan̄ namaa! Namei kuɔŋ Diilopɔpuɔrbiemba-i. Diilon̄ duɔ saan̄ uman̄ hã-na, na nan̄ kutien̄o-i baa tãmpel̄ein̄a ko-yo. Mei cie ji gbẽ. Mi na'a mi tigiin̄-na ŋaa kũnan̄on̄ tigiin̄ u biemba-i dumaa aa pũl-bei, ŋga na saa h̄uma.

³⁵ Diilon̄o ka yan̄ na nelle-i hã-na. Aa mi tũnu-nei, da na saa ji ta na cira: «Itien̄ un̄ saan̄ uman̄ u jo, Diilo baa-yo» na sie tiraa da mi yufelle.»

14

Faris̄ie ba yuntien̄o nan̄o cie kãlle aa bi Yesu-i

¹ *Yit̄ien̄an̄gu nan̄gu-na, Yesu kãa *Faris̄ie ba yuntien̄o nan̄o dumelle-na ba da ba ka wuo niuwuoni. Nuamba bir ka yan̄ aa ta ba ne Yesu-i wuɔ s̄i u ka ce cāl.

² A ne da naacol̄o nan̄o waa u yaan̄ga-na, kũnyurãman̄-jarma waa-yuɔ.

³ Wuɔ yuu *anj̄in̄amma pigãataamba-i baa Faris̄iebaa-ba-i wuɔ: «A saa baa mie Diilon̄-h̄umelle-i, da ŋ sire jein̄o yit̄ien̄an̄gu-na ku faa waa ku saa fa?»

⁴ Ba saa seŋ sūnɔŋgu yuɔ. Wuɔ bel naacolŋo-i a sire-yuɔ u jarma-na, aa naa ce u kŋŋ.

⁵ Naacolŋ uŋ taa, wuɔ tiraa yuu-ba wuɔ: «Na-maanŋo-na, uman biɛŋo-i duɔ par suur hūnfuoŋ-nu yitŋenanŋu-na, kutienŋo yan-yo dii wuɔ yitŋenanŋu wei? Da ku fiɛ waa u niinŋo, u yan-yo dii hūnfuoŋgu-na wuɔ yitŋenanŋu-na wei?»

⁶ Ba saa da mumpiiyemmu.

⁷ Baŋ biɛ baman källe-na, Yesu wuɔ ne da uman duɔ jo, u tuɔ taara u tŋena yaan-na. Wuɔ wan baa-ba wuɔ:

⁸ «Molon duɔ bi-ni u källe-na, da ŋ kã, baa wuɔya ŋ ka tŋena yaanŋa-na. Uŋ biɛ baman, kunie si unaa maaraa nuɔŋo-i ŋ sa suɔ.

⁹ Da ŋ kã ka tŋena yaanŋa-na, källentienŋo duɔ ka jo ji cira ŋ sire ka tŋena huon-nu aa hã unanŋo tetterre fande-i, ŋ yaanŋa ka ce wullu.

¹⁰ Da ba bi-ni, da ŋ kã, tŋena huon-nu. Ku yaa uman biɛ-na duɔ ka jo ji da-ni huonŋu-na, u ka cira: «Mi jiɛ, sire ŋ ji tŋena yaan-na.» Kufanŋu huonŋu-na, u ka ce-ni bai nuamba-na.

¹¹ Uman duɔ tuɔ tetɛŋ u fɛɛɛ, ba ka hiire-yuɔ, ŋga uman duɔ tuɔ hiire u fɛɛɛ, ba ka tetɛŋ-yo.»

¹² Mafamanŋ curaa, wuɔ wan baa uman taa u ce källe-i wuɔ: «Da ŋ ta ŋ ce källe-i, ku saa saaya ŋ bi ŋ jënaamba yon, baa ŋ hãmba, baa ŋ huraamba, baa ŋ caantaamba man waamba-i. Da ŋ bi ba yaa yon, yiinŋu dii baa yiinŋu, bafamba ka bi ce aa bi-ni. Nin cie añfafamma man bei, ma sɔlaanŋu ka suu yiinŋu fanŋu-na.

¹³ Da ŋ'a ŋ ce källe-i, ŋ saaya ŋ bi baa sūntaamba-i, baa jaamba-i, baa murgubaa-ba-i, baa yiriemba-i.

14 Bafamba sie gbãa pã η babĩmuo sullu-i hã-ni. Diilonjo'i kaa pã-ni un η ka sire nelviimba-i yiĩngu maη nuo-i. A ce dumaajo-na η yunηu ka dɔl.»

15 Naacolηo naηo waa tuo wuo baa-ba, un juo nu nel daama-i, wuo gbẽ Yesu-i wuo: «Jaa bamaη ka da wuo niiwuoni-i *Diilon-nelle-na ba yunni ka dɔl dumɛi!»

16 Yesu wuo naη gbãnalãaη daaku-i baa-yo wuo: «Naacolηo naηo taa u ce kãlle aa tũnu nuamba boi.

17 Niiwuoniη-huonηun juo hi, u puor u maacembilonjo-i wuo u ka bĩ-ba.

18 Maacembilon duo kã ka bĩ umaη, kutienjo gbẽ-yo wuo u sie gbãa kã. Dɛlã-wuonjo gbĩε-yo wuo: «Mi sãa suonηu, mi saaya mi kã ka ne-ku. Kã η ka waη baa η yuntienjo-i wuo u ce jande mi sie gbãa hi baa-na.»

19 U cor kã unajo wulaa, fuo ka gbẽ-yo wuo: «Mi sãa niikũrãamba duonja ndii, mi saaya mi kã ka kũ baa-ba ne. Kã η ka waη baa η yuntienjo-i wuo u ce jande keɛɛ mi sie gbãa hi baa-na.»

20 U cor kã unajo wulaa, fuo ka tiraa gbẽ-yo wuo: «Mi jãa cienjo felemma mi sie gbãa hi baa-na.»

21 «Maacembilonjo bir kã ka tũnu u yuntienjo-i baa-ma. U yuntienjo huonηa pãη guola, u waη baa-yo wuo: «Baa tĩena; bir η kã nellen-huonηa-na η ka bĩ sũntaamba-i baa nagãduolbaa-ba-i baa yiriemba-i baa murgubaa-ba-i ba jo.»

22 Maacembilonjo bir ta. Un kãa aa bir jo kufanηu-i, u jo ji waη baa u yuntienjo-i wuo: «Mi bĩε nuamba jo, ηga muntĩenammu tĩyãa yogo.»

23 U yuntienjo tiraa waη baa-yo wuo: «Bir η kã sonniη-hũmienηa-na η ka gbãη baa nuamba-i ba jo ji yu mi dũnηu-i.

24 Yaan mi tūnu-nɛi, miŋ bɛ baman ɖielūo-i-na, ba siɛ da wuo mi niwuoni-i.»

*Ny saaya η ce bige-i igɛna aa suɔ cu Yesu huon-nu?
(Matie 10.37-38)*

25 Nuɔmba boi baa cuu Yesu huon-nu ta ba kã *Yerusalemu-i-na. Yesu wuɔ wan baa-ba wuɔ:

26 «Nuɔni man da η ta η nyaanu-miɛ, η saaya η ce-mi bɔlbɔl η to-i-na, baa η nyu-i-na, baa η ciɛŋo-na, baa η bisɔlmba-na, baa η hɔmba-na, baa η mɔlbaa-ba-na, baa η tūɔbaa-ba-na, halle baa nan fɛrɛ-i-na. Ni ma'i sɪ, η siɛ gbãa cu mi huon-nu.

27 Aa nuɔni man da η'a η sa siɛ mulɛma-i baa kuliŋgu-i, η siɛ gbãa cu mi huon-nu.

28 Na hɔlma-na, uman duɔ cira u ma dubuɔ, ma sɪ u tɛna igɛna a ne dūŋguŋ ka yu duma, aa ne da kuɔ gbeɲa man dii baa-yo a ka gbãa baal-ku.

29 Ni ma'i sɪ, duɔ jina ku tuole-i, aa u saa ji gbãa baal-ku, nuɔmba ka ta ba nyɛ-yo

30 aa ta ba piiye wuɔ: «Bombolma sa suɔ aa dɔlnu naacolŋ daayo-i; u siire wuɔ fuɔ ma dubuɔ, u yaa daayo ku juɔ yar-o baalma.»

31 Kuuduɔŋgu yaa-i baa nellentienŋo man dii baa sorosibaa neifienŋa ndii. Duɔ da berru baa u nanel-lentienŋo man dii baa sorosibaa neifien-cɪncieluo, u saaya u tɛna igɛna a ne da kuɔ fuɔ sorosibaa neifienŋa ndii ka gbãa ce berru-i baa sorosibaa neifien-cɪncieluo-i.

32 Duɔ da u siɛ gbãa, η da u diyaa nuɔmba ka cārã-yuɔ; u siɛ yan u ji jo ji diire-yuɔ.

33 Maman dii, uman duɔ saa ne u nagãŋ-niini-i aa yan-ni, kutienŋo siɛ gbãa cu mi huon-nu.

³⁴ «Dãmma-i bin̄kũfafaangu, nga da ma ji saara, ma gbãa tiraa ce niε ce kp̄ennε?

³⁵ Ma siε bi gbãa ce hũɔngu, ma siε bi tiraa gbãa fa manamma ba biε ka kũnna fuoren̄. Uman̄ duɔ u ka nu, u nu!»

15

Bige-i f̄iɛɲ Diilon̄o huɔnga-i?

(Matie 18.12-14)

¹ *Nampohũutaamba-i baa āmbabalmanciraamba taa ba kã Yesu wulaa ba kã ba nu u nelma-i.

² *Farisiεbaa-ba-i baa *ānj̄inamma pigãataamba ta ba waana wuɔ u ciε niε yan̄ nelbabalaamba ta ba piε-yo aa tiraa tuɔ siε u wuo niwuoni-i baa-ba?

³ Yesu wuɔ nan̄ gb̄analāan̄ daaku-i baa-ba wuɔ:

⁴ «Namaan̄o-na, tũlmba komuɔɲa ndii da ba waa baa uman̄, aa u diei balla-bei, kutien̄o siε yan̄ komuɔɲa naa baa c̄incieluo nennaa baamba ta ba wuora aa kã ka taara uman̄ baala wei?

⁵ Duɔ ka da-yo, u huɔnga ka gbuu f̄ε u tũu-yo kũɲ baa-yo

⁶ ka b̄i u j̄ēnaamba-i baa u caantaamba-i a wan̄ baa-ba wuɔ: «Mi daa mi tũmaan̄o-i, yaan̄ na h̄ommu f̄ε mei kaan̄ga temma-i.»

⁷ Yesuɲ waan̄ mafamma-i, wuɔ cira: «Yaan̄ mi tũnu-nei, āmbabalmanceron̄o diei duɔ nanna u cilɔbalaan̄o-i, kuɲ f̄ɛɲ Diilon̄o huɔnga-i dumaa d̄ɔrɔ-i-na, nuɔmba komuɔɲa naa baa c̄incieluo nennaa man̄ saa nanna ba cilɔbalaan̄o-i wuɔ s̄i bafamba vii, ba siε gbãa f̄ε-ka dumaan̄o-na.»

⁸ Aa naa tiraa cira: «Neifien̄-c̄incieluo duɔ waa baa ciεɲo man̄, aa neifelle balla d̄ũɲ-huɔnga-na u

wulaa, u sie celienj fitnuo aa pir dūngu-i hiere a taara-die wei?

⁹ Duo da-de, u huonga ka gbuu fe u bi u jēnaamba-i baa u caantaamba-i a wanj baa-ba wuo: «Mi daa mi warbelle-i, yaan na hommu fe mei kaanga temma-i.»

¹⁰ Yaan mi tūnu-nei, āmbabalmanceronjo diei duo nanna u cilobabalanjo-i, *dɔrpɔpuɔrbiemba waa hɔfelle fande temma yaa nuo-i dɔro-i-na.»

Naacoljo nanjo biejo gbaraa aa ka bir jo

¹¹ Yesu wuo tiraa cira: «Naacoljo nanjo waa baa bepuomba hāi.

¹² Yiingu nanju-na, bisālāanjo gbē tuonjo-i wuo: «Baba, miε inj saaya i da kumanj η nagān-niini-na, hā muo baa mi kūngu-i fiεfiε.» Tuonjo cal u nagān-niini-i hā-ba.

¹³ Yinni saa da, hāanjo suor fuo niini-i aa bie gbeinja fanja-i kā hien-nu baa-ya, kā ka biēna-yei hiere kakarkuon-na.

¹⁴ U gbeinjan kaa ti huongu manj nuo-i, nyulmu nanj temma suur nelle fande-na a ce u sa da niwuoni u wuo.

¹⁵ A ne da naacoljo nanjo waa nelle fande-na tuo hej permba, naacombilonjo kā u wulaa wuo u ka taara maacemma. Naacoljo bie-yo u tuo cej u permba-i.

¹⁶ Nyulmunj gbu mu ko-yo dumaanjo-na, u tuo nenu permba niwuoni-i. Nga hai ka hā fuo baa-ni?

¹⁷ U gbuu ji tiena joguonj da suu, aa cira: «Maacembiemba manj dii baa mi to-i hiere, niwuoni sa ti-bei, aa muomei daami ta mi ku nyulmu-na.

18 Mi ka sire bir kā mi to wulaa ka wan̄ baa-yo wuɔ mi cālāa Diilon̄o-i aa tiraa cāl fuɔ fεε-i.

19 U baa tiraa u tuɔ kãn̄-mi u biεn̄ muɔ, u yan̄ aa u bel-mi ŋaa u maacembilon̄ muɔ.⟩

20 Aa sire ta.

«Uŋ kaa tuɔ piε cīŋgu-i, tuon̄o fara da-yo, u hujarre gbuu bel-o, u gbar jārā-yuɔ kā ka gbuu pūrā-yuɔ u fεεŋ nuɔ.

21 Bεpol̄o gbē-yo wuɔ: «Baba, mi cālāa Diilon̄o-i aa tiraa cāl nan̄ fεε-i, baa tiraa ŋ ta ŋ bī-mi ŋ biεn̄ muɔ.⟩

22 Tuon̄o fara bī u maacembiemba-i a wan̄ baa-ba wuɔ: «Gbaraan̄ na ka biε jon̄goruo man̄ faa yan̄ dūŋgu-na, baa naafontarre, baa naatenni na ji dii na hā-yo.

23 Aa in̄ muyaa balyun̄gu man̄, na kā na ka bel-ku na ji ko-ku i ce ponsaan̄gu.

24 Mi taa mi kãn̄ mi biεn̄ daayo-i baa bikuomba, ŋga mi daa-yo nyun̄go-i cicēlma; uu naa balla, mi daa-yo.⟩ Ponsaan̄gu yaa bi duɔŋ dumaan̄o-na.

25 «A ne da huɔŋgu fan̄gu-na, bεpomɔl̄o waa dii suon̄-nu. Uŋ juɔ tuɔ jo ji piε cīŋgu-i, u nu niimarni du, baa kaas̄ŋgu.

26 U bī maacembilon̄o diei a yuu-yo wuɔ: «Bige-i cie cīŋgu-na?»

27 «Maacembilon̄o cira: «Ŋ hāan̄o yaa birii jo. Uŋ juɔ hīnni ŋ to ji da-yo, u huɔŋga gbuu fē. U ce i bel balyun̄gu man̄ in̄ muyaa-ku ko-ku hā-yo.⟩

28 Mɔl̄o huɔŋga pān̄ du. U cīina wuɔ u siε suur cīŋgu-na.

«Ba kā ka tūnu tuon̄o-i. U hel jo ji tuɔ cārā-yuɔ.

29 Naacombilon̄o gbē-yo wuɔ: «Baba, mēi dii ŋ caan̄gu-na ta mi cāa-ni ku daa bien̄a bɔi. Mi saa

yagar η nun-āndaangu-i dede. Nga yinduŋgu η saa ji bel-ku a cira yoloŋo wuɔ: «Hūu η ka ko η wuo baa η jēnaamba-i.»

³⁰ Aa η bieŋo maŋ daayo-i, fuɔ maŋ kāa ka bīena η nagāŋ-niini-i baa saasorbaa aa bir jo, η ce ba bel balyuŋgu ko hā-yo.»

³¹ «Tuoŋo gbē-yo wuɔ: «Nuɔ η dii baa muoŋo-i bāangu-i baa isuŋgu-i, mei nagāŋ-niini-i hai niini-i? Naŋ niini sī wēi?»

³² N hāaŋo-i, mi taa mi kāŋ-yo baa bikuomba, ŋga mi daa-yo nyuŋgo-i cicēlma; uu naa balla, mi daa-yo. Yan aa η kūnna η huŋga-i aa i ce ponsaangu-i.»

16

Cēcēmuntienŋo naŋ maama

¹ Ku huŋgu-na, Yesu waŋ baa u *hāalābiemba-i wuɔ: «Weiŋo naŋo waa, kombiyiē waa baa-yo. Baa ji tūnu-yuɔ wuɔ kombiyiēŋ daayo bīena u nagāŋ-niini-i.

² Wuɔ bī-yo ji waŋ baa-yo wuɔ: «Niŋ ceŋ mamaŋ hiere mi nuɔ-ma. A bāl nyuŋgo, η siē tiraa gbāa waa mi kombiyiēŋ nuɔ. Ce aa η tagaaya niŋ daa kumaŋ η pigāaŋ-mi.»

³ Kombiyiēŋo tīena tuɔ jɔguŋ wuɔ: «Mi yuntienŋo wuɔ u nanna-miē maacemma-na. Duɔ nanna-miē, mi ka ce niē? Mi siē bi gbāa kū, aa da miē mi ta mi wuɔra mi cārā, senserre ka ta di da-mi.»

⁴ Aa ji cira: «Ahāa! Mi suyaa miŋ ka ce kumaŋ da ba nanna-miē nuɔmba baa bi nanna-miē.»

⁵ U yuntienŋo cēmienŋaŋ waa bamaŋ nuɔ-i hiere, u tuɔ bī-ba ba da-ba-diei ba ta ba jo. Dīelā-wuoŋo juɔ, u yuu-yo wuɔ: «N saaya η pā niē hā mi yuntienŋo-i?»

⁶ «U cira: «Mi saaya mi pã namma gbongboyufien komuɔŋa ndii.»

«Kombiyienjo waŋ baa-yo wuɔ: «Nj cɛmellen nyegãaŋ sebe maŋ nuɔ-i, u yaa daayo. Tiena donduo ŋ nyegɛŋ gbongboyufien komuɔŋa hãi baa cɪncieluo.»

⁷ Aa bɪ unanjo jo. Uŋ juɔ, u yuu ufaŋo-i wuɔ: «Nuɔ ŋ saaya ŋ pã niɛ?»

«U cira: «Mi saaya mi pã ðimma buɔrbaa komuɔŋa ndii.»

«Kombiyienjo waŋ baa-yo wuɔ: «Nj cɛmellen nyegãaŋ sebe maŋ nuɔ-i, u yaa daayo. Nyegɛŋ buɔrbaa komuɔŋa naa.»

⁸ Uŋ cie baa u yuntienjo cɛmientaamba-i cemma maŋ daama-i, u yuntien uŋ juɔ nu-ma, u gbelen-yo wuɔ u cɛ u cor.»

Yesu wuɔ cira: «Na saa da, bamaŋ sa wuɔyaan Diilonj-hũmelle-i ba suɔ ba suuye ba-naa ba yaŋ bamaŋ wuɔyaan-deŋ.

⁹ Mi tũnu-nei, nelie sa ji ku aa ba dii-yo baa u gbeija-i. Terienju fanju-na, gbeija maŋ dii baa-na hĩema-na bande-i-na, cien-yaŋ na bel jɛnaamba baa-ya, ku yaa da na saa ji waa yiingu maŋ nuɔ-i, ba hã-na muntienammu Diilonjo caanju-na.

¹⁰ Umanj duɔ suɔ bɪŋkũcekũma belma, kutienjo ka suɔ bɪŋkũbuɔ belma. Umanj duɔ cãl bɪŋkũcekũma belma, kutienjo ka cãl bɪŋkũbuɔ belma.

¹¹ Da na cãl miwaan daayo gbeija belma, hai ka sie hã namaa ninsoŋ-bɪŋkũŋgu na tiera?

¹² Da ŋ cãl molonj bɪŋkũŋgu belma, Diilonj uŋ ŋa na'a u hã nuɔ kumaŋ, u ka ce niɛ aa hã-ni baa-ku?

13 Na suyaa wuɔ maacembilonɔ diei siε gbãa cãa nuɔmba hái. N ka da u bigãaŋ u diei aa dɔl u diei, u ka waa baa u diei aa cĩina u diei. Ku yaa ŋaa namaa kũngu-i, na siε gbãa ta na kuye Diilonɔ-i aa bi ta na kuye gbeɲa-i terduɔŋgu faŋgu-na.»

14 Gbeɲa taa a dɔlnu *Farisiεbaa-ba-i a cor. Yesuŋ waan nel daama-i, baa bir yan aa ta ba nye-yo.

15 Wuɔ wan baa-ba wuɔ: «Namaanɔ-i, da na da nuɔmba-i na ce na fεε nelviin namaa, ŋga Diilonɔ suɔ na hɔmmu-i. Nelbiliemban kaal kuman, Diilo sa hiel u yufelle kuɔ.

16 Yiinaa-i-na, nuɔmba taa ba nu *Moisi añjinamma yaa-i baa *Diilopɔpuɔrbiemba nelma-i aa ta ba ce ba weiima-i. Ba ciε kufanɔgu-i a ji hi Nsãa bãanɔgu-i. A don Nsãa bãanɔgu-na, ba duɔŋ ta ba nu *Diilonɔ-nelle maama-i. A ce dumaanɔ-na, nuɔmba-i hiere ba gbãŋ kpelle da ba suur-diε.

17 «Dɔrɔ-i baa hiεma-i ni gbuonumma dii fεu yan añjinamma nelbelle diei gbuonumma-i.

18 «Na saa da; umaŋ duɔ nanna u ciεŋo-i aa jã unanɔ, kutienɔ ciε *fuocesinni-i dumaanɔ-na; aa da ba nanna ciεŋo maŋ aa ŋ biε-yo, ŋ bi ciε fuocesinni-i dumaanɔ-na.»

Weiŋo baa sũntienɔ

19 «Weiŋo nanɔ waa tuɔ gbu u diiya u fεε. U taa u ce u bãanɔgu-i aa bi tuɔ wuo niwuofafanni yaa yinni maŋ jon.

20 A ne da sũntienɔ nanɔ waa tuɔ galla u dumelle yaanɔga-na, ba taa ba bi-yo Lasaar. Pãnni'i naa gbuyaa u kũɔma-i hiere.

21 Weiŋ duo wuo aa juuru maŋ diire hiema-na, Lasaar tuo nenu-duo, ŋga u sie bi da-du. Juo-raamba tiraa waa hie ta ba nalla u paŋni-i?

22 Uŋ juo ku, *dɔrpɔpuɔrbiemba biε-yo kã baa-yo *Abiramu caŋ-nu dii ninsoŋ-nelle-na. Ku huonɡu-na, weiŋo bi ji ku, ba fuure-yuo.

23 U kã ka tuo gbu u ce sũlma-i dãamu-na. U juo ciir u yunɡu-i ku yaa nuo-i, a fara da Lasaar dii Abiramu caŋgu-na.

24 U fara tuo piiye da gbagaga wuo: «Abiramu, mi to nuo, mi mulien mi cor daan daamu-na, jande, ce hujarre mie aa ŋ puor Lasaar ka dii u niele-i hũmma-na a ji dii mi nuŋgu-na mi nuholle fẽrẽ.»

25 «Abiramu gbẽ-yo wuo: «Mi biε, ma sɪ ŋ suyaa wuo niŋ waa miwaanjo-na, ŋ waa ŋ feren nuo aa Lasaar waa sũlma-na ke? Fiefiε-i-na, uu dii fiisaan-nu bande-i-na aa nuo ŋ cer waa sũlma-na.

26 Da mi fie hũu-ma, fobãmbãale dii i holma-na. Molo sie gbãa hel bande-i-na a karnu kã namaa terienɡu-na, aa molo sie bi gbãa hel namaa terienɡu-na a karnu jo bande-i-na.»

27 «Weiŋo gbẽ-yo wuo: «Da ma waa dumaanjo-na, yan aa ŋ puor-o mie ciinɡu-na

28 u ka piiye tũnu mi hãmba-i, baa dii ba ndii; ba baa ji jo yaahuol-terien daaku-na.»

29 «Abiramu gbẽ-yo wuo: «*Moisi nelma dii baa-ba, a naara *Diilopɔpuɔrbiemba maama-i, mafamma ka saanu baa-ba.»

30 «Weiŋo cira: «Abiramu, mi to nuo, mafamma sie gbẽ baa-ba. Nga molon duo hel kuon-nelle-na a ka piiye baa-ba, ŋ ka da ba naana ba cilɔbalaŋo-i.»

31 «Abiramu gbě-yo wuɔ: «Da ba'a ba sa nu Moisi nelma-i baa Diilopɔpuɔrbiemba maama-i, molo duɔ fie hel kuon-nelle-na kã, u kãa gbãngbãñ.»»

17

Baŋ gaaŋ hãalãbiemba-i baa nelma maŋ (Matie 18.6-7,21-22; Marke 9.42)

1 Ku huonɔgu-na, Yesu wuɔ waŋ baa u *hãalãbiemba-i wuɔ: «Nuɔmba sie gbãa naa kuubabalaanɔgu muncemmu-i, ŋga umaŋ duɔ dii u nanolŋo-i kuubabalaanɔgu cemma-na, sũlma haraa kutienɔ-na.

2 Kumaŋ ka haa-yuɔ, kuɔ baa naa to namelle u nuonɔgu-na aa se-yo dii-yo nuoraan-nu kuu naa ce bɔlbɔl yuɔ.

3 Terienɔgu fanɔgu-na, bilaan na fɛrɛ.

«ŋ natobinɔ duɔ cãl-ni, ŋ piiye baa-yo da yambaa. Duɔ sie u cãlmuɔ-i, ŋ yan ma ti.

4 Duɔ fie cãl-ni ku yu niehãi yinduonɔgu-na aa tuɔ suɔ-ma u jo u cãrã-nie, baa gãŋ baa-yo.»

5 Yesu *pɔpuɔrbien baa waŋ baa-yo wuɔ: «Itie, in haa i nanɔga-i nie dumaa, kãyã-yie kumaŋgu naara-kuɔ.»

6 Yesu wuɔ gbě-ba wuɔ: «Halle da ku fie waa na haa na niele'i mie yon, na gbãa gbě tibiin daaku-i wuɔ ku fuur ka sũ ku fɛrɛ nuoraanɔgu-na, aa ma bi ce.»

7 Aa naa cira: «Namaanɔ-na, umaŋ duɔ bie maacembilonɔ jina u suonɔgu-na, sisɔ u biyaa-yo u tuɔ ceŋ u muɔru, duɔ hel hienɔgu-na jo, kutienɔ ka gbě-yo wuɔ u tiena donduo wuo niwuoni-i wei?

⁸ Ma sî u bir gbě-yo wuo: «Ce meî niiwuoni-i aa η hor η niidiini-i aa η biε η hã mi wuo igěna. Da mi wuo tî, nuo η ka suo wuo.» Ma sa ce dumεi wei?

⁹ Maacembilon duo ce u maacemma-i, ku saaya ba jaal-o tîngu wei?

¹⁰ Ku yaa ηaa namaa kūngu-i. Baη hãa-na manη, da na ce-ma, na saaya na cira: «Miεηo-i maacembien miε yonη, i ciε i maacemma.»»

Yesu siire wontuormba cîncieluo

¹¹ Yesuη taa u kã *Yerusalemu-i-na, u bilaaya *Galile-i baa *Samari-i cor.

¹² U kaa tuo suur nelle nande-na, *wontuormba namba sire ta ba jârâ-yuo. Ba waa wontuormba cîncieluo. Baη juo piε, baa yiεra aa naa ta ba fara* ba piye baa-yo wuo:

¹³ «Hãalãtie, jande, ce hujarre yiε.»

¹⁴ Yesu wuo fara waη baa-ba wuo: «Kãaη *Diilo-jigãntaamba ka ne-na.»†

Baa ta ta ba kã. Baη kãη hūmelle-na, ba jarη ma ta-bεi.

¹⁵ Unanη wuo bir tuo gbεlien Diilonηo-i da gbagaga u jo.

¹⁶ Uη juo hi Yesu caaηgu-na, wuo dūuna jaal-o. A ne da u waa *nieryienηo; u taa u hel Samari.

¹⁷ Yesu wuo cira: «Ba siire cîncieluo-i-na hiere, ηga nenna baamba curaa hie?

¹⁸ Bige-i ciε ba saa suo-ma bir jo ji jaal Diilonηo-i ηaa nieryienη daa uη birii ji jaal-o dumaa?»

¹⁹ Aa naa gbě naacolηo-i wuo: «Sire η kã! Niη haa η nanηa-i miε η kuraa.»

* **17:12** Buolman-sebe (Lévitique) 13.45-46 † **17:14** Buolman-sebe (Lévitique) 14.2-3

Molon-Bieŋ uŋ ka bir jo dumaa
(*Matie 24.23-28,37-41*)

²⁰ Yiingu nanɗu-na, *Farisɛbaa-ba yuu Yesu-i wuɔ: «*Diilon-bãangu ka don yaku-i?»

Yesu wuɔ cira: «Diilon-bãangu sa ji don domma nan temma ba da-ku baa ba yufelle,

²¹ aa cira: «Ku yaa bande ku yanga; ku yaa de ku yanga.» Na saaya na suɔ wuɔ Diilon-bãangu duɔŋ tɪ na hɔlma-na.»

²² Aa naa wan baa *hãalãbiemba-i wuɔ: «Yiingu dii baa yiingu, *Molon-Bieŋo kũɔma kaa bel-na, nga na siɛ da-yo halle yinduɔŋgu.

²³ Nuɔmba kaa ta ba tãal-na wuɔ ba daa-yo yanga nanɗa. Banamba ka gbẽ-na wuɔ: «Uu dii daalɛi», banan ba'a: «Uu dii terien daaku-na.» Da ba pigãan-na terienɗu man, baa na kã; ba tãal-na.

²⁴ Diilon uŋ nyiesin dumaa ba da-yo terni-na hiere, Molon-Bieŋ duɔ u bir jo, ba ka da-yo dumei terni-na hiere. Molo si dii duɔ ji pigãan molonjo baa-yo.

²⁵ Nga, aa mafamma suɔ da ma ce, fiɛfiɛ ku nuɔmba ka ciina-yuɔ aa ce-yo sũlma.

²⁶ «Maman taa ma ce *Nowe bãangu-na, Molon-Bieŋ duɔ u bir jo, ma temma ka ce.

²⁷ Nowe bãangu-na, nuɔmba naa gonya niwuoni baa kolma baa cejãlle. Ba tɪyãa ku yaa nuɔ-i a ji hi yiingu man Nowen suurii begubuɔ-i-na aa yan diilopepetienjo dãa hɔr-ba hiere.‡

²⁸ Maman taa ma bi ce Loti bãangu-na, ma temma ka ce. Loti bãangu-na, nuɔŋ baa bi guɔnya

‡ 17:27 Miwaanjo jɪnamman-sebɛ (Genèse) 6.9-7.24

wuolalle baa nyalle, suorunġu baa sãamunġu, kulle baa jaaguã.

²⁹ Nga yiinġu maŋ Lotiŋ hilaa Sodomu-i-na, Diilonġ wuã kũnna dãnġbãguãŋġu naŋ temma a kukul nuãmba-i hierẽ.Š

³⁰ Molon-Bieŋ duã u bir jo, ma temma ka ce.

³¹ Duã jo yiinġu maŋ nuã-i, umaŋ duã ji waa ġõŋġũãŋ-nu, u baa cira u suur dũŋ-nu a biẽra u bimbinni-i; umaŋ duã bi waa hiẽŋ-nu, u baa bi cira u bir kũŋ.

³² Mamaŋ daa Loti cieŋo-i ma sĩ ma tiyãanu-nei kẽ?*

³³ Umaŋ duã tuã kaal baa u yunġu yonġ, kutieŋo ka kãsuãŋ u fẽrẽ; nga umaŋ duã tuã kãsuãŋ u fẽrẽ, kutieŋo ka kor u fẽrẽ.

³⁴ Mi tũnu-nei, yiinġu fanġu-na, nuãmba hãĩ gbãa waa galla munġalladuãmu-na, ba biẽ u diei ta aa yaŋ unãŋo-i.

³⁵ Caamba hãĩ gbãa waa ta ba sãrãŋ, ba biẽ u diei ta aa yaŋ unãŋo-i. [

³⁶ Nuãmba hãĩ gbãa waa ta ba guona, ba biẽ u diei ta aa yaŋ unãŋo-i.]»

³⁷ Hãalãbieŋ baa yuu-yo wuã: «Itie, mafamma ka ce hie-na?»

Wuã gbẽ-ba wuã: «Bĩŋkũkuliinġ da ku waa kusuãŋ-nu, kpaalbaa-ba tigiinġ kusuãŋ-nu'i.»

18

Cacãratie sa muliẽŋ

Š 17:29 Miwaãŋo ĵĩnammaŋ-sebe (Genèse) 18.20-19.25 * 17:32 Miwaãŋo ĵĩnammaŋ-sebe (Genèse) 19.26

1 Ku huonḡu-na, Yesu wuɔ naŋ gbānalāaŋ daaku-i baa u *hāalābiemba-i duɔ pigāaŋ-ba wuɔ ba saaya ba ta ba cārā Diilonḡo-i yinni maŋ jon; ba baa yaŋ ba kūɔma seŋ. U gbɛ-ba wuɔ:

2 «Gēŋgertienḡo naŋo waa nelle nande-na, u saa tuɔ kālā Diilonḡo-i aa u saa bi tuɔ kāŋ moloŋo.

3 A ne da, bikulciēŋo naŋo bi waa nelle fande-na. Bikulciēŋ daayo ji da weiima baa moloŋo naŋo; u kā ka bɪ kutienḡo-i gēŋgertienḡo wulaa.

4 Duɔ kā, gēŋgertienḡo siē ne u yaaŋ-na. Ciēŋo siē bi bir. Yiinḡu naŋgu-na, gēŋgertienḡo ji cira: «Mi suyaa miē mi sa kālā Diilonḡo-i aa mi sa bi kāŋ nelienḡo.

5 Nga ciēŋ daa uŋ jo u mulien-mi yinni maŋ jon dumandē-i-na, mi ka ce ba āndaanḡu-i aa gbuu da fiisa; ni ma'i sɪ u ka tuɔ jo u huol mi yaaŋ-na.»

6 Yesu wuɔ cira: «Na nuɔ gēŋgertiebabalaŋ daa uŋ waan mamaŋ kē?

7 Aa Diilonḡo maŋ Diilonḡo, ku ce niē aa u yufellen hilaa bamaŋ nuɔ-i, da ba ta ba cārā-yuɔ bāaŋgu-i baa isuɔŋgu-i u siē ne ba yaaŋ-na?

8 Mi tūnu-nei: U siē dure aa ce-ma. *Molon-Bien duɔ ka bir jo, u ka jo ji da nuɔmba haa ba naŋga yuɔ wei?»

Ba sa cārā Diilonḡo-i baa bombolma

9 Nuɔmba namba taa ba ne ba ferε wuɔ ba vii, a ce dumaanḡo-na, ba taa ba ne wuɔ ba bɔyaa banamba-na. Yesu wuɔ naŋ gbānalāaŋ daaku-i hā-ba wuɔ:

10 «*Fariisēyiēŋo naŋo-i baa *nampohūutienḡo naŋo-i ba kāa *Diilodubuɔ-i-na da ba ka cārā Diilonḡo-i.

¹¹ Farisʼeyien wuɔ sire yiera aa naa cira: «Diilo, mi jaal-ni. Mi jaal-ni hama-i nuɔ-i? Mi sa ce kuubabalaangu ɲaa banambaŋ ceŋ dumaa: Mi sa cuo, mi huɔŋga saa balan baa nelieŋo, mi sa wuɔra mi ce caamba. Mii si dii ɲaa nampohūutienɔ man yieraaya duɔlei u temma.

¹² Mi dii sūŋgu-i i hāi saaholma-na, aa da mi da bɪŋkūŋgu bɪŋkūŋgu, mi hiel ɲ *yufelle-i hā-ni.»

¹³ «Nampohūutien wuɔ yiera dii huon-nu, u saa sie duɔ ciir u yaanɣa-i, aa tuɔ muo u pāmpinanga-i aa cira: «Diilo, mi suyaa miɛ mi ciluɔ saa fa, jande, baa gāŋ baa-mi.»»

¹⁴ Yesu wuɔ waŋ baa nuɔmba-i wuɔ: «Yaan mi tūnu-nei, balan daaba-i ba hāi-i-na, aa ba suɔ da ba bir kūŋ, Diilonɔ hurii nampohūutienɔ āmbabalma-i aa yaŋ Farisʼeyienɔ maama-i. Na saa da, umaŋ duɔ tuɔ tɛtɛŋ u fɛɛ, ba ka hiire-yuɔ; ɲga umaŋ duɔ tuɔ hiire u fɛɛ, ba ka tɛtɛŋ-yo.»

*Yesu cāarā Diilonɔ-i hā bisāmbiamba namba
(Matie 19.13-15; Marke 10.13-16)*

¹⁵ Ku huonɣu-na, baa jo baa tontobaa-ba namba Yesu wulaa wuɔ u ji haa u nammu-i bei a cārā Diilonɔ-i hā-ba. U *hāalābiambaŋ daa mafamma-i, baa sire ta ba nuola bamaŋ juɔ baa-ba.

¹⁶ Yesu wuɔ cira: «Yaan bisāimba jo mi wulaa, baa na cie-ba». Baŋ juɔ, wuɔ cira: «Bamaŋ dii bafamba temma-i, *Diilon-nelle dii bafamba diele.

¹⁷ Yaan mi waŋ ninsonɔ-i baa-na: Umaŋ duɔ saa sie *Diilon-nellentesinni-i ɲaa bisālāaŋo, kutienɔ sie gbāa suur *Diilon-nelle-na.»

*Weinɔ naŋ maama
(Matie 19.16-30; Marke 10.17-31)*

18 *Yuifu ba yuntienɔ nan wuɔ yuu Yesu-i wuɔ: «Hāalātiefɛfi, da mi ta mi taara mi da cicēlma man sa t̄ieɲ dede-i, mi saaya mi ce bige-i?»

19 Yesu wuɔ cira: «Bige-i cie η ta η bī-mi nelfɛfiɲ muɔ? Da ma hel Diilonɔ-na, nelfɛfiɲo dii wei?»

20 Diilonɔ uɲ'a i tie wuɔ hūmienɲa man, ma s̄i η suɔ-ya ke? Ta η wuɔ a yaa-i: *«Baa ce *fuoces̄inni, baa ko neliɲo, baa cuo, baa kar coima η haa molon-na, aa ta η dii η to-i baa η nyu-i ba nunɲu-i.»**

21 Naacolɲ wuɔ bir wan baa Yesu-i wuɔ: «Mī duɔɲ dii mi bisāns̄inninɲ ta mi ce mafamma-i hiere.»

22 Uɲ piiye dumaanɔ-na, Yesu wuɔ cira: «Ma t̄iyāa ma diei: Suor η nagāɲ-niini-i hiere aa η cal gbeiɲa faɲa-i η hā sūntaamba baa-ya, ku yaa η ka ce weiɲ nuɔ d̄arɔ-i-na. Da η ce mafamma-i, η jo η ji ta η nyaanu-miɛ.»

23 Naacolɲ daayo naa silaa waa weiɲo cor. Yesuɲ juɔ wan mafamma-i, wuɔ gbuu p̄an̄ vāa u yaan̄ga-i.

24 Yesu wuɔ cira: «Kuman̄ ka ce weiɲo duɔ gbāa suur *Diilonɲ-nelle-na kuu dii kpelle.

25 Na saa da, kuman̄ ka ce nyɔgōmɛ duɔ gbāa cor misēnɛ fuonɲu-na kuu dii kpelle dɛ! Nga kuman̄ ka ce weiɲo duɔ gbāa suur *Diilonɲ-nelle-na, kufan̄gu dii kpelle yan̄.»

26 Nuɔɲ baa yuu-yo wuɔ: «Dumaanɔ-na, hai molonɔ-i ka gbāa da Diilonɔ-i?»

27 Yesu wuɔ cira: «Maman̄ da ma yar nuɔmba-i cemma, ma siɛ gbāa yar Diilonɔ-i.»

28 Piɛr wuɔ cira: «Itie, aa miɛ man̄ yaan̄ i nagāɲ-niini-i hiere aa tie nyaanu-niɛ, i ka da bige-i kuɔ?»

* **18:20** Helman̄-sebɛ (Exode) 20.12-16; Anɲinamma tiyemman̄-sebɛ 5.16-20

29 Yesu wuɔ waŋ baa-ba wuɔ: «Yaan mi waŋ ninsoŋo-i baa-na: Uman duɔ ta aa yaŋ u dumelle-i, u cieŋo-i, u hamba-i, u bincuɔmba-i, u bisalmba-i Diilonj-maama-na,

30 kutienj uŋ ka da kumanj hɛma-na bande-i-na, ku ka maar uŋ taa aa yaŋ kumanj. Aa u ka da cicɛlma manj sa tɛŋ dede-i bisɪnuɔ-i-na.»

*Yesu tiraa tir u kuliŋgu maama-i
(Matie 20.17-19; Marke 10.32-34)*

31 Ku huongu-na, Yesu wuɔ bi u *hāalābienj cɪncieluo ba hāi baamba-i ba deŋ, a waŋ baa-ba wuɔ: «Na daa inj kāŋ *Yerusalemu-i-na kɛ? *Dilopɔpuɔrbiembanj nyegāanj mamanj *Molonj-Bieŋo maama-na, ma ka ce kusuɔŋ-nu'i.

32 Ba ka bel-o hā *nieraamba-i baa-yo ba nyɛ-yo sūlma, aa tuora-yuɔ, aa tu taalni yuɔ,

33 aa muo-yo, aa ko-yo. Nga da ba ko-yo, u ka ce yinni hāi hɛma-na, sielinj-yiŋgu-na, u ka sire hel jo.»

34 Hāalābiemba saa suɔ u nelma yaanŋa-i, ma yuŋgu naa fuo-bei, a ce dumaanjo-na, ba saa suɔ uŋ taaranj u waŋ mamanj baa-ba.

*Yesu puurii yironjo nanj yufienja
(Matie 20.29-34; Marke 10.46-52)*

35 Yesuŋ kaa tuɔ piɛ Yeriko-i, yironjo nanjo waa tɛna hūmelle tūŋgu-na tuɔ cārā.

36 Uŋ juɔ nu nuɔmba ce ijieni-i ba cor, wuɔ yuu wuɔ: «Bige-i cie?»

37 Baa cira: «Ma sɪ Nasarɛtitaanj Yesu'i curaanj.»

38 Wuɔ pāŋ tuɔ fara u piiye da gbagaga wuɔ: «Yesu, *Davidi hāayɛlŋ nuɔ, jande, ce hujarre mie!»

³⁹ Bamaŋ naa taa yaanŋa-na, baa ta ba nuola-yuɔ wuɔ u suuye u nuŋgu-i. Wuɔ migãaŋ tuɔ kaasŋ u naara wuɔ: «Davidi hãayɛlŋ nuɔ, jande, ce hujarre miɛ!»

⁴⁰ Yesuŋ juɔ saanu baa-yo, wuɔ yiɛra aa naa ce ba jo baa-yo. Baŋ juɔ baa-yo, wuɔ yuu-yo wuɔ:

⁴¹ «ŋ taara mi ce bige-i hã-ni?»

Naacolŋ wuɔ cira: «Itie, mi taara ŋ puur mi yufienja-i.»

⁴² Yesu wuɔ cira: «Puur ŋ yufienja-i! Niŋ haa ŋ nanŋa-i miɛ ŋ kuraa.»

⁴³ U yufien ja bi pãŋ puur terduɔŋgu fanŋu-na, wuɔ cu Yesu huon-nu tuɔ gbɛliɛŋ Diilonŋo-i u kã. Nuɔmbaŋ daa mafamma-i, ba hieronŋo-i baa bi kã ba ta ba gbɛliɛŋ Diilonŋo-i.

19

Yesu haraa Sase terien-nu

¹ Yesuŋ suurii Yeriko-i-na tuɔ karnu duɔ cor,

² *nampohũutaamba yuntienŋo naŋo waa nelle fande-na, ba taa ba bi-yo Sase. Sase waa biŋkũntienŋo.

³ Yesuŋ kãa, Sase wuɔ tuɔ taara u da-yo suɔ-yo; a ne da u waa beterie. Nuɔmbaŋ yuu dumaanŋo-na, u saa gbãa duɔ hi da Yesu-i.

⁴ Wuɔ gbar ta u yaan-na ka nyugũŋ tibiin-nu wuɔ duɔ ji tuɔ cor fuɔ da-yo.

⁵ Yesuŋ juɔ hi terienŋu fanŋu-i, wuɔ ciir u yunŋu-i a waŋ baa-yo wuɔ: «Sase, hiire i ta, mi saaya mi har nuɔnɛi nuɔ-i nyunŋo-i-na.»

⁶ Sase huonŋ kaa pãŋ fɛ, wuɔ hiire da donduo kũŋ baa-yo.

⁷ Nuɔmba daa mafamma-i ce bige-i? Baa ta ba waana wuɔ Yesu cie nie jo ji har nelbabalaŋ daayo temma wulaa?

⁸ Sase wuɔ sire yiera Yesu yaanŋa-na aa naa cira: «Itie, ne, mi ka calnu mi nagāŋ-niini-i sɔmma hāi, a hā sūntaamba-i sɔmma diei aa muɔmi ce sɔmma diei-maama namma-i. Miŋ duu bamaŋ a hūu ba gbeinŋa-i, mi ka hā-ba a temma sɔmma naa.»

⁹ Yesu wuɔ cira: «Naacolŋ daa uŋ bi yeŋ *Abiramu hāayēlŋo, koŋkoro suurii u dumelle-na nyuŋgo-i-na.

¹⁰ *Molon-Bieŋo juɔ duɔ ji taara bamaŋ baala a kor-ba.»

*Ba sa biera japuŋgu hieŋ-nu gbāŋgbāŋ
(Matie 25.14-30)*

¹¹ Baŋ kaa ta ba pie *Yerusalemu-i, nuɔŋ baa da nie sī *Diilon-bāanŋu ka pāŋ doŋ huɔŋgu fanŋu'i nuɔ-i. Yesu wuɔ suɔ baa-ba. A ne da huɔŋgu fanŋu-na, u waa tuɔ piiye baa-ba.

¹² Wuɔ naŋ gbānalāaŋ daaku-i baa-ba wuɔ: «Nelbuɔ naŋo kāa nemaale ba da ba ka hā-yo nellen-tesinni u duɔ ji tiena u nelle-na.

¹³ Uŋ'a u ta, u bī u maacembiemba cīncieluo a ji cal gbeinŋa hā-ba, aa waŋ baa-ba wuɔ: «Taa na torgoŋ baa gbeinŋ daaya-i, mi kā aa jo.»

¹⁴ A ne da u nellen-baamba naa bigāaŋ-yo. Uŋ taa, ba sire puɔr nuɔmba u huɔŋ-nu dii ku yuŋ-terienŋu-na wuɔ ba ka waŋ baa-ba wuɔ ba sa taara naacolŋ daayo nellentesinni-i.

¹⁵ «Naacolŋ uŋ kaa da nellentesinni-i aa bir jo, u ce ba bī u maacembiemba maŋ uŋ ŋa naa cal gbeinŋa-i hā-ba wuɔ ba ta ba torgoŋ, duɔ ji ne baŋ daa kumaŋ.

16 Dielã-wuonjo jo ji cira: ‹Yuntie, mi bibiri-
iye mi nan̄ga-i baa nin̄ hãa-mi gbein̄a man̄, a da
gbeinyun̄o temma sɔmma c̄ncieluo.›

17 ‹Nellentien̄o cira: ‹Ku faa, maacembilofɛfein̄
nuɔ; nin̄ suyaa cɛllɛ-kũn̄ daaku belma, mi ka haa-
ni nil̄in̄a c̄nciel yun̄-nu.›

18 ‹Hãalin̄-wuonjo jo ji cira: ‹Yuntie, mi bibiri-
iye mi nan̄ga-i baa nin̄ hãa-mi gbein̄a man̄, a da
gbeinyun̄o temma sɔmma ndii.›

19 ‹Nellentien̄o gbẽ-yo wuɔ: ‹Mi ka bi haa nuon̄o-i
nil̄in̄a ndii yun̄-nu.›

20 ‹Siɛlin̄-wuon̄ wuɔ jo ji cira: ‹Yuntie, n̄ gbein̄a
yaa daaya, mii naa fin̄ya-yiɛ baa fɔtɔruɔ j̄ina
kɔtuon̄gu.›

21 Nan̄ huon̄ga don̄ ka cor a ce mei sa h̄irã-niɛ, ku'i
ciɛ mi fin̄ya-yiɛ j̄ina kɔtuon̄gu. Da n̄ saa j̄ina kuman̄,
n̄ biɛ ku yaa-i; aa da n̄ saa duu kuman̄, n̄ kar ku
yaa-i.›

22 ‹Nellentien̄o gbẽ-yo wuɔ: ‹Maacembilobabalan̄
nuɔ nan̄ temma-i daani-i, n̄ piiye bel n̄ fɛrɛ. Nin̄
suyaa wuɔ mi huon̄ga don̄, aa da mi saa j̄ina kuman̄
mi biɛ ku yaa-i, da mi saa duu kuman̄ mi kar ku
yaa-i;›

23 bige-i ciɛ n̄ saa kã ka j̄ina mi gbein̄a-i gbein̄-
dũn̄-nu? Min̄ juɔ dɛ-i-na, mii naa saa jo ji da a
huonaana mi h̄uu-ya wei?›

24 Nuɔmba waa u caan̄gu-na, u wan̄ baa-ba wuɔ:
‹H̄uyãan̄ u gbein̄a-i na hã uman̄ daa gbeinyun̄o-i
sɔmma c̄ncieluo-i.›

25 ‹Ba cira: ‹Yuntie, ma s̄i fuɔ daa gbeinyun̄o
temma sɔmma c̄ncieluo kɛ!›

26 «U cira: «Yaanj mi tūnu-nei, umanj duɔ da, kunanju ka naara u kūŋgu-i, ŋga umanj duɔ saa da, cellɛ-kūŋgu manj dii, ku hūu.»

27 Uŋ waanj mafamma-i, u cira: «Mi bigāarāamba manj saa ta ba taara mi waa ba yunju-na, bilaanj-banj na jo baa-ba bande, na ji ko-ba mi yufellen.»»

28 Yesunj juɔ piye tī, wuɔ ta nuɔmba yaanj-na ba ta ba kā Yerusalemu-i-na.

Yesu suurma-i Yerusalemu-i-na

(Matie 21.1-11; Marke 11.1-11; Nsāa 12.12-19)

29 Yesubaa-banj kaa ta ba piɛ Betani-i baa Betifage-i dii *Olivi-tibinni-tānunju caanjgu-na, Yesu wuɔ wanj baa u *hāalābiemba hāi wuɔ:

30 «Kāanj nelle manj i yaanja-na daade-i, na suurma-na, na ka da ba vaa kakūmbilonjo nanjo, molo saa nyugūŋ-yuɔ dede. Na fir-o na jo baa-yo.

31 Umanj duɔ yuu-na, na cira Itienjo yaa ciɛra na fir-o ka hā-yo.»

32 Uŋ puɔraa bamanj, baa kā ka bi da kakūmbilonjo-i ŋaa uŋ waanj-ma dumaa.

33 Ba ture ta ba fir-o, u taamba yuu-ba wuɔ: «Bige-i ciɛ na ta na fir kakūmbilonjo-i?»

34 Baa cira: «Itienjo yaa ciɛra i fir-o ka hā-yo.»

35 Aa naa fir-o ka hā Yesu-i baa-yo.

Banj kāa baa-yo, baa hiel ba jonjorbaa-ba-i haa u huonju-na aa ce Yesu nyugūŋ ba ta ba wuɔ ba suur nelle-na.

36 Nuɔmba manj waa, baa bi hiel ba baamba-i ta ba fara-bɛi hīɛma-na u tuɔ wuɔ ba dɔrɔ u kā.

37 Banj kaa ta ba hiire Olivi-tibinni-tānunju-na aa da ba suur *Yerusalemu-i-na, hāalābiemba-i ba kūŋgu-na hiere, ba hɔmmu gbuu fɛ. Baa donj ta ba

hāl neini da kabakaba ba gbeliɛn Diilonjo-i wuɔ u
cie gbere-weima bɔi pigãan-ba.

³⁸ Ba taa ba hāl wuɔ:

«*Itien un saan nellentien man u jo, Diilo baa-yo!*»*

I suuriinu i-naa baa Diilonjo-i

Dɔrwuonjo gbɛ baa tuɔlnumma.»

³⁹ A ne da *Farisɛbaa-ba namba waa ba hɔlma-
na. Ban juɔ da ba hāl neini-i kabakaba dumaanjo-
na, baa wan baa Yesu-i wuɔ: «Ŋ sa wan baa ŋ
hāalābiemba budii wei?»

⁴⁰ Yesu wuɔ cira: «Mi tūnu-nei, da ba fiɛ budii,
tāmpɛnɛna ka sire ta a hāl ba solaanju-i.»

Yesu kaalaa Yerusalemutaamba maama-na

⁴¹ Yesun kaa piɛ da nelle-i, wuɔ pān tuɔ kaal

⁴² aa naa cira: «E! Yerusalemutaan namaa, kuɔ
naa naa suɔ kuman ka fɛ na hɔmmu-i nyunjo
daayo-na, kuu naa fa. Nga ku fuyaa-nei; na siɛ gbāa
suɔ-ku.

⁴³ Yiingu dii baa yiingu, na bigaarāamba ka jo ji
dii-na huɔnga. Ba ka suuye-nei terni-na hiere na
siɛ da munjormu.

⁴⁴ Diilonj un juɔ duɔ ji kor-na aa na saa hūu-ma,
ba ka muonu na nelle-i aa ko-na hiere. Ba siɛ yan
dūngju diei ku gbainj.»

*Yesu duɔnya niisuornintaamba-i Diilodubuɔ-i-
na*

(*Matie 21.12-17; Marke 11.15-19; Nsaa 2.13-22*)

⁴⁵ Yesun kaa ka suur *Diilodubuɔ-i-na da ni-
isuornintaamba-i, wuɔ tuɔ donya-bei

* **19:38** Gbelieman-nalāanju (Psaume) 118.26

⁴⁶ aa naa tuɔ piiye baa-ba wuɔ: «Ma nyεgãan Diilon- nelma-na wuɔ: ‹*Mi dũngu ka ce Diilojaaldũngu.*›† Ma sinni niε namaa ce-ku *cuo ba terienngu*?»

⁴⁷ Yesu taa u waŋ Diilon- nelma-i u pigãan nuɔmba-i yinni maŋ joŋ Diilodubuɔ-i-na. *Diilojigãntaamba yuntaambaŋ daa-ma dumaanjo-na, baa *ãnjĩnamma pigãataamba-i, a naara nelle yuntaamba-i, baa ta ba taara ba ko-yo.

⁴⁸ Nga u nelma taa ma suurnu nuɔmba-i ma cor a ce ba saa suɔ baŋ ka ce-yo dumaa da-yo ko-yo.

20

Hai moloŋo-i hãa Yesu-i hũmelle-i u tuɔ ce u maacemma-i?

(Matie 21.23-27; Marke 11.27-33)

¹ Yesuŋ kãa ka tuɔ waŋ *Neldɔdɔlma-i u pigãan nuɔmba-i *Diilodubuɔ-i-na, yiingu nanɣu-na, *Diilojigãntaamba yuntaamba-i baa *ãnjĩnamma pigãataamba-i a naara nelle bĩncuɔŋ baa kã

² ka cira: «Naacolŋ nuɔ, hai hãa-nuɔ hũmelle-i ŋ ta ŋ ce niŋ ceŋ kumaŋ daaku-i?»

³ Yesu wuɔ cira: «Muɔmi ka bi yuu-na baa nelma diei:

⁴ Pigãan-muɔ umaŋ naa puɔraa Nsãa tuɔ *batiseŋ nuɔmba-i; Diilonjo'i naa puɔraa-yo sisɔ nelbiliemba'i naa puɔraa-yo?»

⁵ Baa doŋ ta ba piiye ba-naa nuɔ wuɔ: «Die cira Diilonjo'i naa puɔraa-yo, u ka cira: ‹Nanɣu suyaa-ma dumaanjo-na, bige-i ciε na saa hũu u nelma-i?›

† 19:46 Isayi (Ésaïe) 56.7 ‡ 19:46 Seremi (Jérémie) 7.11

⁶ Diε bi hør-ma cira nelbiliemba'i naa puɔraa-yo, bamaŋ dii bande-i hiere, ba suyaa wuɔ Nsãa waa *Diilopɔpuɔrbilonɔ; ba ka naŋ-ye baa tãmpêlêiŋa ko-ye.»

⁷ Baa naa ba cira: «I saa suɔ umaŋ naa puɔraa-yo.»

⁸ Yesu wuɔ cira: «Muɔmi siε bi pigãaŋ-na umaŋ hãa-mi hũmelle-i mi ta mi ce miŋ ceŋ kumaŋ daaku-i.»

*Suontienɔ naŋo baa u maacembiemba
(Matie 21.33-46; Marke 12.1-12)*

⁹ Ku huonɔgu-na, Yesu wuɔ naŋ gbãnalãaŋ daaku-i baa nuɔmba-i wuɔ: «Naacolɔ naŋo diyaa *εresê-suonɔgu* aa biε maacenciraamba jina-kuɔ aa kã nelle duɔ ka vaaya.

¹⁰ Tibibienãŋ juɔ hi karma, u puɔr u maacembilonɔ diei maacenciraamba wulaa, wuɔ u ka hũu fuɔ yufelle-i ka hã-yo. Maacembilonɔ ta kã. Uŋ kãa, maacenciraamba bel-o muo-yo aa bir-o; ba saa hã-yo biŋkũŋgu.

¹¹ Suontienɔ tiraa puɔr maacembilonɔ naŋo ba wulaa. Ba tiraa bel ufaŋo-i a muo-yo aa gbuu tuora-yuɔ aa bir-o; ba saa hã-yo biŋkũŋgu.

¹² U tiraa puɔr maacembilonɔ naŋo ba wulaa ba ce ba siei. Ba muo ufaŋo-i posol-o aa donya-yuɔ.

¹³ Suontienɔ cira: «Mi ka ce niε?» Aa ji cira: «Mi ka puɔr mi bɛduɔla yaa ba wulaa; fuɔ duɔ kã, kunie si ba ka kãŋ-yo.» Aa ce u biεŋo ta kã ba wulaa.

¹⁴ Baŋ juɔ'a ba ne da u jo, ba piiye baa ba-naa wuɔ: «Ciiluwuotienɔ yaa juɔŋ daayo. Yaŋ i ko-yo aa ciiluŋgu ce miε kũŋgu.»

* 20:9 Nieŋ Isayi sebe-i-na (Ésaïe) 5.1.

15 Ba sire ku yaa nuɔ-i a bel naacombilonɔ-i hel baa-yo suonɔgu-na ka ko-yo.»

Yesu wuɔ cira: «Suontienɔ daa u ka ce bige-i?»

16 U ka jo ji ko-ba aa hã banamba baa suonɔgu-i.»

Nuɔɔ baa cira: «Diilo baa jo baa-ma!»

17 Baɔ piiye dumaanɔ-na, Yesu wuɔ cira: «Mafamma da ma saa ce, baɔ nyegãanɔ nelma maɔ Diilonɔ-nelma-na wuɔ:

*Ɗumaraambaɔ ciinaana kpãɔkpara maɔ,
u yaa juɔ bella dũɔgu-i*†,

nelma famma yunɔgu yaa haku-i?

18 Nuɔni maɔ da ɔ par diire a naɔ ɔ fere kpãɔkpara daayo-na, ɔ ka kara ɔ fere; duɔ bi par diire naɔ nuɔni maɔ, u ka putienu-nie.»

19 *Diilojigãntaamba yuntaamba-i, baa *ãnjɔnamma pigãataaɔ baa pãɔ suɔ wuɔ Yesu naaɔ gbãnalãaɔ daaku-i hã ba yaa-i, baa ta ba taara ba bel-o huɔɔɔgu faɔgu-na, ɔga ba taa ba kãalã nuɔmba-i.

Nampo saaya u pã hã jãmatigi-i wei?

(Matie 22.15-22; Marke 12.13-17)

20 A donɔ huɔɔɔgu faɔgu-na, baa donɔ ta ba cumanɔ Yesu-i da ba bel-o. Baɔ puu mafamma-i, baa ce huhurmantaamba namba kã u wulaa ka ce ba fere nelfafaamba wuɔ sɔ ba ka gbãa ce u piiye cãl ba bel-o hã fãamaambaa-ba-i baa-yo.

21 Baɔ kãa, baa cira: «Hãalãtie, i suyaa wuɔ ɔ waɔ ninsoɔɔ yaa-i, aa ɔ sa kãalã nelienɔ baa ɔ ninsoɔɔ-i, ɔ sa bi ce cieluɔ, ɔ gbu ɔ pigãaɔ nuɔmba-i Diilonɔ-hũmelle yaa-i kelkel.

† 20:17 Gbeliemaɔ-nalãaɔgu (Psaume) 118.22

22 Nga, a saa baa miɛ hūmelle-i, ku saaya i tie pã nampo-i i hã *Oromɛ ba *jãmatigi-i wei?»

23 Yesu wuɔ suɔ baa-ba, wuɔ gbɛ-ba wuɔ:

24 «Hãa-minj warbelle mi ne.» Baa hã-yo warbelle-i. Wuɔ yuu-ba wuɔ: «Ba cie hai yungu-i die?»

Baa cira: «Ba cie Oromɛ ba jãmatigi yungu.»

Wuɔ tiraa yuu-ba wuɔ: «Ba nyegãan hai yerre-i die?»

Baa cira: «Ba nyegãan Oromɛ ba jãmatigi yerre-i die.»

25 Yesu wuɔ cira: «Kumanj da ku waa jãmatigi kũngu, pãan-kunj na hã jãmatigi-i baa-ku, aa kumanj da ku waa Diilonj-kũngu-i, na bi pã-ku na hã Diilonj-i baa-ku.»

26 Ba saa gbãa cure-yuɔ bel-o nuɔmba yaanga-na. U nel maa bir yanj aa naa cu ba hɔmmu-i, baa naa ba par finamma.

Kuomba siremanj-kũngu-i

(Matie 22.23-33; Marke 12.18-27)

27 *Sadusiɛbaa-ba wulaa kuomba siɛ sire. Bananj baa kã ka gbɛ Yesu-i wuɔ:

28 «Hãalãtie, *Moisi nyegãan nelma namma hã-ye wuɔ: «*Umanj duɔ ku aa yanj u cieŋo-i u saa da bilonjo baa-yo, u hãanjo saaya u bie-yo a honj bilonjo hã kulonjo-i.*»‡

29 A ne da naacombiamba namba waa niehãi ba nyu wulaa. Mɔljo sire jã cieŋo, u saa da bisãlmba baa-yo aa ku.

30 Umanj cuu-yo, u bie cieŋo-i u saa da bisãlmba baa-yo, fuɔ tiraa ku aa yanj-yo;

‡ 20:28 Anjɪnamma tiyemmanj-sebɛ (Deutéronome) 25.5-6

31 sielin-wuonɔ-i maaduɔma. Ba kuu dumɛi niehâi-i-na ka gbuo hiere unaa saa da bilonɔ baa cienɔ daayo-i.

32 Ku huonɔgu-na, fuɔ fɛrɛ u suɔ tuɔ nyaanu-bei.

33 Ba hieronɔ-na, banɔ diyaa-yo ba cienɔ cor, yiingu manɔ kuonɔ da ba ji sire, u ka ce hai wuonɔ-i?»

34 Yesu wuɔ cira: «Miwaanɔ daayo-na cadiile dii,

35 nɔga Diilonɔ unɔ ka fiɛl bamanɔ wuɔ nelfafaamba a sire-bei hiel-ba kuomba hɔlma-na ba da ba tɛna u nelle-na, bafamba siɛ ji ta ba dii caamba.

36 Ba kaa waa gbula nɔa *dɔrɔpɔuɔrbiemba; ba siɛ tiraa gbâa ku. Banɔ siire hel kuomba hɔlma-na ba ciɛ Diilonɔ-biemba.

37 Moisi bi waanɔ kuomba siremmanɔ-kũngu-i unɔ piiye pɛrfielu maama-i kusuonɔ-nu wuɔ dâamu bilaa-du. U gbaraa-ma wuɔ: ‹**Abiramu Diilonɔ, *Isaki Diilonɔ, *Yakɔbu Diilonɔ*›

38 Diilonɔ-i cicɛlmantaanɔ-wuonɔ, bikuonɔ-wuonɔ sɪ. Diilonɔ wulaa nuɔmba-i hiere baa dii cicɛlma.»

39 Unɔ piiye dumaanɔ-na, *ânjinamma pigâataamba nanɔ baa cira: «Hâalâtie, nɔ suyaa piyemma.»

40 Aa ba saa siɛ da ba tiraa yuu-yo baa nelma namma.

Konkortienɔ bige-i baa Davidi-i?

(Matie 22.41-45; Marke 12.35-37)

41 Ku huonɔgu-na, Yesu wuɔ yuu-ba wuɔ: «Bige-i ciɛ Diilonɔ unɔ pâa nunɔgu-i wuɔ u ka saanɔ *Konkortienɔ manɔ, nuɔmba ta ba piiye wuɔ u ka

waa *Davidi hāayēlŋo? Ba taara ba waŋ wuɔ niε dumaanjo-na?

⁴² Ma si Davidi fuɔ fereε waan-*ma* gbar-*ma* Gbelieman-*neini*-na wuɔ:

«Itienjo gbiε mi Tienjo-i wuɔ:

*«Jo η ji tiena mi caan-*nu*,*

⁴³ *aa η yan mi mal η bigāaraamba-i hā η ce η bāanngu-i bei.»**

⁴⁴ Diilonŋ uŋ pāa nuŋgu-i aa saan Konkortienjo man, Davidi bi-yo u Tienjo, u ce niε aa ce u hāayēlŋo yon?»

Yesu firiiye anjŋamma pigāataamba-i

(Matie 23.1-36; Marke 12.38-40)

⁴⁵ Ku huonngu-na, Yesu wuɔ waŋ baa u *hāalābiemba-i nuɔmba-na wuɔ:

⁴⁶ «Bilaan na fereε, baa na ta na ce *anjŋamma pigāataamba temma-i, ba maacemma saa fa: Ba hinu ba dii jonjorbōmbōmbaa, aa da ba waa nuɔmba-na, ba taara ba ta ba piε ba jaal-ba. Da ba kā *Diilonelhāalādūngu man nuɔ-i, sisɔ källe man nuɔ-i, ba taara ba tiena yaan-na.

⁴⁷ Da ba ce ba bel diilonjo-i a hūu bikulcaamba nagāŋ-niini-i hiere a wuo-ni, a ne da da ba'a ba cārā Diilonjo-i, ba cārā-yuɔ da agaga wuɔ nuɔmba cira bafamba faa. Kuman ka haa-bei ku ka balan cor.»

21

Bikulciεŋo nanjo cie samma

(Marke 12.41-44)

* **20:43** Gbelieman-nalāanngu (Psaume) 110.1

¹ Ku huonḡu-na, Yesu wuɔ ne da waamba namba dii gbeinḡa-i kekerienḡu-na da ba hā Diilonḡo-i.

² Wuɔ u ne da bikulciɛḡo naḡo kāa ka dii tāmabienḡa hāi. A ne da u waa sūntienḡo.

³ Yesu wuɔ cira: «Yaan mi wanḡ ninsonḡo-i baa-na: Ciɛḡ daayonḡ diyaa kumanḡ, ku maaraa banambanḡ diyaa kumanḡ hiere.

⁴ Bafamba paraa dii aa yanḡ boluonḡu; ḡga ciɛḡ daa unḡ diyaa kumanḡ, ku yaa waa u yunḡu-na yonḡ; kunanḡu si dii yanḡa nanḡa.»

Mamanḡ ka da nelbiliemba-i aa miwaanḡo suɔ duɔ ti

(Matie 24.1-14; Marke 13.1-13)

⁵ Nuɔmba nanḡ baa yiɛraaya ta ba piiye wuɔ: «*Diilodubuɔ daayo faa cor. Ba maa-yo baa tāmpefɛfɛinḡa, aa banḡ pāa bimbinni manḡ hā ba tuɔlnu-yuɔ ni bi tiraa fa cor.»

Yesu wuɔ gbɛ-ba wuɔ:

⁶ «Nanḡ daa dūnḡu manḡ daaku-i, yiinḡu dii baa yiinḡu, ku ka fara hiere hiɛma-na!»

⁷ Baa yuu-yo wuɔ: «Hāalātie, mafamma ka ce yaku-i, aa i ka ce niɛ suɔ huonḡu fanḡu-i?»

⁸ Yesu wuɔ cira: «Baa na yanḡ molo ji pira-nɛi. Nuɔmba bɔi ka ta ba jo. Umanḡ duɔ jo, u ka cira wuɔ Diilonḡ unḡ pāa nunḡu-i wuɔ u ka saanḡ *Konḡkortienḡo manḡ, u yaa ufanḡo-i, aa tiraa cira, miwaanḡo tīmma hii. Baa na cu ba huonḡ-nu! Ba tāal-na.

⁹ Da na ji ta na da berru ce terni-na hiere, aa nuɔmba ta ba ciina ba yuntaamba-i, baa na yanḡ korma da-na. Mafamma'i saaya ma ce igɛna, ḡga miwaanḡo tīmma'i siɛ pān waa huonḡu fanḡu-na.

¹⁰ Nuɔmba kaa ta ba gāŋ siyaabaa siyaabaa, baa nilɛiŋa nilɛiŋa.

¹¹ Hiɛma kaa ta ma sagalla bōmbōŋ a naara nyulmu-i baa jarcelienumma kaa waa terni nanni-na. Korda-bimbinni kaa ta ni hel dɔrɔ-i-na.

¹² Nga, aa mafamma suɔ da ma ce, ba ka bel-na ce-na kpāncɔlgūɔ. Ba ka kã baa-na *Dilonehãalãdũnni-na ka gɛr-na aa dii-na kaso. Nanɗ cuu muɔmi huɔŋ-nu, yiinɗu dii baa yiinɗu ba ka bel-na kã baa-na fãamaambaa-ba wulaa, baa fõŋgõtaamba wulaa.

¹³ Huɔŋgu fanɗu'i nuɔ-i na ka da na fɛrɛ piiye kumanɗ ciɛ na ta na nyaanu-miɛ.

¹⁴ Baa na tie holle wuɔ na siɛ ji suɔ nanɗ kaa piiye mamanɗ a kor.

¹⁵ Nanɗ ka wanɗ mamanɗ, mɛi fɛrɛ'i ka dii-ma na nunni-na. A ce dumaanɔ-na, da na wanɗ-ma, na bigãarãamba siɛ gbãa da manamma wanɗ.

¹⁶ Halle na tobaa-ba-i baa na nyubaa-ba-i, baa na mɔlbaa-ba-i, baa na hãmba-i, baa na hu-raamba-i, a naara na jênaamba ka dii-na na bigãarãamba nammu-na ba ko banamba ɛi.

¹⁷ Nuɔmba-i hiere ba ka bigãan-na mɛi maama-na.

¹⁸ Nga, halle unanɗ yukuɔsibelle diei siɛ kar diire.

¹⁹ Da na hĩrã na kũɔma-i na ka da cicɛlma manɗ sa tĩɛŋ dede-i.»

(Matie 24.15-21; Marke 13.14-19)

²⁰ «Da na ji da sorosibaa-ba ciilãayã *Yerusalemu-i huɔŋgu manɗ nuɔ-i, na saaya na suɔ wuɔ u muonumma hii tĩ.

²¹ Bamanɗ da ba ji waa *Yude-i-na, ba ta ba gbar ba kã tãnnin; bamanɗ da ba ji waa Yerusalemu

huoŋga-na ba hel; aa bamaŋ da ba ji waa hiŋgu-na, ba baa cira ba suur nelle huoŋ-na.

22 Mamaŋ nyegāaŋ hiere Yerusalemu kūngu-na Diiloŋ-nelma-na, ma ka ce yinni fanni'i nuɔ-i. *Isirahel-baambaŋ cie āmbabalma maŋ, ba ka pā ma sullu-i yinni fanni'i nuɔ-i.

23 Yiŋ daani ka huol. Kusūntaamba-i baa bien-taamba-i sūlma haraa-bei yinni fanni-na. Diiloŋo ka pigāaŋ Isirahel-baamba-i u jāyāmma-i yinni fanni'i nuɔ-i.

24 Ba ka ko banamba baa jigāmmu, aa bel banamba a pisällā baa-ba jāmalābaa-ba-na hiere. *Niēraamba ka jo ji muonu Yerusalemu-i aa sere-yuɔ ce ba bāaŋgu-i.»

(Matie 24.29-35; Marke 13.24-31)

25 «Bāaŋgu kaa bir ku deŋ birma baa ceiŋo-i baa mɔeŋa-i hiere.* Dāmman-nuoraanŋu sie ji ta ku suɔ dumma, a ce dumaanŋo-na, nuɔmba hōmmu kaa cu baa-ku, korma sie ji waa dei bei.

26 Bimbinni maŋ dii dɔrɔ-i-na hiere, ni ka hel ni fonni-na. Nuɔmba da ba jɔguɔŋ ne mamaŋ ka da-ba, korma ka ce ba naŋ yir.

27 Huoŋgu faŋgu'i nuɔ-i, baŋ ka da *Moloŋ-Bieŋo hilaa dɔrɔ-i-na baa u fōŋgūɔ-i duherru suuye-yuɔ u tuɔ jo.

28 Mafamma da ma ji doŋ ta ma ce, siireŋ na ta na ne u hūmelle-i, na korman-huoŋgu piyaa.»

29 Aa naa waŋ nel daama-i pigāaŋ-ba wuɔ: «Niēŋ *yensāaŋgu-i baa tibinni nanni-i hiere,

* 21:25 Niēŋ Isayi sebe-i-na (Ésaïe) 13.10; Esekiel sebe-i-na (Ézéchiel) 32.7; Yowel sebe-i-na (Joël) 3.3-4.

30 da na ji da ni duoŋ ta ni caa fiɛlu-i, na bi suo kerre ifelle hii ti.

31 Kuuduŋgu yaa-i, da na bi ji da mamaŋ daama duoŋ ta ma ce, na saaya na suo wuo *Diilon-ɓaangu hii ti.

32 Yaan mi wan ninsoŋo-i baa-na: Nel daama ka ce hi fiɛfiɛ ku nuomba namba aa ba suo ku.

33 Doro-i baa hiɛma-i ni ka gbuo, ŋga mei nelma sa ji gbuo dede.

34 Bilaan na fere, baa na yan na hommu yu baa ponsannin-maama, baa konyollen-maama, baa anjoguɔma. Da na saa bel na fere, yiin daaku ka tugol-na.

35 Ku ka tugol nuomba-i hiere ŋaa kollun tugol binwuŋo duma bel-o.

36 Yaahuolo man juoŋ, vaan na fere baa Diilocaralle-i ku yaa u ka kayā-nei na hel-yuo. Da na hel yaahuolo daayo-na, na gbāa yiera Molon-Bieŋo yaanga-na a piye.»

37 Yesu taa u dii baangu-i *Diilodubuo-i-na u wan Diilon-nelma-i u pigaan nuomba-i, aa tuo kā u co *Olivi-tibinni-tanuŋ-nu.

38 Cuo duo kaal, nuomba naar kūl ba-naa jo Diilodubuo-i-na ji ta ba nu u nelma-i.

22

*Yuda suuraa Yesu-i
(Matie 26.1-5,14-16; Marke 14.1-2,10-11; Nsaa 11.45-53)*

1 *Ban'a ba sa dii siini-i *buruo man nuo-i u ponsaanŋun juo ta ku pie, ba bi bi ponsaanŋu fanŋu yaa *korsinni timman-ponsaanŋu-i,

2 *Diiløjigāntaamba yuntaamba-i, baa *ānjinamma pigāataaŋ baa ta ba taara ba ko Yesu-i, ŋga ba taa ba kāalā nuamba-i.

3 Huoŋgu faŋgu'i nuo-i, *Sitāniŋ suurii *Yuda-i-na, u yerre nande yaa Isikaro. Yuda nuŋgu waa Yesu *hāalābieŋ cīncieluo ba hāi baamba-na.

4 Wuo sire kā ba ka nunu ba-naa baa Diiløjigāntaamba yuntaamba-i baa *Diilodubuō niy-ataamba yuntaamba-i, uŋ ka kāyā-bei dumaa ba bel Yesu-i.

5 Kuō gbuu dōlnu-bei, baa cira ba ka hā-yo gbeiŋa.

6 Yuda wuo hūu-ma aa naa tuo ne uŋ ka da hōfafaanŋu maŋ ba bel Yesu-i nuamba baa suo.

Yesu puōraa ba da ba ka ce kōrsīnni tīmmanŋ-ponsaanŋu niiwuoni-i

(Matie 26.17-25; Marke 14.12-21; Nsāa 13.21-30)

7 *Baŋ'a ba sa dii siini-i *buruo maŋ nuo-i u ponsaanŋuŋ juō hi, baŋ koŋ *kōrsīnni tīmmanŋ-ponsaanŋu tūlmba-i yiinŋu maŋ nuo-i,

8 Yesu wuo waŋ baa Piēr-i baa Nsāa-i wuo: «Kāaŋ na ka ce ponsaanŋu niiwuoni-i, diē kā i ka wuo.»

9 Baa yuu-yo wuo: «I ka ce-ni hie?»

10 Wuō cira: «Da na ka suur nellen-huoŋga-na, na ka da naacolŋo naŋo tūyāa hūmmanŋ-būnanŋa, na cu u huonŋ-nu. Duō ka suur dumelle maŋ nuo-i, na suur baa-yo.

11 Da na suur, na waŋ baa dumellentienŋo-i wuo hāalātienŋ wuo u pigāaŋ-na dūŋgu maŋ uŋ ka hā-yo baa-ku u wuo kōrsīnni tīmmanŋ-ponsaanŋu niiwuoni-i baa u *hāalābiemba-i.

12 U ka pigāaŋ-na dubuɔ naŋo dərɔ-i-na; bimbinni dii-yuɔ tɪ. Na ce niiwuoni-i kusuɔŋ-nu'i.»

13 Piɛrbaa-ba ta. Baŋ kaa ka hi, baa bi da-ma ŋaa Yesuŋ waan-ma dumaa. Baa ce kɔrsinni tɪmman-ponsaanŋu niiwuoni-i.

(*Matie 26.26-30; Marke 14.22-26; Kor. diɛ. 11.23-25*)

14 Niiwuoniŋ-huɔŋŋuŋ juɔ hi, Yesu wuɔ jo ji tɪɛna baa u *pɔpɔɔrbiemba-i.

15 Wuɔ waŋ baa-ba wuɔ: «Mi gbuu ta mi taara mi ce ponsaan daaku-i baa-na aa suɔ suur yaahuolona.

16 Yaan mi tūnu-nɛi, da ŋ da yiɛ i da i-naa diɛ tiraa ce ponsaan daaku-i ku siɛ waa bande; ku ka waa *Diilon-nellen. Kuŋ donyan kumaŋ kuu dii kusuɔŋ-nu'i.»

17 Uŋ waan mafamma-i, wuɔ biɛ duvɛŋo ciin-na a jaal Diilonɔ-i, aa cira: «Hūyāaŋ na nyɔŋ tɛntɛŋ.

18 Mi tūnu-nɛi, *Diilon-bāaŋ da ku saa ji doŋ, mi sa ji tiraa dii duvɛŋo mi nuŋgu-na.»

19 Ku huonŋu-na, wuɔ biɛ *buruo aa jaal Diilonɔ-i aa bŭlnu-yuɔ hā-ba, aa cira: «Mi kūɔma yaa-i, ma ka ce tāmman-kūŋgu na maama-na. Taa na ce miŋ ciɛ kumaŋ daaku-i mi maama ta ma tɪɛnu-nɛi.»

20 Baŋ juɔ wuo niiwuoni-i tɪ, wuɔ tiraa biɛ duvɛŋ-ciinŋa-i hā-ba aa cira: «Mi tāmman maŋ ka kūnna na maama-na ma yaa daama ciinŋa-na. Diilonɔ ka bel u *tobisifɛlenni-i baa ma yaa-i.

21 Niɛŋ, umaŋ ka hel mi huonŋ-nu, uu dii tɪɛna tuɔ wuo baa-ye bande-i-na.

22 Ba ka ko *Molon-Bieŋo-i ninsoŋo ŋaa Diilon uŋ'a ma ce dumaa, ŋga umaŋ ka hā-ba baa-yo ba ko-yo, sŭlma haraa kutienɔ-na.»

23 *Hāalābienj baa donj ta ba yuu ba-naa wuo: «Mienjo-na bande-i-na, hai moloŋo-i sie ce daama temma-i?»

Hāalābiemba-na hai moloŋo-i yunju?

24 Ku huonju-na, *hāalābienj baa ta ba taara ba suo umanj yunju ba hōlma-na. Ku ce ijieni.

25 Yesu wuo wanj baa-ba wuo: «Nellentaamba haa fōŋgūo-i nuamba-na, fōŋgōtaamba ta ba guor nuamba ta ba bi-ba nelfafaamba.

26 Ku saa saaya ku waa dumaanjo-na namaa na wulaa. Umanj duo waa nelbuo-i na hōlma-na, kutienjo saaya u ce u fere cekūo, umanj duo waa na yunju-na, kutienjo ce u fere ŋaa maacembilonjo.

27 Yaanj mi yuu-na nelma diei: Nuo baa ŋ maacembilonjo-i hai nelbuo-i? Nuonei si wei? Nga mei dii na hōlma-na ŋaa na maacembilonj muo.

28 Minj cie muliema manj cor hiere, na hīerā na kūoma-i a tiēna baa-mi.

29 Terienju fanju-na, mi To unj hāa-mi fōŋgūo-i dumaa, muomi ka bi hā-na baa-yo dumei,

30 i die ka waa baa i-naa mi nelle-na a tie wuo aa tie nyonj baa i-naa. Aa na ka waa *Isirahel dūnni cīncieluo ni hāi-niini yunju-nu.»

Yesu gboya Simo-Pier wuo u ka cīna-yuo

(Matie 26.31-35; Marke 14.27-31; Nsāa 13.36-38)

31 Ku huonju-na, Yesu wuo tuo piye baa Simo-i wuo: «Simō, ne! *Sitāni cāarā-nei Diilonjo wulaa duo sagalla-nei ne si u ka gbāa hūu-na mi wulaa.

32 Nga mei cāarā Diilonjo-i a hā nuonjo-i wuo ŋ Diilonj-hūmellenj-kūŋgu baa ku. Ŋ ka nanna-mie ŋga ŋ ka bir jo. Da ŋ jo, ŋ kāyā ŋ nabaamba-i.»

33 Pier wuɔ cira: «Itie, da ba fie dii-ni kaso, η ka bi da ba diyaa muɔŋo-i baa-ni. Halle da ku fie waa kuliŋgu, mii dii η huon-nu.»

34 Yesu wuɔ cira: «Pier, yan η fεε, muɔmɛi tū-nin, isuɔduɔŋ daaku-na, kəhɔldiɛlɔŋo siɛ hi bu, η ka ciina-miɛ da i siɛi wuɔ nan sa suɔ-mi.»

35 Ku huonŋu-na, Yesu wuɔ wan baa *hāalābiemba-i hiere wuɔ: «Mi nan puɔraa-na aa naa cira nelie baa biɛ gbeinɔ, nelie baa biɛ buɔra, nelie baa biɛ naatenni; biŋkūŋgu kaa naa na wulaa wei?»

Baa cira: «E'e, ma saa ka ce.»

36 Wuɔ gbɛ-ba wuɔ: «Fieɛ ku kūŋgu-i kuuduɔŋgu si: Gbein da a waa baa uman, u biɛ-ya. Buɔra duɔ waa baa uman, u biɛ-yo. Aa nuɔni man jigāŋga si baa-ni, η suor η jonŋoruo-i η sāa kananŋa.

37 Yaan mi tūnu-nei, maman nyegāan Diilon-nelma-na wuɔ: «*Ba ka ce-yo nelbalaŋo*»*, ba gbɛ muɔmɛi. Ma ka bi ce. Mi maama man nyegāan sebe-i-na, ma cemman-yiinŋu hii.»

38 Hāalābien baa cira: «Itie, jigāmmu hāi daa ti.»

Yesu wuɔ cira: «Ku ka saanu.»

Yesu kuliŋgu piɛ ku jo

(Matie 26.36-46; Marke 14.32-42)

39 Yesuŋ waan mafamma-i, wuɔ hel ta tuɔ kā *Olivi-tibinni-tānuŋgu-na. Ba taa ba kā koko terienŋu fanŋu-na. U *hāalābien baa bi sire cu u huon-nu.

40 Ban kaa hi, wuɔ gbɛ-ba wuɔ: «Cāarāŋ Diilon-o-i weima baa gbāa tāal-na dii-na kuubalaanŋu cemma-na.»

* 22:37 Isayi (Ésaïe) 53.12

41 Aa fuo wuo cor kã yaan-na cεlle ka dũuna tuo cãrã wuo:

42 «Baba, da η sie η maaya yaahuolo daayo-i muo-na; nga baa cira η fer muo, ce-ma niη taaran ma ce dumaa.» [

43 Huoηgu fangu-na, *dɔrpɔpuɔrbilonɔ nan wuo jo ji carra-yuo a dii holle yuo.

44 U huoηgan ηa na'a ka saa waa huoηga dumaano-na, kuan η kuo migãan naara u Diilocãrãlle-i. U cufaluη kuo ta ku kũnna ηaa tãmma.]

45 Uη juo cãrã tĩ, wuo sire jo u hãalãbiemba wulaa jo ji da hɔculle cie ba kor duɔfũη.

46 Wuo cira: «Bige-i cie na ta na duɔfũη? Siiren na ta na cãrã Diilonɔ-i bĩnkũηgu baa gbãa taal-na dii-na kuubabalaanηu cemma-na.»

Yesu belma hii

(Matie 26.47-56; Marke 14.43-50; Nsãa 18.3-11)

47 Nelma saa ji tĩ Yesu nunηu-na, ba'a ba ne da nuamba namba jo. Yesu *hãalãbieη cĩncieluo ba hãi baamba-na, ban taa ba bĩ uman η *Yuda-i, u yaa waa nuoη daaba yaanηa-na. Ban juo hi, wuo pie duo pũrã Yesu-i jaal-o.

48 Yesu wuo cira: «Yuda, η ka jaal *Molon-Bieηo-i baa jaaluη daaku yaa-i a da η pigãan-ba baa-yo ba bel-o ke?»

49 Baman waa baa Yesu-i baa suo suo fiefie-i-na wuo ku huoηgu sie fa. Baa yuu Yesu-i wuo: «Itie, i bie i jigãmmu-i bei wei?»

50 Unan wuo pãη bie u kaanηa-i a jafũη *Diilo-jigãntaamba yuntieηo maacembilonɔ nanɔ nadi-etũηgu-i a yer-ku.

51 Yesu wuɔ cira: «Yaanɔ dumaa, daaku ka saanu!» Aa naa kã ka bel naacolɔ tũngu-i a nar-ku ku temma-i.

52 Uɔ naraa-ku, wuɔ wan baa *Diilojigãntaamba yuntaamba-i, baa *Diilodubuɔ niyataamba yuntaamba-i, a naara bĩncuɔmba-i wuɔ: «Na hilaa baa jigãmmu baa bõɛɲa da na ji bel-mi ɲaa cuoyuo muɔ.

53 Ma sɪ yinni manɔ jɔɔ i da i-naa Diilodubuɔ-i-na kɛ? Bige-i ciɛ na saa siɛ bel-mi terienɔ fangu-na? Fiefiɛ yaa namaa huɔngu-i, baa *Sitãni bi huɔngu-i; na gbãa ce kumanɔ dalaanu-nei.»

Pier ciinaana Yesu-i

(Matie 26.57-58,69-75; Marke 14.53-54,66-72; Nsaa 18.12-18,25-27)

54 Ban bilaa Yesu-i, baa ta baa-yo ta ba kã baa-yo *Diilojigãntaamba yuntienɔ ciingu-na. Pier wuɔ yan ba maa aa suɔ cu ba huɔɔ-nu.

55 Uɔ kaa hi, wuɔ da nuɔmba namba yiraanɔ dãamu gõɔngũɔɔ-huɔɔnga-na, wuɔ kã ka tiɛna baa-ba.

56 Maacembilonɔ nanɔ wuɔ ne Pier da kelkelkel aa naa cira: «Naacolɔ daayo waa baa Yesu-i.»

57 Pier wuɔ cira: «Cienɔ nuɔ, mei sa suɔ-yo.»

58 Cɛllɛ, naacolɔ nanɔ da-yo, wuɔ cira: «Ma sɪ nuɔ ɲ bi waa baa-ba kɛ?»

Pier wuɔ cira: «Naacolɔ nuɔ, ɲ haanu, muɔ sɪ!»

59 Kuɔ vaaya cɛllɛ, unanɔ saa hũu-ma, wuɔ cira: «Coima saa fa, naacolɔ daayo hel *Galile; u waa baa-yo.»

60 Pier wuɔ cira: «Naacolɔ nuɔ, ɲ wanɔ wuɔ niɛ dumandɛ-i?» Uɔ taa u wanɔ mafamma-i, kɔhɔldiɛlãɔ donɔ tuɔ bu.

61 Yesu wuɔ miɛl ne-yo. Uɔ ɲa naa gboya-yuɔ baa nelma manɔ wuɔ isuɔduɔɔ daaku-na, kɔhɔldiɛlãɔ

sie hi bu, keɛ u ka ciina-yuɔ da i siei wuɔ u sa suɔ-yo† maa pãŋ tɛnu Pier-i.

62 Wuɔ hel fuorenɗ gbuu pãŋ tuɔ kaal.

Ba kãa baa Yesu-i da ba ka yuu-yo

(*Matie 26.59-68; Marke 14.55-65; Nsãa 18.19-24*)

63 Baŋ bilaa Yesu-i aa jina nuɔmba maŋ ta ba niya-yuɔ ba taa ba muo-yo aa ta ba nyɛ-yo.

64 Baa naa vaa u yufienɗa-i aa ta ba muo-yo. Umanɗ duɔ muo, ba yuu-yo wuɔ: «Hai moloŋo-i muyaa-ni? Bi kutienɗo yerre-i i ne!»

65 Aa ba tuoraaya-yuɔ ŋaa ba ka ko-yo.

66 Cuonɗ juɔ kaal, *Yuifu ba bincuɔmba-i, baa *Di-ilojigãntaamba yuntaamba-i, baa *ãnjĩnamma pigãataaŋ baa jãnu ba-naa aa naa ce ba jo baa-yo wuɔ ba ji ce u andaangu-i.

67 Baŋ juɔ baa-yo, baa yuu-yo wuɔ: «Da kuɔ Diilonɗ uŋ pãa nuŋgu-i wuɔ u ka saaŋ *Konkortienɗo maŋ u yaa nuɔŋo-i waŋ-ma baa-ye.»

Yesu wuɔ cira: «Da mi fiɛ waŋ wuɔ nie, na sie hũu-ma,

68 aa da mi yuu-na baa mamaŋ, na sie sie-mi.

69 Nga mamaŋ dii, *Molon-Bienɗo ka kã ka waa Itienɗo caaŋ-nu.»‡

70 Uŋ waaŋ mafamma-i, ba hieronɗo-i baa cira: «Diilonɗ-Bienɗo yaa nuɔŋo-i wei?»

Yesu wuɔ cira: «Muɔmei.»

71 Baa cira: «Ii si dii die ka yuu moloŋo, mie feɛ-i i nuɔ-ma u nuŋgu-na; wuɔ fuɔ Diilonɗ-Bienɗo.»

† 22:61 Niɛŋ 22.34. ‡ 22:69 Gbeliemaŋ-nalãangu (Psaume) 110.1

23

*Ba kaa baa Yesu-i fāamaan̄ ba terien̄-nu
(Matie 27.1-2,11-14; Marke 15.1-5; Nsāa 18.28-38)*

¹ Ku huon̄gu-na, baa sire hiere a kã baa Yesu-i *Pilati wulaa.

² Ban̄ kaa hi, baa gbẽ Pilati-i wuɔ: «I daa naacol̄n̄ daa u wuɔra u gbo nuɔmba-i nelle-na wuɔ ba baa pã nampo-i a hã *Oromε ba *jāmatigi-i. Aa cira Diilon̄ uñ pãa nuñgu-i wuɔ u ka saañ̄ *Kon̄kortien̄o mañ, u yaa ufaño-i aa tiraa cira fuɔ nellentien̄o.»

³ Pilati wuɔ yuu-yo wuɔ: «*Yuifu ba nellentien̄o yaa nuɔño-i wei?»

Yesu wuɔ cira: «Muɔmei.»

⁴ Pilati wuɔ wan̄ baa *Diiløjigāntaamba yun̄taamba-i, baa nuɔmba-i hiere wuɔ: «Mei saa da cãlmuɔ naacol̄n̄ daayo-na.»

⁵ Baa yagar aa naa ta ba kaas̄n̄ wuɔ: «U saa fa; nelgboron̄o. U duon̄ baa-ku dii *Galile a jo ji wuɔra gbuo *Yude-i hiere baa-ku, fiεfiε-i u juɔ ji cor baa ku yaa-i *Yerusalemu-i-na bande-i-na; wuɔ nuɔmba ta ba ce ba ferεn̄-maama.»

⁶ Pilatin̄ juɔ nu ba b̄iε Galile yerre-i, wuɔ yuu-ba wuɔ: «Naacol̄n̄ daayo-i Galileyien̄o-i wei?»

⁷ Baa cira: «Ũu, Galileyien̄o.» A ne da huon̄gu fan̄gu-na, *Erɔdi yaa waa Galile yun̄gu-na. Kuɔ bi saanu u juɔ yinni fanni-na Yerusalemu-na. Pilati wuɔ saañ̄ Yesu-i a hã-yo.

⁸ Erɔdi wuɔ nuɔ Yesu maama-i ku bāan̄gu cuɔ, wuɔ tuɔ taara u da u yufelle n̄ga u saa ji da-yo. Pilatin̄ juɔ saañ̄-yo hã-yo, kuɔ gbuu dɔlnu-yuɔ; wuɔ tuɔ taara u ce gbere-weima fuɔ ne.

9 Wuɔ yuu-yo baa nelma bɔi, nga Yesu saa ji sen sūnɔŋgu yuɔ.

10 A ne da huɔŋgu fanɔŋgu-na, *Diiløjigāntaamba yuntaamba-i, baa *ānjīnamma pigāataamba waa Erɔdi terienɔŋgu-na gbuu ta ba kar coikāŋkareŋa ba haa-yuɔ.

11 Erɔdi-i baa u sorosibaa-ba-i baa nyɛ-yo aa tuora-yuɔ da dei aa dii yuntaan-ɔŋgoruo hā-yo ku da ku col-o aa bir saan-yo hā Pilati-i baa-yo.

12 Erɔdi-i baa Pilati-i ba saa ta ba gbo, nga yiinɔŋgu fanɔŋgu-na, baa pāŋ bel jīeru.

(*Matie 27.15-26; Marke 15.6-15; Nsaa 18.39-19.16*)

13 Yesuŋ birii jo, *Pilati wuɔ bī *Diiløjigāntaamba yuntaamba-i, baa *Yuifu ba yuntaamba-i, a naara nellen-nuɔmba-i

14 a ji cira: «Namei juɔ baa naacolŋ daayo-i ji hā-mi wuɔ u wuɔra u gbo nuɔmba-i. Mei yuu-yo namaa fɛɛ-i na yufellen, nan haa maman yuɔ mi saa da-ma yuɔ.

15 Na saa da *Erɔdin birii saan-yo hā-mi wei? Fuɔ saa bi da uŋ ciɛ kuman aa ku hi u kuliinɔŋgu.

16 Mi ka ce ba muo-yo yon aa nanna-yuɔ.»

[

17 Belle belle, *Yuifubaa da ba'a ba ce ba *kɔrsinni timman-ponsaanɔŋgu-i, Pilati nanna ba kasobilonɔ diei.]

18 Nuɔŋ baa sire hiere ta ba kaasŋ wuɔ: «Ko naacolŋ daayo-i aa ŋ nanna Barabasi yaa-i!»

19 Barabasi wuɔ gbuɔ nuɔmba ce ijieni nanni nellen-huɔŋga-na, aa naa tiraa ko nelienɔ. Baa bel-o dii-yo kaso-i-na.

20 Pilati saa tuɔ taara ba ko Yesu-i, wuɔ tiraa piiye baa-ba.

21 Baa yagar aa ta ba kaasɪŋ wuɔ: «Gbu-yo *daaŋ-nu! Gbu-yo daaŋ-nu!»

22 Pilati wuɔ yuu-ba ku yu u beɣufienja siei wuɔ: «U guɔlaaya hama-i? Mei saa da uŋ cie kumaŋ aa na'a i ko-yo. Mamaŋ dii, mi ka ce ba muo-yo aa nanna-yuɔ.»

23 Baa yagar aa naa gbuu pãŋ ta ba kaasɪŋ da gbagaga wuɔ ba saaya ba gbu-yo daaŋ-nu ko-yo.

24 Baŋ kaasɪŋ dumaanɔ-na, Pilati saa gbãa duɔ yagar, wuɔ naa u hũu-ma.

25 Uŋ hũyãa-ma dumaanɔ-na, wuɔ ce ba nanna Barabasi-i, fuɔ maŋ gbuɔ nuɔmba ce ijieni-i aa tiraa ko nelienɔ, aa hã-ba Yesu-i wuɔ ba kã, kumaŋ da ku ka dɔlnuŋ-bei, ba ce-ku yuɔ.

Yesu-i u kuliŋ-hũmelle-na

(Matie 27.32-34; Marke 15.21-23)

26 *Pilatiŋ hãa-ba Yesu-i, sorosibaa baa biɛ baŋ ka gbuŋ-yoŋ *daaŋgu maŋ nuɔ-i a haa-ku hã-yo, aa naa ta baa-yo da ba ka ko-yo. Baŋ kãŋ hũmelle-na, baa suu baa Sirɛniyiɛŋo naŋo hilaa suoŋ-nu. Ba bĩ-yo Simɔ. Baa bel-o haa daaŋgu-i hã-yo, aa ce u cu Yesu huonɔ-nu.

27 Nuɔmba saa waa dei ba huonɔgu-na. Caamba bi waa ba hɔlma-na, baa haa ba nammu-i ba yunnɪŋ ta ba kaal.

28 Yesu wuɔ miɛl tuɔ piiye baa-ba wuɔ: «*Yerusalemu caaŋ namaa, baa na kaal mei maama-na, taa na kaal namaa ferɛŋ maa-na baa na bisãlmba maa-na.

29 Na saa da, yiingu dii baa yiingu, ba kaa cira: «Caamba maŋ saa hoŋ da, baa bamaŋ saa fiɛ dede, ba yunni dɔlaa.»

30 Yiingu faŋgu-na, nuɔmba kaa ta ba gbɛ tānni-i wuɔ: «Ciŋ na haa-yiɛ!» aa gbɛ tānyienja-i wuɔ: «Suuyen-yiɛ!»*

31 Da ba dii daabinaaŋgu-i dāamu-na, ba ka ce daakuraaŋgu fuɔ niɛ?»

32 Baa bilaa gburanɣbotaamba namba ba hāi, baa gbonu-bei baa Yesu-i da ba ka ko-ba.

Yesu gbummaŋ-huɔŋgu hii

(*Matie 27.35-44; Marke 15.24-41; Nsaa 19.17-27*)

33 Tānyelle nande dii ba bi-de Yukoluonɣu. Baŋ kaa hi tānyelle fande-i baa gbu Yesu-i baa gburanɣbotaanɣ daaba-i ba hāi-i-na. Unanɔ-i u nadien-na, unanɔ-i u nanyuɔŋ-nu.†

34 Baŋ gbuu-ba, Yesu wuɔ cira: «Baba, baa gāŋ baa-ba; baŋ ceŋ kumaŋ ba sa suɔ-ku.»

Sorosibaa-ba-i ba-naa nuɔ, baa ta ba taara ba calnu u jonɣorbaa-ba-i, ba saa suɔ baŋ ka hā umaŋ aa yaŋ umaŋ. Baa naa ba ful tienja calnu-bei.‡

35 Nuɔŋ baa yiera ta ba fara ba ne. *Yuifu ba yuntaan baa ta ba piye wuɔ: «U kuraa banamba-i, fiɛfiɛ-i ku hii u yaa-i, u kor u fɛɛ i ne. Duɔ kor u fɛɛ, ku yaa i ka suɔ wuɔ Diilonɔ unɣ pāa nunɣu-i aa saan *Konkortienɔ maŋ u yaa ufaŋo-i.»

36 Sorosibaa baa bi ta ba nyɛ-yo aa naa hā-yo niisaarni wuɔ u nyɔŋ,§

* **23:30** Ose (Osée) 10.8 † **23:33** Nienɣ Isayi sebɛ-i-na (Ésaïe)

53.12. ‡ **23:34** Gbeliemaŋ-nalāaŋgu (Psaume) 22.19 § **23:36** Gbeliemaŋ-nalāaŋgu (Psaume) 69.22

37 aa naa cira: «Da kuɔ nuɔnei Yuifu ba nellentien nuɔŋo-i, kor ŋ fɛɛ i ne.»

38 Baa nyɛgãan u yudɔrɔ-i-na wuɔ: «Yuifu ba nellentienɔ yaa daayo.»

39 Ba nan gbuu gburan gbotaamba man, unan wuɔ bir gbɛ Yesu-i wuɔ: «Nan saa cira wuɔ Diilonɔ un pãa nunɔ-i aa saan Konkortienɔ man u yaa nuɔŋo-i wei? Kor ŋ fɛɛ aa ŋ kor miɛŋo-i kɛ!»

40 Ku saa dɔlnu u nawuonɔ-i, wuɔ tuɔ wan baa-yo wuɔ: «Nan sa kãalã Diilonɔ-i dɛ! Ma sɪ ii dii mulienduɔma yaa nuɔ-i baa-yo kɛ?»

41 Ban bilaa miɛŋo-i ba ninsonɔ. Mie ãntaaramma'i diyaa-ye kuliin daaku-na, aa fuɔ saa bi guɔla binjũŋgu ba bel-o da ba ko-yo gbãŋgbãŋ.»

42 Aa naa wan baa Yesu-i wuɔ: «Yesu, da ŋ ji waa ŋ nellentesinni-na, ŋ baa yan mi maama karaanu-niɛ.»

43 Yesu wuɔ cira: «Mi wan ninsonɔ-i baa-ni: Nyunɔgo daayo-na, ŋ ka suur baa-mi Diilon-nelle-na.»

Yesu kuliinɔ-i

(*Matie 27.45-56; Marke 15.33-41; Nsãa 19.28-30*)

44 Bãanɔŋ juɔ hi yuhuɔŋga-i, ba'a ba ne da terienɔgu cuure hiere da bintuu. Ku tiyãa dumɛi fuɔ bãanɔŋu ji tɛɛŋ.

45 Kompanɔga man naa karaanu *Diilodubuɔ-i, kaa pãŋ taalnu ka holle-na sɔmma hãi.

46 Yesu wuɔ kaasɪŋ da gbagaga wuɔ: «Baba, hũu-mi.» Aa bi hũu u fɛɛɛ.

47 Sorosi ba yuntienᵒ naᵒ uᵒ daa mafamma-i, wuᵒ gbelien Diilonᵒ-i aa naa cira: «Coima saa fa, naacolᵒ daayo naa vii.»

48 Nuᵒmba maᵒ naa k̄aa ka ta ba ne, baᵒ juᵒ da-ku dumaanᵒ-na, baa bir ta ba misirr̄a ba yunni-i ba k̄uᵒ.

49 Yesu sᵒsuᵒtaamba-i baa caamba maᵒ naa nyaanu-yuᵒ a hel *Galile-i-na k̄a, baa yiᵒra da yargaa ta ba fara ba ne.

Yesu fuuremma-i

(*Matie 27.57-61; Marke 15.42-47; Ns̄aa 19.38-42*)

50 Naacofefeiᵒ naᵒ waa *Yuifu ba *nellen-taamba h̄alma-na, ba taa ba b̄i-yo Yosefu. Yosefu naa tuᵒ k̄aal̄a Diilonᵒ-i.

51 U nabaambaᵒ cie kumaᵒ Yesu-i-na, u saa sie dii u nuᵒgu-i baa-ba. U taa u hel Arimate. Yuifu ba nelle nande'i difande-i. U taa u niya *Diilonᵒ-b̄aanᵒ domma-i.

52 Yesuᵒ kuu, wuᵒ k̄a *Pilati wulaa ka c̄ar̄a-yuᵒ. Pilati wuᵒ h̄a-yo baa-yo.

53 Wuᵒ k̄a ka har-o a fiᵒya-yuᵒ aa k̄a ka fuure-yuᵒ c̄incorre nande-na, baa h̄ien-de t̄amp̄ellen. Baa sa fuure moloᵒ diᵒ dede.

54 Yiᵒᵒᵒ fanᵒ waa jumayiᵒᵒᵒ, Yuifu ba *yiᵒᵒᵒᵒᵒ naa saaya ku doᵒ b̄asuuruᵒᵒᵒ-na.

55 Caamba maᵒ naa hilaa *Galile-i-na a nyaanu Yesu-i, baa cu Yosefu huonᵒ-nu ka ne baᵒ naana dumaa.

56 Baᵒ kaa nanna t̄i, baa bir k̄uᵒ da ba ka taara nantiilma baa natikolo ka k̄unna-yuᵒ. Baᵒ'a ba ce mafamma-i b̄al, b̄aanᵒ suurii t̄i. Yiᵒᵒᵒᵒᵒ

hii. Baa tiena fiisa n̄aa maŋ nyeḡaan̄ dumaa
anj̄inamma-na.

24

Yesu siire hel kuomba h̄alma-na
(*Matie 28.1-10; Marke 16.1-8; Ns̄aa 20.1-10*)

¹ *Yit̄ienan̄gu cuo kaala-i-na,* caan̄ daaba naar
k̄ā c̄incorre-na baa natikolo-i

² k̄ā ka da t̄amp̄elle maŋ baŋ n̄a naa ce-de suu
c̄incorre nun̄gu-i di b̄ūmal̄āa halaŋ.

³ Ba suurii ku yaa-i, ba saa da kulon̄o-i.

⁴ Ba h̄on̄ muo cu, ba'a ba ne da nuomba h̄āi, ba
jon̄gorbaa-ba caa da kp̄eikp̄ei.

⁵ Kor maa ta ma da-ba, baa nis̄iŋ ba yammu-i.
Nuon̄ daa baa gb̄ē-ba wuon̄: «Bige-i ciē na jo ji ta na
taara umaŋ dii cic̄lma-i bikuon̄ h̄alma-na?»

⁶ Uu si dii bande-i, u siire hel. Uŋ taa u wan̄
maman̄ baa-na *Galile-i-na, ma tiȳāanu-nei wei?

⁷ Ma s̄i uu naa cira: «Fuo ba h̄ā nelbabalaamba
baa *Molon̄-Bien̄o-i ba gbu-yo *daan̄-nu ko-yo. Da
ba ko-yo, u ka ce yinni h̄āi yon̄ h̄iema-na, sielin̄-
yiin̄gu-i u ka sire hel jo.»† Ma saa wan̄ wei?»

⁸ Yesu nel maa p̄an̄ t̄ienu-bei.

⁹ Baa ta k̄ūŋ ka t̄ūnu u *h̄aal̄abiemba-i ba k̄ūŋgu-
na hiere.

¹⁰ Caamba maŋ waa da mafamma-i ba yireiŋa
yaa daaya: Maari maŋ taa u hel Magidala-i-na u
waa, a naara u duon̄o-i Sake nyu-i, baa Sani, a
naara caamba namba. Ba yaa daa-ma aa k̄ā ka
t̄ūnu Yesu *p̄opuor̄biemba-i.

* **23:56** Helmaŋ-sebe (Exode) 20.10; Anj̄inamma tiyemman̄-sebe
(Deutéronome) 5.14 * **24:1** Ku cuo kaala waa jumaansi. † **24:7**
Nien̄ 9.22; 17.25; 18.32-33.

11 Baŋ tūonu-bei, pɔpuɔrbiemba da nie sɪ ba ce kɔrni; ba saa hūu-ma.

12 Pɪɛr wuɔ sire gbar kã cɪncorre-na ka gbiina ne, a da kompaŋga yaa yoŋ hɛma-na. U huɔŋ kaa cu, wuɔ naa wuɔ bir kūŋ.

Emawusi hūmelle-na
(Marke 16.12-13)

13 Yinduŋgu faŋgu-na, bamaŋ taa ba nyaanu Yesu-i, ba hãi baa sire ta ba kã nelle nande-na, ba bi-de Emawusi. Di hɔlma yuu kilobaa cɪncieluo u diei temma baa *Yerusalemu-i.

14 Ba taa ba piiye Yesu maama yaa-i ba kã.

15 Yesu wuɔ jo ji hi-ba ba gbonu.

16 Ba daa moloŋo-i, ŋga ba yammu cuu-yuɔ, ba saa suɔ-yo.

17 Yesu wuɔ yuu-ba wuɔ: «Na waŋ wuɔ nie?» Baa yiɛra, ba yammu gbuu vãa hiere.

18 Unano-i ba taa ba bi-yo Kilopasi. Fuɔ wuɔ cira: «Ku ce naŋ saa nu mamaŋ ciɛ Yerusalemu-i-na yiŋ daani-na wei?»

19 Yesu wuɔ yuu-ba wuɔ: «Bige-i ciɛ?»

Baa cira: «Mamaŋ daa Nasaretitaŋ Yesu-i, naŋ saa nu-ma wei? Da ŋ nu wuɔ *Diilopɔpuɔrbiloŋo-i, u yaa waa naacolŋ daayo-i. Uŋ taa u ce mamaŋ hiere, ma taa ma dɔlnu Diiloŋo-i aa bi ta ma dɔlnu nelbiliemba-i.

20 *Diilojigãntaamba yuntaamba-i, baa i yuntaamba hãa sorosibaa-ba-i baa-yo wuɔ ba ko-yo. Ba bel-o gbu-yo *daaŋ-nu ko-yo.

21 Ii naa haa i naŋga-i u yaa nuɔ-i wuɔ u'i ka kor *Isirahel-baŋ miɛŋo-i. Ŋga ba kuɔ-yo ku yinni siei yaa nyuŋgo-i.

22 Caamba maŋ dii baa-ye, banamba naaraa kã cĩncorre-na, aa jo ji tiraa cu i hõmmu-i

23 wuɔ ba saa ka da-yo. Aa tiraa cira *dɔrpɔpuɔrbiemba kaa carra-bei a waŋ baa-ba wuɔ u siire hel.

24 Baŋ piye dumaŋo-na, i nabaamba namba bi sire kã ka da-ma ŋaa baŋ waŋ-ma dumaa. Ba saa da Yesu yufelle.»

25 Yesu wuɔ waŋ baa-ba wuɔ: «Namaanɔ-i, na sa gbuu suɔ ku yuŋgu. Na sa hũu neliɛŋ maama donduo. Diilopɔpuɔrbiemba saa waŋ-ma baa-na wei?»

26 Ba saa waŋ-ma wuɔ Diilonɔ uŋ pãa nuŋgu-i wuɔ u ka saŋ *Konkortienɔ maŋ, duɔ jo, u ka ce sũlma aa suɔ doŋ u yuntesinni-i wei?»

27 Baŋ nyegãaŋ u maama maŋ Diilonɔ-nelma-na, wuɔ suur ma yaanɔa-na tuɔ waŋ-ma baa-ba. U duɔŋ *Moisi seɛɛbaa-ba yaa nuɔ-i ka cor baa Diilopɔpuɔrbiemba baamba-i hiere, aa baa cor ta ba kã.

28 Baŋ kaa hi Emawusi-i, Yesu wuɔ ce ŋaa u cor yaan-na.

29 Ba saa hũu-ma u duɔ cor; aa naa cira: «Bãaŋgu tĩɛ tĩ, yaŋ aa ŋ haar ŋ cɔ bande.» Yesu wuɔ haar duɔ ka cɔ baa-ba.

30 Baŋ juɔ cira ba wuo niiwuoni-i, wuɔ bie *buruo-i aa jaal Diilonɔ-i, aa bũl-onɔ hã-ba.

31 Huɔŋgu faŋgu-na, ba yammu suɔ kaala-yuɔ baa suɔ-yo. Baŋ bi suyaa-yo terienɔgu maŋ nuɔ-i, ba'a ba ne naa-yo.

32 Baa ta ba piye wuɔ: «Uŋ taa u piye Diilonɔ-seɛɛ maama-i baa-ye hũmelle-na huɔŋgu maŋ nuɔ-i, i hõmmu naa gbuu fẽ ŋaa ba kũɔna hũŋhĩnaŋo muɔ.»

³³ Ba saa tiraa tiena, baa pāŋ sire bir kā Yerusalemu-i-na kā ka da *hāalābiemba maŋ tiyāa cinciueluo u diei, ba tigiin ba-naa, a naara ba nabaamba namba.

³⁴ Baŋ kāa ka da bamaŋ, baa cira: «Itienjo siire ninsoŋo, Simo daa-yo.»

³⁵ Bafambaŋ bi daa mamaŋ Emawusi hūmelle-na, baa bi suur ma yaanga-na waŋ-ma. Aa naa cira: «U juo tuo calnu buruo yaa i suo suo-yo.»

Yesu caraaya u hāalābiemba-i
(*Matie 28.16-20; Marke 16.14-18; Nsāa 20.19-23; Pəpuor: 1.6-8*)

³⁶ *Hāalābien baŋ waa ta ba piiye, ba'a ba ne da Yesu fuo fεε-i ba hōlma-na. Wuo waŋ baa-ba wuo: «Tiyāaŋ dei!»

³⁷ Korma pāŋ ta ma da-ba wuo sī *jina.

³⁸ Yesu wuo cira: «Bige-i korman-kuŋgu fuo? Bige-i cie na ta na dii nuharuŋgu miε?

³⁹ Niεŋ mi nammu-i baa mi gbeini-i. Muomei mi fεε! Juoŋ na ji yiεya-miε na ne. Jina muo sī. Jina dii ŋaa fafalmu; kūoma si dii-yuo, kokonni bi si dii-yuo, ŋga ni yaa daani muomi-na.»

⁴⁰ Uŋ taa u waŋ mafamma-i, wuo tuo pigāaŋ-ba u nammu-i baa u gbeini-i.

⁴¹ Ba hōŋ muo gbuu fē da yogogo, ŋga ba saa hūuma wuo u yaa-i. Baa yiera kar da hāmmu! Yesu wuo yuu-ba wuo: «Kuuwuonŋu dii baa-na bande-i na wei?»

⁴² Teterienjo naŋo waa boluonŋu, baa hīε-yo, baa biε-yo hā-yo.

⁴³ Wuō hūu-yo wuo-yo ba yufelle-na.

⁴⁴ Aa naa waŋ baa-ba wuo: «Miŋ taa mi waŋ ma-maŋ baa-na i wuōramma-na, ma'i sī daama-i wei?

Mi maama maŋ nyegãaŋ *Moisi *ãnjĩnamma-na, baa *Diilopɔpuɔrbiemba sebebaa-ba-na a naara gbɛliemaŋ-neini-na, maa naa saaya ma ce; ma bi ciɛ.»

⁴⁵ Uŋ piiye dumaŋo-na, kuɔ kãyã-bei ba suɔ Diilonj-nelma yaŋga-i.

⁴⁶ Uŋ waan mafamma-i, wuɔ cira: «Baŋ nyegãaŋ mamaŋ, ba ciɛra wuɔ: Diilonj uŋ pãa nuŋgu-i aa saan *Kɔŋkortieŋo maŋ, u saaya u ku a ce yinni hãi hĩema-na aa siɛliŋ-yiŋgu-na u sire hel kuomba hɔlma-na

⁴⁷ aa nuɔmba ka nu u maama-i nilɛiŋa-na hiere ka saa. Ba ka doŋ ta ba waŋ-ma *Yerusalemu yaa nuɔ-i wuɔ nuɔmba nanna ba cilɔbabalaŋo-i, ku yaa Diiloŋo ka ce jande ba ãmbabalma-na hiere.

⁴⁸ Mamaŋ ciɛ daama-i hiere, namei daa-ma, namei saaya na wuɔra waŋ-ma.

⁴⁹ Terieŋgu fanju-na, mi To uŋ pãa nuŋgu-i wuɔ u ka hã-na fõŋgũɔ maŋ, da mi kã, mi ka saan-yo hã-na. Baa na kã terieŋgu; tĩenaanaŋ na cie u jo igẽna.»‡

Yesu tamma-i duɔ kã dɔrɔ-i-na
(Marke 16.19-20; Pɔpuɔr. 1.9-11)

⁵⁰ Ku huonju-na, Yesu wuɔ ce ba hel *Yerusalemu-huonja-na a kã Betani caan-nu. Baŋ kaa hi, wuɔ sire u nammu-i dɔrɔ tuɔ cãrã Diiloŋo-i u hã-ba.

⁵¹ Ba juɔ'a ba ne da u nyugũŋ dɔrɔ.Š

⁵² Baa jaal-o aa naa ta kũŋ, ba hɔmmu gbuu fẽ da yogogo.

‡ 24:49 Pɔpuɔr. 1.4-5 Š 24:51 Niɛŋ Pɔpuɔr. 1.9.

⁵³ Ba saa ta ba naa *Diilodubuɔ-i-na; ba taa ba kã
ba jaal Diilonɔ-i.

Diilon-nelma Tobisĩfelenni
New Testament in Cerma (UV:cme:Cerma)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Cerma)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cerma

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
5ffe1c98-1ba9-54d8-8f4c-03a7c12fba11